

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen, Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen allekirjoittamaan luovutus sopimukseen tehdyn pöytäkirjan, Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä keskinäisestä oikeusavusta tehdyn sopimuksen sekä Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi niiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin (EU) ja Amerikan yhdysvaltojen (USA) välillä tehdyn sopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista. Sopimukset valmisteltiin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 24 ja 38 artiklan nojalla ja allekirjoitettiin Washingtonissa 25 päivänä kesäkuuta 2003.

Luovuttamista koskevassa sopimuksessa laajennetaan luovuttamiskelpoisten rikosten alaa ja yksinkertaistetaan menettelyä luovuttamispyyntöjen ja niihin liittyvien asiakirjojen toimittamisessa. Oikeusapua koskeva sopimus sisältää määräyksiä muun ohella pankkitietoihin liittyvästä oikeusavusta, yhteisistä tutkintaryhmistä, videoneuvottelusta ja oikeusapupyyntöjen toimittamisesta. Lisäksi sopimuksessa määrätään oikeusapumenettelyssä saatujen henkilötietojen käyttämisestä.

Suomen ja USA:n välillä on neuvoteltu

myös pöytäkirja Suomen ja USA:n kesäkuussa 1976 allekirjoittamaan luovutus sopimukseen. Siinä tarkennetaan mainitun sopimuksen suhdetta EU:n ja USA:n väliseen luovuttamissopimukseen. Lisäksi Suomen ja USA:n välillä on tehty keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva sopimus, jolla valtiot sitoutuvat noudattamaan EU:n ja USA:n välisen oikeusapusopimuksen määräyksiä. Pöytäkirja ja sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 2004. Esityksessä ehdotetaan myös näiden kahdenvälisen valtiosopimusten hyväksymistä ja voimaansaattamista.

Ehdotetut voimaansaattamislait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti kun sopimukset tulevat voimaan Suomen ja USA:n välillä. EU:n ja USA:n väliset sopimukset tulevat voimaan sopimuksissa määrätyn ajan kuluttua sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelyt päätökseen.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Voimassaoleva luovuttamis- ja oikeusapulainsäädäntö sekä kansainväliset sopimukset.....	4
2.2. Suomen lainsäädäntö ja Euroopan unionin toimivalta	7
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	9
4. Esityksen vaikutukset	10
5. Asian valmistelu	10
5.1. Sopimusneuvottelut	10
5.2. Esityksen valmistelu Suomessa.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1. Sopimusvelvoitteiden sisältö ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön.....	12
1.1. Sopimus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä	12
1.2. Pöytäkirja Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutus sopimukseen	25
1.3. Sopimus keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä.....	26
1.4. Sopimus Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista	36
2. Lakiehdotusten perustelut	37
2.1. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	37
2.2. Laki Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutus sopimukseen tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	37
2.3. Laki keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	38
2.4. Laki Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	38
3. Voimaantulo	39
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	39
4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	39
4.2. Käsittelyjärjestys	42

LAKIEHDOTUKSET	45
rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	45
Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutus sopimukseen tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	46
keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	47
Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	48
SOPIMUSTEKSTIT	49
rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä.....	49
on extradition between the European union and the United states of America ...	49
Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutus sopimukseen	64
to the Extradition Treaty between Finland and the United States of America signed 11 June 1976.....	64
keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä	74
on mutual legal assistance between the European union and the united states of America	74
Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista	93
Treaty on Certain Aspects of Mutual Legal Assistance in Criminal Matters between the Republic of Finland and the United States of America	93

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Esitys sisältää ehdotuksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Sopimukset valmisteltiin EU:n neuvoston 26 päivänä huhtikuuta 2002 tekemän valtuutus päätöksen pohjalta. Päätöksellä EU:n puheenjohtajavaltio valtuutettiin käymään neuvotteluja EU:n ja USA:n välisestä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevasta sopimuksesta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (unionisopimus) 24 ja 38 artiklan nojalla. Sopimukset allekirjoitettiin Washingtonissa 25 päivänä kesäkuuta 2003. Jäljempänä sopimuksista käytetään lyhennettä EU-USA-sopimukset.

Luovuttamista koskeva EU-USA-sopimus sisältää määräyksiä rikoksista, joista tulee voida luovuttaa, luovuttamispyyntöjen ja niihin liittyvien asiakirjojen toimittamisesta, tilapäisestä luovuttamisesta, kilpailevista luovutuspyynnöistä, yksinkertaistetuista luovutusmenettelyistä, kauttakuljetuksesta, kuolemanrangaistuksesta sekä luovuttamispyynnön sisältämistä arkaluontoisista tiedoista. Oikeusapua koskeva EU-USA-sopimus sisältää määräyksiä pankkitietoihin liittyvistä oikeusapupyynnöistä, yhteisistä tutkintaryhmistä, videoneuvottelusta, oikeusapupyyntöjen nopeutetusta toimittamisesta, oikeusavusta hallintoviranomaisten välillä sekä oikeusapumenettelyssä saatujen henkilötietojen käyttämisestä pyynnön esittäneessä valtiossa.

EU-USA-sopimusten lisäksi USA:n ja kaikkien jäsenvaltioiden kesken on neuvoteltu kahdenväliset asiakirjat, joissa tarkennetaan sopimusten suhdetta USA:n ja jäsenvaltioiden välillä voimassa oleviin kahdenvälisiin sopimuksiin. Niissä tapauksissa, joissa USA:n ja jäsenvaltion välillä ei ole voimassa aikaisempaa kahdenvälistä sopimusta, kahdenvälisillä asiakirjoilla varmistetaan se, että EU:n ja USA:n välillä tehtyjen sopimusten

määräyksiä sovelletaan. Suomen ja USA:n välillä on 16 päivänä joulukuuta 2004 tehty pöytäkirja Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutussopimukseen (jäljempänä Suomi-USA-pöytäkirja). Pöytäkirjassa luetaan sovellettaviksi tulevat luovuttamista koskevan EU-USA-sopimuksen määräykset ja määritellään niiden suhde vuonna 1976 tehtyyn Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen väliseen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan sopimukseen (SopS 15/1980, jäljempänä vuoden 1976 sopimus). Samana päivänä on tehty sopimus Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista (jäljempänä Suomi-USA-sopimus). Suomen ja USA:n välillä ei ole voimassaolevaa kahdenvälistä oikeusapusopimusta. Sen vuoksi Suomi-USA-sopimuksessa sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan EU-USA-sopimuksen määräyksiä. Esityksessä ehdotetaan myös Suomi-USA-pöytäkirjan sekä Suomi-USA-sopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista.

EU-USA-sopimukset ehdotetaan saatettaviksi voimaan blankettimuotoisilla laeilla. Suomi-USA-pöytäkirjan sekä Suomi-USA-sopimuksen voimaansaattamislakiin ehdotetaan tavanomaisten voimaansaattamissäännösten lisäksi otettavaksi asiasisältöisiä säännöksiä tilapäisestä luovuttamisesta, useiden valtioiden tekemistä luovutuspyynnöistä sekä henkilötietojen luovuttamisen edellytyksistä.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan luovuttamis- ja oikeusapulainsäädäntöön. Siten esimerkiksi Suomen kansalaisen luovuttamiselle laissa asetettuihin kieltoihin ja rajoituksiin ei esityksessä puututa.

2. Nykytila

2.1. Voimassaoleva luovuttamis- ja oikeusapulainsäädäntö sekä kansainväliset sopimukset

Yleiset säännökset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta sisältyvät rikok-

sen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annettuun lakiin (456/1970, jäljempänä yleinen luovuttamislaki). Laki mahdollistaa luovuttamisen sekä oikeudenkäyntiä että rangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Laki ei velvoita luovuttamiseen. Kansainvälisesti velvoittavat määräykset luovuttamisesta voivat perustua ainoastaan asianomaisen vieraan valtion kanssa tehtyyn sopimukseen. Suomi on liittynyt rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen vuodelta 1957 (SopS 32/1971), jäljempänä vuoden 1957 sopimus. Luovuttamisesta Suomen ja muiden EU-maiden välillä säädetään rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetussa laissa (1286/2003), jäljempänä EU-luovuttamislaki. Laki tuli voimaan vuoden 2004 alussa. Sillä pantiin täytäntöön EU:n jäsenvaltioiden 13 päivänä kesäkuuta 2003 hyväksymä puitepäättös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (EYVL L 190, 18.7.2002). Kaikki jäsenvaltiot ovat panneet täytäntöön puitepäättökseen mukaiset velvoitteet. Luovuttaminen EU-maiden välillä määräytyy yksinomaan puitepäättökseen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön perusteella. Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä luovuttaminen perustuu rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annettuun lakiin (270/1960). Laki on yhdenmukaisena säännöstenä voimassa kaikissa pohjoismaissa. Lakia voidaan EU-luovuttamislain ohella soveltaa myös Ruotsin, Suomen ja Tanskan välisissä luovuttamistilanteissa. Parhaillaan neuvotellaan pohjoismaisten luovuttamis säännösten uudistamisesta siten, että tehtäisiin sopimus luovuttamisesta, joka korvaisi voimassaolevat luovuttamissäännökset pohjoismaiden välillä.

Yleisen luovuttamislain mukaan luovuttaa voidaan rikoksesta, josta Suomessa vastavissa olosuhteissa tehtynä voisi seurata vähintään vuoden vankeusrangaistus. Täytäntöönpanoa varten Suomesta vieraaseen valtioon pyydetyn luovuttamisen edellytyksenä on, että määrätty seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen.

Yleisen luovuttamislain mukaan pääsään-

tönä on, että Suomen kansalaista ei saa luovuttaa. Suomen kansalaisen luovuttamisen kieltö perustuu perustuslain 9 §:n 3 momenttiin. Myöskään poliittisesta rikoksesta ei saa luovuttaa. Näistä pääsäännöistä on Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä sekä Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä määrättyin edellytyksin poikettu. EU-luovuttamislaki laajensi Suomen kansalaisen luovuttamisen edellytyksiä muihin EU-maihin. Lisäksi esityksessä HE 102/2003 vp ehdotetaan muutettavaksi Suomen kansalaisen luovuttamista koskevaa perustuslain säännöstä siten, että tavallisella lailla voitaisiin säätää Suomen kansalaisen luovuttamisesta maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu.

Yleisen luovuttamislain mukaan luovuttamista pyydetään diplomaattista tietä, jollei asianomaisen vieraan valtion kanssa ole toisin sovittu. Luovuttamispyyntö asiakirjoineen toimitetaan oikeusministeriölle, joka päättää luovuttamisesta. Asiasta pyydetään korkeimman oikeuden lausunto aina, jos luovutettavaksi pyydetty henkilö katsoo, ettei luovuttamiselle ole laillisia edellytyksiä sekä muutenkin, jos oikeusministeriö pitää sitä tarpeellisena.

Nykyisin rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva yhteistyö USA:n ja kaikkien EU:n jäsenvaltioiden välillä perustuu kahdenvälisiin sopimuksiin. Kahdenvälisiä sopimuksia on voimassa myös keskinäisestä rikosoikeusavusta USA:n ja 11 jäsenvaltion välillä. Suomen ja USA:n välillä ei ole tehty sopimusta keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Luovuttamisyhteistyö perustuu vuoden 1976 sopimukseen.

Vuoden 1976 sopimuksen mukaan luovuttamiskelpoisia rikoksia ovat sopimukseen liitettyssä luettelossa mainitut rikokset. Lisäedellytyksenä on, että rikoksesta molempien valtioiden lainsäädännön mukaan voi seurata yli vuoden pituinen vankeusrangaistus. Sopimus ei velvoita luovuttamaan omia kansalaisia. Sopimus sisältää myös muita harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita, kuten sen, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on pyynnön vastaanottaneessa valtiossa syytteessä tai tuomittu pyynnössä tarkoitettusta rikoksesta tai että luovuttaminen luovutettavaksi pyydetyn henkilön ikä, terveydentila tai

muut henkilökohtaiset olosuhteet huomioon ottaen olisi inhimillisistä syistä kohtuutonta. Muita kieltäytymisperusteita ovat kuolemanrangaistuksen käyttö pyynnön esittäneessä valtiossa sekä se, että rikos katsotaan luonteeltaan poliittiseksi tai että kyseessä on sotilasrikos.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskevat säännökset sisältyvät pääosin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettuun lakiin (4/1994), jäljempänä rikosoikeusapulaki. Laki sisältää säännökset rikosasioiden käsittelyyn liittyvän oikeusavun antamisesta ja pyytämisestä. Rikosoikeusapulain ohella oikeusapumenettelyyn sovelletaan Suomen ja asianomaisen vieraan valtion välillä voimassa olevan sopimuksen velvoitteita. Rikosoikeusapulain 1 §:n mukaan kansainväliseen oikeusapuun kuuluu muun ohella asiakirjojen sekä muiden todisteiden ja selvitysten toimitaminen rikosasian käsittelyä varten sekä pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Myös muu rikosasian käsittelyä varten tarvittava oikeusapu kuuluu lain soveltamisalaan. Lain lähtökohtana on se, että oikeusapupyynnöt täytetään Suomen lainsäädännön mukaisesti. Pyyntöä toteuttamisessa voidaan myös noudattaa pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos se ei ole Suomen lainsäädännön vastaista (11 §). Koska vastavuoroisuus ei ole rikosoikeusapulain soveltamisen ehdoton edellytys, Suomen viranomaiset voivat periaatteessa antaa USA:lle oikeusapua, vaikka Suomi ja USA:n välillä ei ole voimassa olevaa sopimusta oikeusavusta.

Kansainväliseen rikosoikeusapuun liittyviä säännöksiä sisältyy myös muihin lakeihin, kuten poliisilakiin (493/1995) ja pakkokeinolakiin (450/1987). Poliisilain 36 § mahdollistaa rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi tarvittavien tietojen saamisen yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä. Säännöksiä salassapitovelvollisuudesta poikkeamisesta rikoksia tutkittaessa ja niistä syytettäessä sisältyy myös pankkeja ja rahoituslaitoksia koskevaan lainsäädäntöön, kuten luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin (1607/1993), jäljempänä luottolaitoslaki. Poliisilain 53 §:n

mukaan poliisin antamasta virka-avusta vieraan valtion viranomaisille on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty tai Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa sovittu. Pakkokeinolain 3 luvun 6 a §:ssä säädetään vieraan valtion pyynnöstä suoritettavasta hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta. Lain 4 luvun 15 § sisältää säännökset takavarikosta päättämisestä vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta.

Suomi on liittynyt moniin keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeviin valtiosopimuksiin, kuten keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen vuodelta 1959 (SopS 30/1981), jäljempänä vuoden 1959 sopimus. Rikosoikeusapu EU:n jäsenvaltioiden välillä nykyisin perustuu pääasiassa mainittuun sopimukseen. Lisäksi EU:n jäsenvaltiot ovat tehneet vuoden 1959 sopimusta täydentävän yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000), jäljempänä EU:n oikeusapusopimus sekä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävän pöytäkirjan (EYVL C 326, 21.11.2001), jonka pääasiallisena tarkoituksena on tehostaa pankkitilitietoihin liittyvää rikosoikeusapuyhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden välillä. Kumpikaan mainituista säädöksistä ei vielä ole tullut kaikkien EU:n jäsenvaltioiden välillä voimaan, mutta niitä voidaan soveltaa väliaikaisesti sellaisten jäsenvaltioiden välillä, jotka ovat antaneet väliaikaisia soveltamista koskevan ilmoituksen. Suomi on liittynyt EU:n oikeusapusopimukseen ja sen pöytäkirjaan sekä antanut ilmoituksen väliaikaisesta soveltamisesta.

Määräyksiä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta sekä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa sisältyy myös useisiin Yhdistyneiden kansakuntien sopimuksiin. Asialliselta ja alueelliselta soveltamisalaltaan laajin on kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimus (SopS 20/2004), jonka Suomi allekirjoitti joulukuussa 2000. Myös USA on allekirjoittanut sopimuksen. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan syyskuussa 2003. Sopimus on tullut Suomen osalta voimaan 11 päivänä maaliskuuta 2004. USA ei

ole vielä ratifioinut sopimusta. Suomi ja USA ovat sopimusosapuolina terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa vuodelta 1997 (SopS 59/2002) ja vuonna 1999 tehdystä kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastaisessa yleissopimuksessa (SopS 73—74/2002).

2.2. Suomen lainsäädäntö ja Euroopan unionin toimivalta

EU-USA-sopimusten EU-oikeudellinen oikeusperusta on unionisopimuksen 24 ja 38 artikla. Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan unionisopimuksen V osaston (niin kutsuttu EU:n II pilari) 24 artiklan mukaan V osastossa tarkoitetuilla aloilla EU:n neuvosto voi valtuuttaa puheenjohtajavaltion, tarvittaessa komission avustamana, neuvottelemaan sopimuksia yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa. Tällaiset sopimukset tekee neuvosto puheenjohtajavaltion suosituksesta (1 kohta). Yksimielisyyttä koskevissa asioissa 24 artiklan perusteella tehdyt sopimukset tehdään yksimielisesti (2 kohta). Artiklan 3 kohdan mukaan päätökset yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan täytäntöönpanemiseksi tehdään määränemmistöllä. Artiklan 4 kohdan mukaan 24 artiklan määräyksiä sovelletaan myös poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevassa VI osastossa määrättyihin asioihin. Artiklan 5 kohdan mukaan sopimus ei sido jäsenvaltiota, joka ilmoittaa neuvostossa, että sen on noudatettava valtiosääntönsä mukaisia menettelyjä. Muut jäsenvaltiot voivat kuitenkin sopia, että sopimusta sovelletaan väliaikaisesti. Artiklan 6 kohdan mukaan sopimukset sitovat unionin toimielimiä.

Unionisopimuksen 38 artiklan mukaan 24 artiklassa tarkoitettuihin sopimuksiin voi sisältyä määräyksiä unionisopimuksen VI osastoon (niin sanottu EU:n III pilari) kuuluvista asioista. EU:n III pilari koskee poliisiyhteistyötä sekä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa. Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen ja keskinäinen oikeusapu rikosasioissa EU:n jäsenvaltioiden välillä on EU:n III pilarin alaista yhteistyötä. Yhteistyö on pääosin yksimielisiin päätöksiin perustu-

vaa niin sanottua hallitusten välistä yhteistyötä.

Unionisopimuksen 24 artikla otettiin unionisopimukseen Amsterdamin sopimuksella (entinen J.14 artikla). Nizzan sopimuksella määräyksen soveltamisalaa laajennettiin siten, että mahdollistettiin päätöksen tekeminen määränemmistöllä silloin, kun kyse on yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan täytäntöönpanemiseksi tehtävistä sopimuksista. Myös väliaikaista soveltamista koskevaa kohtaa muutettiin siten, että jäsenvaltiot voivat päättää, että sopimusta sovelletaan väliaikaisesti myös suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka on tehnyt artiklan 5 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen valtiosääntönsä mukaisen menettelyjen noudattamisesta.

Jäsenvaltioiden konferenssi antoi Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä julistuksen nro 4, jossa selvennetään 24 ja 38 artiklan tarkoitusta toimivaltaa koskevilta osin. Julistuksessa todetaan, että J.14 ja K.10 (nykyiset 24 ja 38 artikla) artiklan tai niiden perusteella tehtyjen sopimusten määräykset eivät merkitse toimivallan siirtoa jäsenvaltioilta Euroopan unionille. Koska artiklojen sisältö ei toimivallan osalta ole Nizzan sopimuksessa muuttunut, julistuksella on merkitystä myös Nizzan sopimuksella uudistettuja 24 ja 38 artiklaa tulkittaessa.

Ennen EU-USA-sopimuksia unionisopimuksen 24 artiklaa on sovellettu yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevilla aloilla. Artiklan perusteella on tehty Euroopan unionin sekä Bosnia ja Hertsegovinan välinen sopimus Euroopan unionin poliisiopeeraatiosta (EUPM) Bosnia ja Hertsegovinassa (EYVL L 293, 29.10.2002), Euroopan unionin ja Pohjois-Atlantin liiton välinen sopimus tietoturvallisuudesta (EYVL L 80, 27.3.2003) ja Euroopan unionin ja entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian välinen sopimus Euroopan unionin johtamien joukkojen asemasta entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa (EYVL L 82, 29.3.2003).

EU-USA-sopimukset ovat tähän mennessä ensimmäiset rikosoikeudellista yhteistyötä koskevat, unionisopimuksen 24 ja 38 artiklan perusteella tehdyt sopimukset. Mainittujen artiklojen nojalla EU:n neuvosto on antanut puheenjohtajavaltiolle valtuudet neuvotella

myös Islannin ja Norjan kanssa tehtävistä, keskinäistä oikeusapua rikosasioissa ja rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevista yleissopimuksista. Joulukuussa 2003 on tehty Euroopan unionin ja Islannin tasavallan sekä Norjan kuningaskunnanvälinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn sopimuksen ja siihen vuonna 2001 liitetyn pöytäkirjan määräysten soveltamisesta (EUVL 29.1.2004 L 2006). Luovuttamissopimusta koskevat neuvottelut ovat vielä kesken.

Unionisopimuksen 24 artiklaan liittyvää toimivaltakysymystä on käsitelty Amsterdamin sopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 245/1997 vp). Sen säätämisjärjestysperusteluissa esitettiin, että aina silloin, kun J.14 (nykyinen 24 artikla) artiklan nojalla tehty sopimus Suomen valtiosäännön mukaan olisi saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi, kuten esimerkiksi sopimuksen sisältäessä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, Suomen tulisi tehdä ilmoitus valtiosääntönsä edellyttämien menettelyjen noudattamisesta. Siten ymmärrettyinä J.14 (nykyinen 24 artikla) artiklassa tarkoitettu menettely ei hallituksen käsityksen mukaan merkitsisi sellaista olennaista rajoitusta Suomen valtioneuvoston sopimustoimivaltaan, joka edellyttäisi supistetun perustuslainsäätämisjärjestyksen käyttämistä. Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä annettu julistuksen nro 4 katsottiin vahvistavan tätä tulkintaa. Käsitellessään Amsterdamin sopimuksen voimaansaattamisesitystä eduskunnan perustuslakivaliokunta kiinnitti myös huomiota artiklassa sallittuun ilmoitukseen valtiosäännön mukaisten menettelyjen edellyttämisestä ja katsoi, että se turvaa jäsenvaltiolle sen ilmoituksesta riippuvan erillisen ratifiointimahdollisuuden. Tästä huolimatta valiokunta katsoi, että artikla uskoo sopimuksentekovaltaa valtiosäännön ulkopuolisille toimielimille liittymissopimukseen nähden uusilla aloilla. Tämä oli yhtenä syynä siihen, että voimaansaattamislaki oli käsiteltävä supistetussa perustuslainsäätämisjärjestyksessä (PeVL 10/1998 vp).

Unionisopimuksen 24 artiklaa arvioitiin myös Nizzan sopimusta voimaansaatettaessa (HE 93/2001 vp ja PeVL 38/2001 vp). Ky-

symystä uusien toimivaltuuksien antamisesta unionin toimielimille pidettiin perustuslakivaliokunnan mukaan asiana, joka koskettaa myös perustuslain täysivaltaisuussäännöksiä. Unionisopimuksen 24 artiklan ei kuitenkaan katsottu olevan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuussäännösten kanssa. Tämä todettiin johtuvan siitä, että Nizzan sopimuksessa unionisopimuksen 24 artiklalla ei annettu valtiosäännön ulkopuolisille toimielimille sopimuksentekovaltaa uusilla aloilla. Myöskään 24 artiklan aikaisempaa laajempien, määränemmistöpäätöksiä ja väliaikaista soveltamista koskevien määräysten ei katsottu rajoittavan Suomen täysivaltaisuutta siinä määrin, että määräys olisi ollut ristiriidassa perustuslain kanssa.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt unionisopimuksen 24 artiklaa myös Euroopan perustuslaista tehtyä sopimusta edeltäneen konventin tuloksia ja valmistautumista hallitusten väliseen konferenssiin (HVK) koskevasta valtioneuvoston selonteosta (VNS 2/2003 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 7/2003 vp). Valiokunta on viitannut Amsterdamin ja Nizzan sopimuksista antamiinsa lausuntoihin toimivaltaa koskevilta osin.

Unionisopimuksen 24 artiklan perusteella unionille myönnetyn sopimuksentekovaltan voidaan tulkita merkitsevän sitä, että unionille on neuvoston päätöksessä tarkoitettussa tapauksessa myönnetty kelpoisuus sopimuksen tekemiseen kyseessä olevan kolmannen valtion kanssa. Tätä tulkintaa EU-USA-sopimusten osalta tukee myös se, että sopimuksissa edellytetään, että jäsenvaltiot vielä erikseen kahdenvälisillä asiakirjoilla sitoutuvat noudattamaan EU-USA-sopimusten määräyksiä. Neuvoston päätös ei siten merkitse sitä, että unionille olisi siirretty toimivaltaa sopimuksen kattamilla aloilla. Valtioneuvosto on esittänyt tämän tulkinnan EU-USA-sopimusta koskevissa neuvotteluissa eikä eduskunnalla ole ollut huomauttamista valtioneuvoston linjaan (ote lakivaliokunnan pöytäkirjasta 13/2003 vp, suuren valiokunnan kokous 11/2003 vp).

Suomi teki unionisopimuksen 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitettun ilmoituksen valtiosäännön mukaisten menettelyjen noudattamisesta EU-USA-sopimusten osalta 6 päivänä kesäkuuta 2003 pidetyssä oikeus- ja sisäasi-

ain neuvostossa. Vastaavanlaisen ilmoituksen teki Suomen lisäksi 11 muuta jäsenvaltiota. Ilmoitus merkitsee sitä, että sopimukset tulevat Suomea sitoviksi vasta kun eduskunta on sopimukset hyväksynyt. Perusteita eduskunnan hyväksymisen edellyttämiseksi selostetaan jäljempänä yksityiskohtaisten perustelujen jaksossa Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys.

Unionisopimuksen 24 artiklan 5 kohdan määräyksestä seuraa, että EU:n neuvosto ei voi tehdä lopullista päätöstä sopimuksen hyväksymisestä ennen kuin jäsenvaltio, joka on tehnyt ilmoituksen valtiosääntönsä mukaisten menettelyjen noudattamisesta, on saattanut päätökseen mainitut menettelyt. Vaikka yksi tai useampi jäsenvaltio tekisikin tällaisen ilmoituksen, muut neuvoston jäsenet voivat kuitenkin 24 artiklan 5 kohdan mukaan sopia, että sopimusta sovelletaan väliaikaisesti. Koska määräyksessä väliaikaisen soveltamisen mahdollisuutta ei ole rajattu niihin jäsenvaltioihin, jotka ovat väliaikaista soveltamista koskevan sopimuksen tehneet, määräys voisi johtaa tilanteeseen, jossa sopimusta myös suhteessa 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitettun ilmoituksen tehneeseen jäsenvaltioon sovellettaisiin ennen kuin se on saattanut päätökseen valtiosääntönsä mukaiset menettelyt sopimuksen hyväksymiseksi. Määräyksellä ei kuitenkaan ole merkitystä EU-USA-sopimusten soveltamisen kannalta, koska sopimusten allekirjoitusta koskevan neuvoston päätöksiäkin mukaan muut jäsenvaltiot eivät ole sopineet siitä, että sopimuksia sovellettaisiin väliaikaisesti.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

EU-USA-sopimusten tarkoituksena on helpottaa yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevilla asioilla USA:n ja EU:n jäsenvaltioiden välillä. Luovuttamis-sopimuksessa luovuttamiskelpoisten rikosten alaa laajennetaan ja menettelysääntöksiä yksinkertaistetaan. Oikeusapusopimuksessa määrätään pankkitietoihin liittyvästä yhteistyöstä, kuulustelusta videoyhteyden välityksellä sekä yhteisistä tutkintaryhmistä, oikeus-

apupyntöjen nopeutetusta toimittamisesta ja oikeusavusta rikosasioita käsittelevien hallintoviranomaisten välillä.

EU-USA-sopimusten suhde samaa asiaa käsitteleviin kahdenvälisiin sopimuksiin on tarkoitettu järjestettäväksi siten, että myös kahdenväliset sopimukset jäisivät EU-USA-sopimusten voimaantulon jälkeen voimaan. EU-USA-sopimusten mukaisesti USA:n ja jäsenvaltioiden välillä on erikseen neuvoteltu kahdenväliset asiakirjat, joilla määritellään sovellettaviksi tulevat EU-USA-sopimusten artiklat ja niiden suhde kahdenvälisiin sopimuksiin. Osa EU-USA-sopimusten artikloista syrjäyttää vastaavan kahdenvälisen sopimuksen määräyksen. Osa määräyksistä taas voidaan soveltaa kahdenvälisessä sopimuksessa olevan määräyksen lisäksi. EU-USA-sopimuksen määräyksiä on erillisellä asiakirjalla sitouduttava soveltamaan myös silloin, kun USA:n ja asianomaisten jäsenvaltioiden välillä ei ole voimassa olevaa kahdenvälistä sopimusta. Kuten edellä on todettu, Suomen ja USA:n välillä on voimassaoleva sopimus luovuttamisesta, mutta ei oikeusavusta.

Esityksen tavoitteena on ensinnäkin hyväksyä EU-USA-sopimukset. Edellä selostetun mukaisesti Suomi on unionisopimuksen 24 artiklan 5 kohdan mukaan ilmoittanut EU:n neuvostolle noudattavansa valtiosääntönsä mukaisia menettelyjä ennen kuin sopimukset tulevat Suomea sitoviksi. Koska sopimukset sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, eduskunta hyväksyy ne perustuslain 94 §:n mukaisesti. Esitykseen sisältyy myös ehdotus EU-USA-sopimusten voimaansaattamista koskeviksi laeiksi.

Toiseksi esityksen tavoitteena on hyväksyä Suomi-USA-pöytäkirja sekä Suomi-USA-sopimus.

EU-USA-sopimusten voimaansaattaminen ehdotetaan tehtäväksi blankettimuotoisilla laeilla. Suomi-USA-pöytäkirjan ja Suomi-USA-sopimuksen voimaansaattamislakeihin ehdotetaan otettaviksi eräitä sopimusmääräyksiä täsmentäviä sääntöksiä. Koska nämä kahdenväliset sopimukset sisältävät EU-USA-sopimuksia yksilöidymmät määräykset Suomen ja USA:n välillä noudatettavasta luovutus- ja oikeusapumenettelystä, asiasisällölliset säännökset ehdotetaan otettaviksi kahdenvälisten sopimusten voimaansaattamislakeiksi.

keihin. Suomi-USA-pöytäkirjan voimaansaattamislakiin ehdotetaan voimaansaattamissäännösten lisäksi otettaviksi säännökset tilapäisestä luovuttamisesta sekä kilpailevista luovutuspyynnöistä. Suomessa vapausran- gaistusta suorittava henkilö voitaisiin tilapäisesti luovuttaa USA:aan oikeudenkäyntiä varten yleisessä luovuttamislaissa säädettyjen edellytysten mukaisesti. Säännöksessä olisi myös sopimusmääräystä täsmentävä säännös vapaudenmenetyksajan vähentämisestä. Kilpailevia luovutuspyyntöjä koskevan säännöksen mukaan niissä tapauksissa, joissa samaa henkilöä pyydetään luovutettavaksi Suomesta kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön ulkopuoliseen valtioon sekä kansainväliseen rikostuomioistuimeen, etusija annetaan kansainvälisen rikostuomioistuimen pyynnölle perussäännön 90 artiklan 4 kappaleen mukaisesti. Laissa olisi myös säännös niitä tilanteita varten, joissa samaa henkilöä pyydetään luovutettavaksi toiseen pohjoismaahan ja USA:aan. Tällöin luovuttamisesta päätttäisi pohjoismaisesta luovuttamislaista poiketen oikeusministeriö.

Suomi-USA sopimuksen voimaansaattamislakiin puolestaan esitetään voimaansaattamissäännösten lisäksi otettavaksi henkilötietojen käytön rajoittamista määrittelevä säännös. Henkilötietoja koskevan säännöksen mukaan Suomen tulee, luovuttaessaan henkilötietoja USA:lle, asettaa ehdoksi, että tietoja käytetään vain EU-USA-sopimuksessa sallituihin tarkoituksiin ja että USA toteuttaa oikeusjärjestelmänsä mukaiset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi. Ehdotetut sopimuksen soveltamista täsmentävät kansalliset toimeenpanosäännökset ovat tarpeen erityisesti siksi, että eduskunnan lakivaliokunta on EU-USA-sopimusehdotuksia käsitellessään pitänyt tärkeänä sopimusten ratifiointimenettelyn yhteydessä sitä, että oikeusapu ja tietosuoja säännellään riittävän täsmällisesti (ote pöytäkirjasta 13/2003 vp).

Muita sopimusmääräyksiä on pidetty riittävän selkeinä ja yksityiskohtaisina, jotta niitä voidaan soveltaa suoraan ja yleisen luovuttamislain sekä rikosoikeusapulain mukaisten menettelysäännösten lisäksi.

Voimaansaattettavat sopimukset eivät edellytä yleisen luovuttamislain tai rikosoikeusapulain muuttamista.

4. Esityksen vaikutukset

EU-USA-sopimusten voimaantulo laajentais rikosoikeudellisen yhteistyön mahdollisuuksia Suomen ja USA:n sekä muiden EU:n jäsenvaltioiden ja USA:n välillä. Luovuttaminen tulisi mahdolliseksi useammista rikoksista kuin nykyisin sekä menettely luovuttamispyyntöjen ja niihin liittyvien asiakirjojen toimittamisessa pyynnön esittäneen ja sen vastaanottaneen valtion välillä helpottuisi. Myös mahdollisuudet oikeusapuyhteistyöhön paranisivat yhteistyöhön velvoittavien kansainvälisten sopimusten voimaantulon seurauksena.

Käytännössä sopimusten voimaantulo ei kuitenkaan aiheuttane merkittävää muutosta Suomen ja USA:n väliseen luovuttamis- tai oikeusapuyhteistyöhön. Oikeusapu- ja luovuttamispyyntöjä Suomen ja USA:n välillä tehdään harvoin. Vuosina 2000—2003 Suomi oli tehnyt USA:lle yhteensä kaksi luovuttamispyyntöä. Mainittuna ajanjaksona Suomi puolestaan ei ollut vastaanottanut yhtään luovuttamispyyntöä USA:lta. Vuonna 2004 Suomi on vastaanottanut yhden luovuttamispyynnön USA:lta. Oikeusapupyynnöt käsittivät pääasiassa Suomesta USA:an lähetettyjä tiedoksiantoja ja todisteiden vastaanotto- pyyntöjä, joita yhteensä vuosina 2000—2003 oli keskimäärin kymmenen vuodessa. Koko aikana USA oli oikeusministeriön kautta lähettänyt Suomelle yhteensä kaksi oikeusapupyntöä. Keskusrikospoliisin kautta välitettyjä oikeusapuasioita oli vuonna 2002 yhteensä 21 ja vuonna 2003 yhteensä 23. Vaikka yhteistyömahdollisuudet maiden välillä laajenisivat, pyyntöjen määrien voidaan kuitenkin arvioida jäävän niin vähäisiksi, että sopimusten voimaantulo ei edellytä tarvetta luovuttamis- ja oikeusapuasioista huolehtivan lisähenkilöstön palkkaamiseen.

5. Asian valmistelu

5.1. Sopimusneuvottelut

Sopimusneuvottelujen aloittamista edelsivät syyskuun 11 päivänä 2001 New Yorkissa tapahtuneet terrori-iskut ja niitä seurannut tarve tehostaa rikosoikeudellista yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja USA:n välillä. EU:n

oikeus- ja sisäasiain neuvosto päätti 20 päivänä syyskuuta 2001 pidetyssä ylimääräisessä kokouksessa ehdottaa USA:lle sopimusneuvotteluja rikosoikeudellisten sopimusten valmistelemiseksi. USA suostui ehdotukseen. USA piti tärkeänä muun ohella luovuttamiskelpoisten rikosten laajentamista siten, että luovuttaminen olisi sallittua muistakin kuin vain tietyistä, sopimuksissa luetelluista rikoksista. USA piti ongelmallisena myös poliittisiin rikoksiin ja omien kansalaisten luovuttamiseen liittyviä luovuttamisrajoituksia. EU:n jäsenvaltiot puolestaan pitivät tarpeellisenä yksinkertaistaa ennen muuta luovuttamis- ja oikeusapumenettelyä sekä tehostaa pankkitilien selvittämiseen liittyvää yhteistyötä.

EU:n oikeus- ja sisäasiain neuvosto valtuutti 26 päivänä huhtikuuta 2002 unionisopimuksen 24 ja 38 artiklan nojalla puheenjohtajavaltion käymään neuvotteluja EU:n ja USA:n välisestä, oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevasta sopimuksesta. Valtuutus päätökseen liitettyssä asiakirjassa lueteltiin joukko edellä mainittuja, USA:n ja EU:n tärkeinä pitämiä yhteistyön osa-alueita. Neuvottelujen tuloksena valmisteltiin erilliset sopimukset luovuttamisesta ja oikeusavusta.

EU:n oikeus- ja sisäasiain neuvosto teki 6 päivänä kesäkuuta 2003 päätöksen keskinäistä oikeusapua ja luovuttamista EU:n ja USA:n välillä koskevien yleissopimusten allekirjoittamisesta EU:n puolesta. Suomi antoi mainitussa kokouksessa neuvostolle unionisopimuksen 24 artiklan 5 kohdan mukaisen lausuman. Lausuma merkitsee sitä, että Suomen on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä sopimusten hyväksymiseksi ennen kuin ne tulevat Suomea sitoviksi. Vastaavansisältöisen lausuman antoi

Suomen lisäksi 11 jäsenvaltiota. EU-USA-sopimukset allekirjoitettiin Washingtonissa 25 päivänä kesäkuuta 2003.

USA:n ja kunkin jäsenvaltion välillä on neuvoteltu kahdenväliset asiakirjat, joilla hyväksytään EU-USA-sopimusten soveltaminen. Suomen ja USA:n väliset neuvottelut käytiin marraskuussa 2003. Suomi-USA-pöytäkirja ja Suomi-USA-sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 2004.

5.2. Esityksen valmistelu Suomessa

Sopimusten neuvotteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle selvityksen E 30/2002 vp ja täydentäviä tietoja asian käsittelystä. Eduskunnan lakivaliokunnan kanta sopimusehdotuksiin ilmenee valiokunnan pöytäkirjanotteesta 13/2003 vp. Eduskunnan suuri valiokunta on yhtynyt lakivaliokunnan kantaan (valiokunnan kokous 11/2003 vp). Eduskunnan lakivaliokunta on ottanut kantaa myös ehdotukseen kahdenvälisen asiakirjojen laatimiseksi pöytäkirjassa 28/2003 vp.

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina oikeusministeriö ja ulkoasiainministeriö.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot ulkoasiainministeriöltä, sisäasiainministeriön poliisiosastolta, valtiovarainministeriöltä, valtakunnansyyttäjänvirastolta, keskusrikospoliisilta, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta, Suomen Pankkiyhdistykseltä, Suomen Asianajajaliitolta, Suomen Lakimiesliitolta sekä Oikeuspoliittiselta yhdistykseltä Demlalta. Lausuntokierroksen jälkeen esitystä on tarkistettu lausunnoissa esitettyjen seikkojen johdosta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimusvelvoitteiden sisältö ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön**1.1. Sopimus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä**

1 artikla. *Tavoite ja tarkoitus.* Artiklan mukaan sopimuspuolet kehittävät sopimusmääräysten mukaisesti yhteistyötään rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sääntelevien suhteidensa puitteissa.

2 artikla. *Määritelmät.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolia ovat EU ja USA. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiolla tarkoitetaan EU:n jäsenvaltiota. Artiklan 3 kohta sisältää määritelmän oikeusministeriöstä. USA:ssa määritelmällä tarkoitetaan oikeusministeriötä (Department of Justice). Jäsenvaltiossa määritelmä voi 3, 5, 6, 8 tai 12 artiklassa tarkoitettujen tehtävien osalta kattaa oikeusministeriön lisäksi valtakunnansyyttäjän. Sopimuksen suomenkielisessä toisinnossa ”Prosecutor General” on virheellisesti käännetty yleiseksi syyttäjäksi, mutta tarkoitus on ollut mahdollistaa se, että jäsenvaltiossa valtakunnansyyttäjä voitaisiin nimetä oikeusministeriön sijaan huolehtimaan yllä mainituissa sopimusmääräyksissä tarkoitettuja tehtäviä. USA ja asianomainen jäsenvaltio voivat sopia myös jonkin muun toimielimen nimeämisestä.

Suomessa artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena toimii oikeusministeriö, joten tarvetta ei ole sille, että Suomi nimeäisi valtakunnansyyttäjän huolehtimaan artiklassa tarkoitettuja tehtäviä oikeusministeriön sijaan.

3 artikla. *Tämän sopimuksen soveltamisala suhteessa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta jäsenvaltioiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin.* Artik-

lan 1 kohdassa määritellään yksittäisten sopimusmääräysten suhde jäsenvaltioiden välillä voimassaolevien kahdenvälisten sopimusten määräyksiin. Sopimuksen 4 artiklaa sovelletaan sellaisten kahdenvälisten sopimusmääräysten sijasta, jotka sallivat luovuttamisen vain tietyistä rikoksista (a alakohta). Sopimuksen 5 artiklaa sovelletaan niiden määräysten sijasta, jotka koskevat luovutuspyynnön ja siihen liitettyjen asiakirjojen toimittamista, varmentamista, aitouden osoittamista tai oikeaksi todistamista (b alakohta). Sopimuksen 6 artiklaa suorista yhteydenotoista väliaikaista säilöönottoa koskevien pyyntöjen toimittamisessa sovelletaan silloin, kun asiasta ei ole määräystä kahdenvälisessä sopimuksessa (c alakohta). Sopimuksen 7 artiklaa luovuttamispyyntöjen toimittamisesta sovelletaan kahdenvälisessä sopimuksessa olevien määräysten lisäksi (d alakohta). Sopimuksen 8 artiklan määräystä lisätietojen toimittamisesta sovelletaan, kun asiasta ei ole määräystä kahdenvälisessä sopimuksessa. Jos kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määrätty lisätietojen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpitokanavasta, 8 artiklan määräystä sovelletaan tältä osin (e alakohta). Sopimuksen 9 artiklaa pyynnön vastaanottaneessa valtiossa syytteessä tai tuomittuna olevan henkilön väliaikaisesta luovuttamisesta pyynnön esittäneeseen valtioon sovelletaan vastaavan kahdenvälisen sopimusmääräyksen puuttuessa (f alakohta). Sopimuksen 10 artiklaa kilpailevista luovutuspyynnöistä sovelletaan kahdenvälisten sopimusmääräysten puuttuessa tai niiden sijaan, ellei muuta ole erikseen määrätty (g alakohta). Sopimuksen 11 artiklaa yksinkertaistetusta luovutusmenettelystä sovelletaan niin ikään silloin, kun asiasta ei ole määrätty kahdenvälisessä sopimuksessa (h alakohta). Myös kauttakuljetusta koskevaa 12 artiklaa sovelletaan vastaavan kahdenvälisen sopimusmääräyksen puuttuessa. Jos kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määräystä

reittisuunnitelmasta poikkeavasta välilaskusta, myös 12 artiklan 3 kohtaa sovelletaan (i alakohta). Pyynnön vastaanottanut valtio voi harkita, soveltaako se kuolemanrangaistusta koskevaa 13 artiklaa kahdenvälisessä sopimuksessa olevan määräyksen sijaan (j alakohta). Sopimuksen 14 artiklan määräystä arkaluontoisten tietojen käsittelystä sovelletaan vastaavan kahdenvälisen sopimusmääräyksen puuttuessa.

Artiklan 2 kohdan mukaan EU varmistaa unionisopimuksen mukaisesti, että kukin jäsenvaltio hyväksyy USA:n kanssa tekemälleen asiakirjalla, että kahdenvälistä luovuttamissopimusta sovelletaan 3 artiklan mukaisesti (a alakohta). Artiklan 2 kohdan b alakohta sisältää vastaavanlaisen määräyksen sopimuksen voimaantulon jälkeen unioniin liittyvien uusien jäsenvaltioiden osalta. Alakohdassa b kuvattu menettely pyritään saattamaan päätökseen ennen jäsenvaltion liittymistä unioniin tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Myös 3 kohta koskee uusia jäsenvaltioita. Kohdassa määrätään sopimuksen soveltamisesta siinä tapauksessa, että b alakohdassa kuvattua menettelyä ei ole saatettu loppuun liittymisajankohtaan mennessä.

Aikaisemmin selostetun mukaisesti USA:n ja kaikkien jäsenvaltioiden kesken on neuvoteltu 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen kahdenväliset asiakirjat EU-USA-sopimuksen soveltamisesta. Suomen ja USA:n välillä on tehty pöytäkirja, joka täydentää vuoden 1976 sopimusta. Suomi-USA-pöytäkirjan sisältöä selostetaan jäljempänä jaksossa 1.2.

4 artikla. *Rikokset, joista voidaan luovuttaa.* Artiklassa määrätään luovuttamiskelpoisista rikoksista. Luovuttaminen edellyttää, että rikoksesta sekä pyynnön esittäneessä että sen vastaanottaneessa valtiossa säädetty enimmäisrangaistus on yli vuosi vankeutta. Myös tällaisen rikoksen yrityksestä, sen suorittamiseen tähtäävästä salahankkeesta tai osallistumisesta rikoksen suorittamiseen tulee voida luovuttaa. Jos pyyntö koskee luovuttamiskelpoisesta rikoksesta tuomittua rangaistuksen täytäntöönpanoa, luovuttamisen edellytyksenä on, että vapausrangaistusta on jäljellä vähintään neljä kuukautta.

Artiklan 2 kohdan mukaan, jos luovutukseen suostutaan luovuttamiskelpoisen rikoksen ollessa kyseessä, luovutuspyyntöön suos-

tutaan myös sellaisten rikosten osalta, joista voi seurata enintään vuosi vankeutta tai sitä lievempi rangaistus, olettaen, että muut luovuttamiselle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Artiklan 3 kohdan mukaan rikosta pidetään luovuttamiskelpoisena riippumatta rikoksen luokittelua tai terminologiaa koskevista eroista pyynnön esittäneen ja sen vastaanottaneen valtion lainsäädännössä. Luovuttamiskelpoinen on myös rikos, jonka saattaminen USA:n liittovaltion käsiteltäväksi edellyttää, että tapaukseen liittyy kuljetus valtiosta toiseen, postin tai muiden valtioiden väliseen tai kansainväliseen kauppaan liittyvien palvelujen käyttö. Myös vero-, tulli ja valuuttarikoksista voidaan luovuttaa, vaikka pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä ei säädettäisi samankaltaisista veroista, tullimaksuista tai valuutan tai samankaltaisten hyödykkeiden tuonnin tai viennin valvonnasta.

Artiklan 4 kohdassa määrätään tilanteesta, jossa rikos on tehty pyynnön esittäneen valtion alueen ulkopuolella. Tällöin luovuttamiseen suostutaan, ellei muista luovuttamismääräyksistä muuta johdu, siinä tapauksessa, että rikos olisi vastaavissa olosuhteissa pyynnön vastaanottaneen valtion alueen ulkopuolella tehtynä rangaistava pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaan. Vaikka pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä ei säädettäisi kyseisen valtion ulkopuolella vastaavissa olosuhteissa tehdyn rikoksen rankaisemisesta, pyynnön vastaanottanut valtio voi harkintansa mukaan suostua luovuttamiseen, jos muut luovuttamisen edellytykset täyttyvät. Siten pyynnön vastaanottanut valtio voisi suostua luovuttamiseen, vaikka sillä ei rikosoikeuden soveltamisalaa koskevista rajoituksista johtuen olisi toimivaltaa tuomita käsiteltävästä rikoksesta rangaistukseen esimerkiksi siinä tapauksessa, että teko ei olisi rangaistava sen tekovaltiossa.

Vuoden 1976 sopimuksen 2 artiklan mukaan luovuttamiskelpoisia rikoksia ovat sopimuksen liitteessä luetellut rikokset, joista sekä pyynnön esittäneen että sen vastaanottaneen valtion lain mukaan voi seurata yli vuoden pituinen vankeusrangaistus. Koska EU-USA-sopimuksen 4 artikla syrjäyttää vastaavan kahdenvälisen sopimuksen määräyksen siinä tapauksessa, että kahdenvälisessä

sopimuksessa luovuttamisvelvollisuus olisi rajattu tiettyihin rikoksiin, luovuttamiskelpoiset rikokset määräytyisivät EU-USA-sopimuksen 4 artiklan mukaan.

EU-USA-sopimuksen määräys luovuttamiskelpoisista rikoksista eroaa kahdenvälisestä sopimuksesta siinä, että luovuttamiskelpoiseksi rikokseksi on katsottava myös salahanke sellaisen rikoksen tekemiseksi, josta voidaan luovuttaa. Kahdenvälisessä sopimuksessa velvollisuus luovuttaa salahankkeesta on rajattu salahankkeeseen, jota Suomen lain mukaan olisi pidettävä avunantona, yllytyksenä tai valmisteluna rikokseen. Vaikka vastaavaa rajausta ei sisälly EU-USA-sopimukseen, sopimusta voidaan tulkita siten, että se ei velvoita luovuttamaan salahankkeesta, joka Suomen lainsäädännön mukaan ei olisi rangaistava. Tämä johtuu siitä, että vuoden 1976 sopimuksen 12 artikla, johon EU-USA-sopimuksella ei ole puututtu, sallii sen, että kaksoisrangaistavuutta voidaan edellyttää. Mainitun sopimusmääräyksen mukaan päätös luovuttamisesta tehdään pyynnön vastaanottaneen valtion lakien mukaisesti. EU-USA-sopimuksia koskevissa neuvotteluissa osapuolten tarkoituksena ei myöskään ole ollut luopua kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta, vaan tavoitteena oli laajentaa luovutuskelpoisten rikosten alaa siten, että luovuttamista ei enää rajattaisi tiettyihin rikoksiin, vaan luovuttamiskelpoiset rikokset määräytyisivät pyynnön perusteena olevasta rikoksesta säädetyn enimmäisrangaistuksen mukaan.

Yleisen luovuttamislain 4 §:n 1 momentin mukaan luovuttaminen on sallittua rikoksesta, jota Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi pidettävä rikoksena, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Jos yksi pyynnössä tarkoitetuista rikoksista täyttää luovuttamiskelpoiselle rikokselle asetetut edellytykset, luovuttaa voidaan 4 §:n 5 momentin mukaan myös muista rikoksista, jotka tai joita vastaavat teot ovat Suomen lain mukaan rangaistavia. Siten myöskään 2 kohdan velvoite ei ole ristiriidassa yleisen luovuttamislain kanssa. Yleiseen luovuttamislakiin ei myöskään sisälly rajoitteita, joita 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitetaan.

Yleiseen luovuttamislakiin ei sisälly sään-

nöstä 4 kohdassa tarkoitettua tilanteesta, jossa rikos olisi tehty pyynnön esittäneen valtion ulkopuolella. Vuoden 1957 sopimuksen 7 §:n 2 kappaleeseen sisältyy säännös vastaavanlaisesta tilanteesta. Sen mukaan luovuttamisesta voidaan pyynnön esittäneen valtion ulkopuolella tehdyn rikoksen osalta kieltäytyä vain, jos vastaavanlaisesta rikoksesta ei voida pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaan nostaa asianomaisessa valtiossa syytettyä tai että kyseisestä rikoksesta ei voida luovuttaa. Määräys mahdollistaa sen, että pyynnön vastaanottanut valtio voisi harkintansa mukaan suostua luovuttamiseen silloinkin, kun se itse rikosoikeuden soveltamisalaa koskevista rajoituksista johtuen ei olisi toimivaltainen käsittelemään rikosta. Suomen rikoslain soveltamisesta Suomen ulkopuolella tehtyihin rikoksiin säädetään rikoslain 1 luvussa. Käytännössä 4 kohdassa tarkoitettu tilanne voisi tulla kyseeseen lähinnä silloin, kun luovuttamispynnössä tarkoitettu rikos olisi tehty USA:n ulkopuolella ilman, että rikoksella olisi mitään rikoslain 1 luvussa tarkoitettua liittymäkohtaa Suomeen eikä teko myöskään olisi rangaistava sen tekovaltion lainsäädännön mukaan. Jos teko täyttää yleisen luovuttamislain mukaisen luovuttamiskelpoisen rikoksen vaatimukset sekä muut luovuttamiselle säädetty edellytykset, lainsäädännöstä johtuvaa estettä ei olisi luovuttamiselle tällaisissa tapauksissa.

Edellä olevan perusteella 4 artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

5 artikla. Asiakirjojen toimittaminen ja niiden aitouden toteaminen. Artiklan 1 kohdan mukaan luovutuspyynnöt ja niihin liitetyt asiakirjat toimitetaan diplomaattiteitse. Määräys koskee myös 7 artiklassa tarkoitettujen asiakirjojen toimittamista väliaikaisen säilönoton jälkeen. Artiklan 2 kohdan mukaan asiakirjat, joissa on pyynnön esittäneen valtion oikeusministeriön tai ulkoasioista vastaavan ministeriön leima tai sinetti, hyväksytään pyynnön vastaanottaneessa valtiossa ilman varmentamista tai muuta aitouden toteamista tai oikeaksi todistamista.

Artiklaa sovellettaisiin kahdenvälisen sopimuksen vastaavan määräyksen sijasta. Määräyksiä asiakirjojen toimittamisesta ja oikeaksi todistamisesta sisältyy vuoden 1976 sopimuksen 13 artiklaan. Sen 5 kappaleen a

ii) alakohdan mukaan Suomen tekemät luovutuspyynnöt tulee vahvistaa asianomaisen ministeriön virallisella sinetillä ja varustaa USA:n Suomessa olevan johtavan diplomaattisen tai konsulivirkamiehen vahvistuksella ja USA:n tekemät pyynnöt on vahvistettava USA:n ulkoministeriön sinetillä. EU-USA-sopimuksen 5 artikla helpottaisi asiakirjojen toimittamista, koska oikeusministeriön tai ulkoasioista vastaavan ministeriön leiman tai sinetin lisäksi muuta asiakirjan aitouden toteamista ei enää vaadittaisi. Koska 5 artiklassa määrätään ainoastaan asiakirjojen toimittamisesta ja asiakirjojen aitouden varmistamisesta, artikla ei syrjäytä 13 artiklan määräyksiä siltä osin kuin kyse on siitä, mitä tietoja ja asiakirjoja luovuttamispyyntöön tulee liittää.

Yhteydenpitojärjestystä koskevat velvoitteet ovat sopusoinnussa yleisen luovuttamislain säännösten kanssa. Sekä Suomeen tulevat että Suomesta lähtevät luovuttamispyynnöt toimitetaan diplomaattista tietä, ellei toisin ole asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Lakiin ei sisälly tarkempia säännöksiä pyynnön tai siihen liitettyjen asiakirjojen aitouden toteamisesta, joten se määräytyisi yksinomaan EU-USA-sopimusmääräysten mukaisesti.

6 artikla. *Väliaikaista säilöön ottamista koskevien pyyntöjen toimittaminen.* Artiklan mukaan väliaikaista säilöönottoa koskeva pyynnöt voidaan toimittaa joko diplomaattiteitse tai suoraan oikeusministeriöiden välityksellä. Pyynnöt voidaan toimittaa myös kansainvälisen rikospoliisijärjestön Interpolin välityksellä.

Artiklaan liittyy edellä selostettu 3 artiklan 1 kohdan c alakohta, jonka mukaan artiklassa tarkoitettua yhteydenpitokanavaa sovelletaan jos asianomaisen jäsenvaltion ja USA:n välisessä kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole suoran yhteydenpidon oikeusministeriöiden välillä sallivaa määräystä. Vuoden 1976 sopimuksen mukaan myös väliaikaista säilöönottoa koskevat pyynnöt on 14 artiklan 1 kappaleen mukaan tehtävä diplomaattiteitse, joten sovellettavaksi tulisi EU-USA-sopimuksen 6 artikla. Sallittua olisi siten väliaikaista säilöönottamista koskevien pyyntöjen toimittaminen paitsi diplomaattiteitse, myös suoraan oikeusministeriöiden tai Interpolin

välityksellä. Koska 6 artikla 5 artiklan tavoin koskee vain yhteydenpitojärjestystä, väliaikaiseen säilöön ottamiseen liittyvät muut edellytykset määräytyisivät edelleen kahdenvälisen sopimuksen mukaan.

Yleisen luovuttamislain 31 § sisältää säännöksen väliaikaista säilöönottoa koskevien pyyntöjen toimittamisesta. Laki mahdollistaa sen, että väliaikaista säilöönottamista koskeva pyyntö voidaan tehdä suoraan pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Koska yleisen luovuttamislain lisäksi yhteydenpitojärjestys määräytyy sen mukaan, mitä Suomen ja asianomaisen vieraan valtion kanssa on sovittu, yleisen luovuttamislain 31 §:stä poikkeava yhteydenpitosäännös ei ole ristiriidassa yleisen luovuttamislain kanssa.

7 artikla. *Asiakirjojen toimittaminen väliaikaisen säilöönoton jälkeen.* Artiklassa määrätään asiakirjojen toimittamisesta väliaikaisen säilöönoton jälkeen. Ne voidaan 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti toimittaa diplomaattisesti pyynnön vastaanottaneen valtion suurlähetystöön pyynnön esittäneessä valtiossa. Aikarajoja koskevia sopimusmääräyksiä sovelletaan siten, että pyynnön vastaanottaneen valtion katsotaan vastaanottaneen luovutuspyynnön sinä päivänä, jona se toimitettiin suurlähetystöön.

Artiklan 2 kohdassa määrätään mahdollisuudesta olla soveltamatta 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, jos se johtuu asianomaisessa jäsenvaltiossa sopimuksen allekirjoituspäivänä vallitsevasta, vakiintuneesta oikeuskäytännöstä. Poikkeamisvelvollisuus on voimassa siihen saakka, kunnes kyseinen jäsenvaltio ja USA diplomaattinootteja vaihtanen sopivat toisin.

Vuoden 1976 sopimuksen 14 artiklan 2 kappaleessa määrätään luovuttamispyynnön toimittamisesta sen jälkeen kun väliaikaiseen säilöön ottamiseen on suostuttu. Pyyntö on toimitettava toisen sopimusvaltion asianomaiselle viranomaiselle 45 päivän kuluessa tai pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä säädetyssä muussa määräajassa. Määräajoista säädetään myös yleisen luovuttamislain 31 §:n 2 momentissa. Sen mukaan oikeusministeriön, joka katsoo, että estettä säilöönottetun luovuttamiselle ei ole, on viipymättä ilmoitettava säilöönottamisesta ja samalla määrättävä aika, enintään 30 päi-

vää tai erityisestä syystä 45 päivää ilmoituksen lähettämisestä, jonka kuluessa säilöön otettu on pyydettävä luovutettavaksi. Näitä määräaika säännöksiä sovellettaisiin edelleen, kuitenkin siten, että Suomen katsottaisiin vastaanottaneen väliaikaisen säilöön oton jälkeen tehdyn luovutuspyynnön sinä päivänä, jona Suomen suurlähetystö USA:ssa otti sen vastaan.

Yleiseen luovuttamislakiin ei sisälly erityissäännöstä väliaikaisen säilöön oton jälkeen tehtävien luovutuspyyntöjen toimittamisesta, joten luovuttamista pyydetään näissäkin tapauksissa 13 §:n mukaisesti eli diplomaattista tietä, jollei asianomaisen vieraan valtion kanssa ole toisin sovittu. Näin ollen EU-USA-sopimuksen yhteydenpitomääräys vastaisi yleisen luovuttamislain mukaista pääsääntöä luovuttamispyyntöjen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpitäjärjestyksestä.

8 artikla. *Lisätiedot.* Artiklan 1 kohdan mukaan pyynnön vastaanottanut valtio voi pyytää lisätietoja pyynnön esittäneeltä valtiolta, jos se katsoo, että tiedot eivät täytä luovuttamissopimuksen vaatimuksia. Tiedot on toimitettava pyydettyssä kohtuullisessa ajassa.

Artiklan 2 kohdan mukaan asianomaisten valtioiden oikeusministeriöt voivat toimittaa 1 kohdassa tarkoitetut lisätiedot suoraan toisilleen.

Vuoden 1976 sopimuksen 15 artikla sisältää 8 artiklan 1 kohtaa vastaavan määräyksen lisätietojen toimittamisesta. Mainittua määräystä sovellettaisiin edelleen, koska EU-USA-sopimuksen 8 artiklan 1 kohtaa sovellettaisiin vain jos asiasta ei ole määräystä kahdenvälisessä sopimuksessa. Sovellettavaksi tulisi kuitenkin EU-USA-sopimuksen 8 artiklan 2 kohta, jossa sallitaan lisätietojen toimittaminen suoraan oikeusministeriöiden välillä. Vastaavaa yhteydenpitomääräystä ei sisälly vuoden 1976 sopimukseen. Siten lisätietoja olisi mahdollista toimittaa suoraan oikeusministeriöiden välillä.

Erytyssäännöstä lisätietojen pyytämisessä noudatettavasta yhteydenpidosta ei sisälly yleiseen luovuttamislakiin, joten yhteydenpito määräytyy 13 §:n pääsäännön mukaisesti, ellei toisin ole asianomaisen valtion kanssa sovittu. EU-USA-sopimuksen voimaantultua lisätietoja voitaisiin toimittaa suoraan oi-

keusministeriöiden välityksellä.

9 artikla. *Tilapäinen luovuttaminen.* Artiklassa määrätään tilapäisestä luovuttamisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan henkilö, jota vastaan on oikeudenkäynti tai joka suorittaa rangaistusta pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, voidaan tilapäisesti luovuttaa pyynnön esittäneeseen valtioon syytteenpanoa varten.

Artiklan 2 kohdan mukaan tilapäisesti luovutettu henkilö pidetään vangittuna pyynnön esittäneessä valtiossa ja palautetaan pyynnön vastaanottaneeseen valtioon valtioiden sopimien ehtojen mukaisesti. Vapaudenmenetyksiaika pyynnön esittäneessä valtiossa voidaan vähentää pyynnön vastaanottaneessa valtiossa jäljellä olevasta vankeustuomiosta.

Tilapäistä luovuttamista koskevan artiklan soveltamisen edellytyksenä on, että asiasta ei ole määräyksiä kahdenvälisessä sopimuksessa. Vuoden 1976 sopimuksen 11 artiklassa on määräys menettelystä, jota voidaan noudattaa silloin, kun luovutettavaksi pyydetään henkilöä, joka on syytteessä tai pidätettynä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa. Tällöin ratkaisu luovuttamisasiassa voidaan lykätä, kunnes oikeudenkäynti on päättynyt tai rangaistus suoritettu. Vuoden 1976 sopimus ei siten mahdollista tilapäistä luovuttamista, jolloin tällainen menettely määräytyisi 9 artiklan mukaan.

Yleisen luovuttamislain 11 §:n säännös koskee 9 artiklassa tarkoitettuja tilanteita. Sen 1 momentin mukaan henkilöä, joka Suomessa on syytteessä muusta kuin luovuttamispyynnössä tarkoitettusta rikoksesta, josta voi seurata vapausrangaistus, tai hänet on tuomittu vapausrangaistukseen tai jos hän on muuten vapautensa menettäneenä, häntä ei voida luovuttaa niin kauan kuin kyseinen este on olemassa. Pykälän 2 momentissa kuitenkin sallitaan erittäin painavista syistä se, että henkilö 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa voidaan luovuttaa luovuttamispyynnössä tarkoitettua tekoa koskevaa oikeudenkäyntiä varten vieraalle valtiolle. Ehtona on, että henkilö välittömästi oikeudenkäynnin päätyttyä luovutetaan Suomen viranomaiselle.

Koska 9 artiklan määräys ei ole velvoittava, Suomen harkinnassa olisi se, luovutetaanko henkilö tilapäisesti syytteenpanoa varten vai lykätäänkö asian käsittely, kuten

nykyisin kahdenvälisessä sopimuksessa määrätään ja yleisen luovuttamislain 11 §:ssä pääsääntöisesti edellytetään. Artiklan harkinnanvaraisuus mahdollistaa sen, että Suomessa syytteessä tai tuomittuna oleva henkilö voidaan luovuttaa oikeudenkäyntiä varten yleisen luovuttamislain 11 §:n 2 momentissa määritellyin edellytyksin. Siten sopimusmääräys ei ole ristiriidassa yleisen luovuttamislain 11 §:n kanssa.

Suomi-USA-pöytäkirjan voimaansaattamislakiin esitetään otettavaksi tarkentava säännös tilapäisestä luovuttamisesta. Sen mukaan oikeusministeriö päättäisi tilapäisestä luovuttamisesta noudattaen mitä yleisessä luovuttamislaissa on säädetty. Lisäksi oikeusturvavasyistä sopimusmääräystä ehdotetaan voimaansaattamislaissa täsmennettäväksi siten, että aika, jonka henkilö on luovutusmenettelyn seurauksena vapautensa menettäneenä, olisi vähennettävä Suomessa suoritettavasta vankeusrangaistuksesta. Sopimusmääräyksen mukaan vapaudenmenetyksajan vähentäminen olisi pyynnön vastaanottaneen valtion harkinnassa.

10 artikla. *Useiden valtioiden tekemät luovutuspyynnöt.* Artiklan 1 kohdan mukaan, jos pyynnön vastaanottanut valtio saa luovuttamispyyntöjä usealta valtiolta, se päättää, mihin valtioon luovutettavaksi pyydetty henkilö luovutetaan vai luovutetaanko häntä mihinkään.

Artiklan 2 kohdan mukaan pyynnön vastaanottaneen valtion harkinnassa on luovuttaminen myös silloin, jos se saa samaa henkilöä koskevan luovutuspyynnön USA:lta ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella toiselta EU:n jäsenvaltiolta. Luovuttamisesta päättää pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomainen, joka voi olla täytäntöönpanoviranomainen, jos kyseinen viranomainen jäsenvaltion ja USA:n välillä voimassaolevan sopimuksen mukaisesti tekee päätöksen kilpailevista luovuttamispyynnöistä. Jos kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole tästä määräystä, jäsenvaltion tulee nimetä toimivaltainen viranomainen 19 artiklan mukaisesti.

Artiklan 3 kohta sisältää luettelon seikoista, jotka pyynnön vastaanottanut valtio ottaa huomioon tehdessään päätöstä kilpailevista luovutuspyynnöistä. Luettelo ei ole tyhjentä-

vä. Merkityksellisiä seikkoja ovat ensinnäkin se, perustuuko pyyntö sopimukseen, toiseksi rikoksen tekopaikka, kolmanneksi pyynnön esittäneiden valtioiden edut, neljänneksi rikosten vakavuus, viidenneksi rikoksen uhrin kansallisuus sekä kuudenneksi mahdollisuus, että henkilö luovutetaan myöhemmin pyynnön esittäneestä valtiosta johonkin toiseen luovuttamista pyytäneeseen valtioon. Seitsemäntenä tekijänä mainitaan aikajärjestys, jossa luovutuspyynnöt on eri valtioilta vastaanotettu.

Usean valtion tekemiä luovutuspyyntöjä koskee myös julistus, jonka EU antoi EU-USA-sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä. Sen mukaan EU toteaa, että vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvan alueen kehittämisellä voi olla seurauksia, jotka vaikuttavat USA:n kanssa tehtyihin sopimuksiin. Näitä seikkoja tarkastellaan erityisesti 10 artiklan 2 kohdan osalta ja neuvotellaan sekä tarvittaessa myöhemmin tarkistetaan sopimusta. EU myös toteaa, että 10 artikla ei muodosta ennakkotapausta kolmansien maiden kanssa käytäviä neuvotteluja varten.

Artiklaan ei sisälly mainintaa siitä, miten menetellä siinä tapauksessa, että luovutuspyyntö vastaanotetaan Kansainväliseltä rikostuomioistuimelta. Sopimuksen selitysmuistion mukaan 10 artiklan tarkoituksena ei ole vaikuttaa Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön (SopS 56/2002) osapuolina olevien valtioiden velvollisuuksiin eikä myöskään vaikuttaa perussäännön ulkopuolisen USA:n oikeuksiin suhteessa Kansainväliseen rikostuomioistui-
meen.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön 90 artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltio, joka on saanut Kansainväliseltä rikostuomioistuimelta ja sopimuksen ulkopuoliselta valtiolta luovutuspyynnön, antaa etusijan tuomioistuimen luovutuspyynnölle, jos tuomioistuin on päättänyt, että tapaus voidaan ottaa käsiteltäväksi, eikä sillä ole kansainvälistä velvoitetta luovuttaa henkilöä pyynnön esittäneelle valtiolle. Eduskunnan lakivaliokunta on katsonut, että kansainvälisen rikostuomioistuimen luovutuspyynnöille tulisi antaa etusija, kun on esitetty kilpailevia luovutuspyyntöjä (pöytä-

kirja 13/2003 vp).

Vaikka asiasta ei 10 artiklassa ole säännöksiä, sopimusmääräys ei selitysmuistion mukaisen tulkinnan mukaan ole ristiriidassa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen liittyvien velvoitteiden kanssa. Pyynnön vastaanottaneella valtiolla ei artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan ole velvollisuutta luovuttaa henkilöä yhteenkään luovutuspyynnön esittäneistä valtioista. Pynnön vastaanottaneen valtion harkintavallassa olisi siten myös se, luovutetaanko henkilö jollekin luovutuspyynnön esittäneistä valtioista vain Kansainväliselle rikostuomioistuimelle. Suomen tulisi kuvatonlaisessa tilanteessa antaa etusija Kansainvälisen rikostuomioistuimen esittämälle pyynnölle. Selvyyden vuoksi asiasta ehdotetaan otettavaksi säännös voimaansattamislakiin. Kuten muutkin sopimusmääräysten kansallista toimeenpanoa täsmentävät säännökset, säännös ehdotetaan otettavaksi Suomi-USA-pöytäkirjan voimaansattamislakiin.

Vuoden 1976 sopimuksen 18 artiklassa on määräys kilpailevista luovutuspyynnöistä. Määräyksen syrjäyttäisi EU-USA-sopimuksen 10 artikla, koska sitä sovelletaan, ellei muuta ole erikseen määrätty, kahdenvälisessä sopimuksessa olevien määräysten sijasta. Tilanteessa, jossa luovutuspyyntö vastaanotetaan sekä USA:lta että EU:n jäsenvaltiolta eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla, sovellettavaksi tulisi 10 artiklan 2 kohta, jonka mukaan niin ikään pynnön vastaanottaneen valtion harkinnassa on se, mihin valtioon henkilö luovutetaan vai luovutetaanko häntä mihinkään. EU-luovuttamislain 34 §:ssä on säännös kilpailevista luovutuspyynnöistä. Sen 3 momentin mukaan tilanteessa, jossa samaa henkilöä koskevan luovutuspyynnön tekee sekä EU:n jäsenvaltio että EU:n ulkopuolinen valtio, joka ei ole pohjoismaa, oikeusministeriö ratkaisee asian noudattaen yleisen luovuttamislain 25 §:n säännöksiä. Jos sitä vastoin henkilöä pyydetään luovutettavaksi toiseen pohjoismaahan ja EU:n ulkopuoliseen valtioon, pohjoismaisen luovuttamislain 20 §:n mukaan valtioneuvosto määrää oikeusministeriön esittelystä, mihin valtioon henkilö luovutetaan.

Yleisen luovuttamislain 25 §:ssä säädetään usean valtion tekemistä luovutuspyynnöistä.

Sen mukaan oikeusministeriö päättää siitä, mihin valtioon henkilö luovutetaan. Huomiioon otettavia seikkoja ovat rikoksen laatu, teko-aika ja -paikka, pyyntöjen saapumisjärjestys, luovutettavaksi pyydetyn kansalaisuus ja kotipaikka sekä muut asiaan vaikuttavat seikat.

Tarkoituksenmukaista on, että kilpailevissa luovuttamispyyntötilanteissa asia ratkaistaisiin yleisen luovuttamislain mukaisessa järjestyksessä eli luovuttamisesta päättäisi oikeusministeriö. Tämä todetaan Suomi-USA-pöytäkirjan liitteenä olevassa 7 artiklassa. Asian ratkaisuun vaikuttaisivat artiklassa lueteltujen seikkojen lisäksi yleisen luovuttamislain 25 §:ssä mainitut seikat. Ratkaisu olisi sopusoinnussa EU-luovuttamislain 34 §:n kanssa. Pohjoismaisen luovuttamislain 20 §:ää ei tässä esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Pohjoismaisten luovuttamisäännösten uudistamisen yhteydessä tulee tarkistettavaksi myös useiden valtioiden luovuttamispyyntöjä koskevat säännökset. Jos ratkaistavaksi ennen uusien pohjoismaisten säännösten voimaantuloa tulisi tapaus, jossa sekä USA että toinen pohjoismaa pyytäisivät luovutettavaksi samaa henkilöä, EU-USA-sopimuksen ja Suomi-USA-pöytäkirjan sopimusvelvoitteiden mukaisesti luovuttamisesta päättäisi oikeusministeriö. Jotta ristiriitaa sopimusvelvoitteiden ja pohjoismaiden luovuttamislain 20 §:n välillä ei olisi, Suomi-USA-pöytäkirjan voimaansattamislakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan sen estämättä, mitä pohjoismaisen luovuttamislain 20 §:n 1 momentissa säädetään, luovuttamisesta kilpailevissa luovutustilanteissa päättäisi oikeusministeriö.

11 artikla. *Yksinkertaistetut luovutusmenettelyt.* Artiklassa määrätään yksinkertaistetuista luovuttamismenettelyistä, jonka soveltamisen edellytyksenä on, että luovutettavaksi pyydetty henkilö suostuu luovuttamiseen. Tällöin pynnön vastaanottanut valtio voi oikeusjärjestelmänsä mukaisten periaatteiden ja menettelysääntöjen mukaisesti luovuttaa ilman erityisiä menettelyjä. Luovutettavaksi pyydetty henkilö voi myös ilmoittaa luopuvansa erityissäännön suojasta. Luopuminen merkitsisi sitä, että häntä voitaisiin pynnön esittäneessä valtiossa syyttää myös muista rikoksista kuin siitä, jota varten luovuttamista

on pyydetty.

Vuoden 1976 sopimuksessa ei ole nimenomaista määräystä yksinkertaistetusta luovuttamismenettelystä. Sen 6 artiklan mukaan luovutettavaksi pyydetty henkilö voi kuitenkin ilmoittaa pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaiselle, ettei hän vaadi luovuttamisen laillisuuden selvittämistä erillisessä käsittelyssä. Pynnön vastaanottanut valtio voi sen jälkeen päättää luovuttaa hänet pynnön esittäneen valtion edustajille.

EU-USA-sopimuksen 11 artiklaa sovelletaan siinä tapauksessa, että yksinkertaistetusta menettelystä ei ole määräystä kahdenvälisessä sopimuksessa. Siten kysymys siitä, tuleeko 11 artikla Suomen ja USA:n välillä sovellettavaksi vai ei, ratkeaa sen mukaan, onko vuoden 1976 sopimuksen 6 artiklaa pidettävä yksinkertaistettua menettelyä koskevana sopimusmääräyksenä vai ei. Suomi ja USA ovat kahdenvälisissä neuvotteluissa päätyneet viimeksimainitulle kannalle ja ovat siis päättäneet soveltaa EU-USA-sopimuksen 11 artiklaa. Tämä todetaan jäljempänä selostetavassa Suomi-USA-pöytäkirjassa.

Yleinen luovuttamislaki ei sisällä säännöstä, jonka mukaan luovutettavaksi pyydetty henkilö voisi suostua siihen, että luovuttamisen edellytyksiä ei lainkaan tutkita. Lain 16 § kuitenkin sisältää säännöksen niistä tilanteista varten, joissa luovutettavaksi pyydetty henkilö katsoo, ettei luovuttamiselle ole laillisia edellytyksiä. Tällöin oikeusministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä asiasta korkeimman oikeuden lausunto. Korkeimman oikeuden lausunto on hankittava muutenkin, jos oikeusministeriö pitää sitä tarpeellisenä. Kuten edellä on todettu, luovutettavaksi pyydetyn henkilön suostumus yksinkertaistettuun menettelyyn merkitsisi sitä, että hänet voitaisiin luovuttaa pynnön vastaanottaneen valtion oikeusjärjestelmän mukaisten periaatteiden ja menettelysääntöjen mukaisesti ilman eri menettelyjä. Tarkemmin ei ole selostettu sitä, mistä menettelyistä henkilö voisi ilmoittaa luopuvansa. Yleisen luovuttamislain mukainen ratkaisu olisi se, että luopumisilmoitus voisi merkitä sitä, ettei luovuttamispyyntöön tarvitsisi hankkia korkeimman oikeuden lausuntoa. Jos henkilö voisi myös luopua erityissäännön suojasta, se edellyttäisi yleisen luovuttamislain 12 ja

32 §:n muuttamista. Mainittujen säännösten mukaan erityissäännöstä luopuminen on rajoitetusti sallittua oikeusministeriön luvalla. Pyyntöön ja luovuttamiselle määrättäviin ehtoihin sovelletaan mitä luovuttamisesta Suomesta on säädetty. Siten lupa erityissäännöstä poikkeamiseen voidaan antaa vain, mikäli lainmukaiset edellytykset luovuttamiselle ovat olemassa. Jos henkilön suostumukselle suhteessa USA:aan annettaisiin nykyistä suurempi merkitys, edellyttäisi se oikeusturvavasyistä nykyistä täsmällisempiä säännöksiä suostumuksen hankkimismenettelystä ja suostumuksen seurauksista. Tällaiset säännökset on otettu EU-luovuttamislakiin. Koska 11 artikla ei edellytä, että suostumustapauksissa luovuttamisen edellytyksiä ei suostumustapauksissa lainkaan voitaisi tutkia tai että oikeusministeriön lupaa ei tällöin saisi edellyttää erityissäännöstä poikkeamiseen, näihin yleisen luovuttamislain säännöksiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

Käytännössä yksinkertaistettua menettelyä koskeva sopimusvelvoite merkitsisi sitä, että niissä tilanteissa, joissa luovutettavaksi pyydetty henkilö suostuu luovuttamiseen ja luopuu vaatimasta erityissäännön suojaa, oikeusministeriö pääsääntöisesti ratkaisisi asian hankkimatta korkeimman oikeuden lausuntoa. Luovuttamisen tulisi myös tällöin tapahtua mahdollisimman pian suostumuksena antamisen jälkeen 11 artiklan tarkoituksen mukaisesti. Estettä ei kuitenkaan olisi korkeimman oikeuden lausunnon pyytämiseen, jos sitä poikkeuksellisesti jonkin oikeudellisen kysymyksen vuoksi pidettäisiin perusteltuna. Ratkaisu vastaisi sitä, mikä jo nykyisin on yleisen luovuttamislain 16 §:n mukaan sallittua, joten sopimusmääräys ei ole ristiriidassa lainsäädännön kanssa.

12 artikla. *Kauttakuljetus.* Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio voi antaa luvan henkilön kauttakuljetukseen alueensa kautta, jos henkilö luovutetaan kolmannesta valtiosta USA:aan tai sieltä kolmanteen valtioon. Vastava oikeus on USA:lla.

Artiklan 2 kohdan mukaan pyyntö kauttakuljetuksesta tehdään diplomaattiteitse, suoraan oikeusministeriöiden välillä tai Interpolin välityksellä. Pynnössä on oltava kuvaus kuljetettavasta henkilöstä sekä lyhyt selostus tapauksesta. Kauttakuljetettava henkilö pide-

tään vapautensa menettäneenä kauttakuljetuksen ajan.

Artiklan 3 kohdan mukaan lupaa kauttakuljetukseen ei vaadita, jos kuljetus tapahtuu ilmateitse eikä reittisuunnitelmaan kuulu välilaskua kauttakulkuvaltion alueella. Jos reittisuunnitelmasta poikkeava välilasku tapahtuu, valtio, jonka alueelle välilasku on tehty, voi vaatia lupaa. Henkilön pakenemisen estämiseksi toimitetaan tarpeelliset toimenpiteet kauttakulkuvaltiossa. Edellytyksenä on, että pyyntö kauttakuljetuksesta tehdään 96 tunnin aikana välilaskun tapahtumisesta.

Vuoden 1976 sopimuksen 20 artiklassa määrätään kauttakuljetuksesta, jota sovellettaisiin 12 artiklan osalta muuten paitsi artiklan 3 kohdassa tarkoitettun välilaskun osalta. Koska vuoden 1976 sopimuksessa ei ole tästä määräyksiä, sovellettavaksi tulisi tältä osin 12 artiklan 3 kohta. Kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määräästä kauttakuljetuspyyntöjen toimittamisesta noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä. Tältä osin menettelyä helpottaisi se, että pyyntö voitaisiin toimittaa 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti joko diplomaattiteitse, suoraan oikeusministeriöiden välillä tai Interpolin välityksellä. Siten perusteltua olisi se, että kahdenvälisellä asiakirjalla mahdollistettaisiin myös 12 artiklan 2 kohdan soveltaminen. Mainitut sopimusmääräykset täydentäisivät vuoden 1976 sopimuksen 20 artiklaa, jota siis sovellettaisiin 12 artiklan 2 ja 3 kohdan lisäksi.

Kauttakuljetuksesta säädetään yleisen luovuttamislain 33 §:ssä. Sen mukaan oikeusministeriö voi antaa luvan siihen, että muu kuin Suomen kansalainen saadaan kuljettaa Suomen kautta. Suomen kansalaisen kuljettaminen Suomen kautta on siten pääsääntöisesti kielletty. Tästä pääsäännöstä on pykälän 2 momentissa määrätty edellytyksin poikettu, kun kyse on Suomen ja muiden pohjoismaiden sekä Suomen ja EU:n jäsenvaltioiden välisistä luovuttamisista (33 §:n 2 momentti). Suomen kautta tapahtuva kuljetus EU-maiden välisissä luovuttamisissa määräytyy EU-luovuttamislain mukaan. Käytännössä pelkästään ilmateitse tapahtuvaan kuljetukseen ei ole vaadittu oikeusministeriön lupaa. Tämä on todettu Suomi-USA-pöytäkirjan liitteen 9 artiklassa. Tästä on myös otettu nimenomainen säännös EU-luovuttamislakiin,

jonka 71 §:n mukaan kauttakuljetuksena ei pidetä ilmakuljetusta, joka tapahtuu ilman välilaskua. Niissä tilanteissa, joissa reittisuunnitelmasta poikkeava välilasku tapahtuisi Suomen alueella, luvan myöntäminen olisi yleisen luovuttamislain 33 §:n mukaisin edellytyksin oikeusministeriön harkinnassa. Kauttakuljetuspyyntöjen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä on yleisen luovuttamislain 33 §:n 3 momentin mukaisesti mahdollisuus sopia yleisestä luovuttamislain pääsäännöstä poiketen. Yhteydenpito määräytyisi 12 artiklan 2 kohdan mukaista menettelyä noudattaen. Tämä todetaan myös Suomi-USA-pöytäkirjan liitteenä olevassa 9 artiklassa.

Kauttakuljetusta koskeva 12 artikla ei edellä selostetun mukaan ole ongelmallinen lainsäädännön kannalta.

13 artikla. *Kuolemantuomio.* Artiklan mukaan, jos rikoksesta pyynnön esittäneessä valtiossa voidaan langettaa kuolemantuomio eikä tätä mahdollisuutta ole pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, pyyntöön voidaan suostua sillä edellytyksellä, että kuolemantuomiota ei langeteta luovutettavaksi pyydetylle henkilölle. Jos tähän ehtoon ei voida suostua, henkilö voidaan luovuttaa sillä edellytyksellä, että mahdollisesti langetettava kuolemantuomiota ei panna täytäntöön. Jos pyynnön esittänyt valtio hyväksyy pyynnön vastaanottaneen valtion asettamat ehdot, sen on niitä noudatettava. Jos se ei niitä hyväksy, pyyntö voidaan evätä.

Määräys kuolemanrangaistuksesta sisältyy vuoden 1976 sopimuksen 9 artiklaan. Sen mukaan jos luovuttamispyynnössä tarkoitettua rikoksesta saattaa pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön mukaan seurata kuolemanrangaistus, voidaan luovuttamisesta kieltäytyä, jollei pyytävä valtio anna pyynnön vastaanottaneen valtion riittäviksi katsomia takeita siitä, ettei kuolemanrangaistusta määrätä, tai mikäli määrätään, sitä ei panna sellaisena täytäntöön. Tarkemmin ei ole määritelty sitä, onko pyynnön vastaanottaneen valtion harkinnassa myös se, kumpaa artiklassa mainittua ehtoa se edellyttää pyynnön esittäneen valtion noudattavan eli kuolemanrangaistukseen tuomitsemista vai sen täytäntöönpanoa koskevaa kieltoa. Määräyksen sanamuodon mukaan estettä ei näyttäisi

olevan tulkinnalle, jonka mukaan pyynnön vastaanottanut valtio voisi harkintansa mukaan asettaa luovuttamisen ehdoksi joko sen, että kuolemanrangaistusta ei tuomita tai että sitä ei panna täytäntöön. Sopimusmääräystä ei käytännössä ole Suomen ja USA:n välillä sovellettu.

Lakivaliokunta on EU-USA-sopimusehdotusta käsitellessään katsonut, että EU-USA-sopimuksen 13 artiklan sanamuoto on väljä ja tulkinnanvarainen sekä edellyttänyt, että jos USA ei kieltäydy kuolemanrangaistuksen käytöstä, rikoksenteijää ei saa luovuttaa (13/2003 vp).

Koska 13 artiklan suhde kahdenvälisiin sopimuksiin on määritelty siten, että artiklaa voidaan soveltaa joko kahdenvälisen sopimusmääräysten puuttuessa tai niiden sijasta, Suomen harkinnassa on se, kumpaa sopimusmääräystä se soveltaa. Asiallisesti EU-USA-sopimuksen 13 artikla ja vuoden 1976 sopimuksen 9 artikla vastaavat toisiaan. Ero on se, että EU-USA-sopimuksen määräys on muotoiltu siten, että luovuttamiseen *voidaan suostua*, vaikka luovuttamispyynnössä tarkoitettua teosta voi seurata kuolemanrangaistus, edellyttäen, että pyynnön esittänyt valtio noudattaa ehtoa olla joko tuomitsematta rangaistusta tai panematta sitä täytäntöön. Vuoden 1976 sopimuksen 9 artiklassa kuolemanrangaistuksen käyttö pyynnön esittäneessä valtiossa mainitaan perusteena *kieltäytyä* luovuttamisesta. Sen kielteisen sanamuodon voidaan EU-USA-sopimuksen 13 artiklaa paremmin katsoa vastaavan lakivaliokunnan edellä selostettua kantaa. Siksi Suomi-USA-pöytäkirjassa on päädytty ratkaisuun, jonka mukaan Suomi ei soveltaisi EU-USA-sopimuksen 13 artiklaa, vaan soveltaisi jatkossakin vuoden 1976 sopimuksen 9 artiklan määräystä. Mainittu sopimusmääräys jo on sovellettavana säännöksenä Suomessa voimassa eikä siihen nyt puututa. Siksi tässä esityksessä tarkoitettujen sopimusveloitteiden voimaansaattamislakeihin ei ehdoteta otettavaksi asiasisältöistä säännöstä kuolemanrangaistuksesta.

Yleisen luovuttamislain 12 §:ssä säädetään ehdoista, joita luovuttamispyyntöön suostuttaessa luovuttamiselle tulee soveltuvin osin asettaa. Sen 1 momentin 3 kohdan mukainen ehto on se, että luovutetulle henkilölle tuo-

mittua kuolemanrangaistusta ei saa panna täytäntöön.

Perustuslain säännökset kuolemanrangaistuksesta ovat edellä selostettua rajoitetummat. Perustuslain 7 §:n 2 momentissa kielletään tuomitsemasta ketään kuolemanrangaistukseen. Säännös sisältää ehdottoman kiellon tuomita ketään kuolemanrangaistukseen Suomen alueella. Kysymys kuolemanrangaistukseen tuomitsemisesta on noussut esille eduskunnan käsitellessä hallituksen esitystä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välisen sopimuksen (SopS 64—65/1997) voimaansaattamista. Sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan mukaan lähettäjävaltiot voisivat periaatteessa tuomita kuolemanrangaistukseen vastaanottajavaltiossa eli esimerkiksi Suomessa, joskin rangaistuksen täytäntöönpanoon kohdistuisi rajoituksia. Perustuslakivaliokunnan mukaan kuolemanrangaistuksen tuomitsemisen mahdollisuus Suomessa on ristiriidassa sopimusta hyväksyttäessä voimassa olleen hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttiin sisältyvän yksiselitteisen ja ehdottoman kiellon kanssa (PeVL 6/1997). Suomi toisaalta antoi sopimukseen liittyessään selityksen, jossa suljettiin pois mahdollisuus lähettäjävaltion sotilastuomioistuimen tuomiovallan käyttö Suomen alueella. Tätä selitystä koskeva aikomus tuotiin esiin myös sopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä. Aikomus ei kuitenkaan ollut ratkaiseva sääätämislakivaliokunta edellytti, että sopimus hyväksytään supistetussa perustuslainsäätämislakijärjestyksessä.

Kysymys edellä selostetussa ratkaisussa oli kuolemanrangaistukseen tuomitsemista Suomen alueella, jota koskeva säännös edellä selostetun mukaisesti on nykyisin perustuslain 7 §:n 2 momentissa. Luovuttamistilanteisiin sitä vastoin soveltuu perustuslain 9 §:n 4 momentin säännös, jossa kielletään luovuttamista ulkomaalaista, jos häntä sen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kiristys tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Suomen kansalaisen luovuttaminen vastoin tahtoaan perustuslain 9 §:n 3 momentissa kokonaan kielletty. Perustuslakivaliokunta ei toistaiseksi ole ottanut kantaa nimenomaisesti tämän säännöksen tulkintaan. Asiantuntijat ovat

esittäneet tulkinnan, jonka mukaan kuolemanrangaistuksen kielto estää Suomen viranomaisia myötävaikuttamasta kuolemanrangaistuksen tuomitsemiseen ja täytäntöönpanoon myös Suomen ulkopuolella. Tältä osin on viitattu perustuslain 9 §:n 4 momentin sääntöön (Hallberg, Karapuu, Scheinin, Viljanen, Perusoikeudet 1999).

Perustuslain 9 §:n 4 momentin voidaan edellä selostetun mukaisesti tulkita edellyttävän kieltä luovuttaa valtioon, jossa luovutettavaksi pyydettyä henkilöä luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistukseen tuomitseminen. Jos siten luovuttamista pyytävä valtio ei voisi antaa vakuutusta siitä, ettei kuolemanrangaistusta tuomita, ei henkilöä tulisi luovuttaa.

14 artikla. *Luovutuspyynnön sisältämät arkaluontoiset tiedot.* Artiklassa määrätään arkaluontoisten tietojen toimittamisesta. Jos tällaisia tietoja harkitaan liitettäväksi luovutuspyyntöön, pyynnön esittänyt valtio voi pyytää pyynnön vastaanottanutta valtiota määrittämään, missä määrin se voi suojata tiedot. Jos pyynnön vastaanottanut valtio ei voi suojata tietoja toivotulla tavalla, pyynnön esittänyt valtio päättää, onko tiedot silti toimitettava.

Vuoden 1976 sopimuksessa ei ole määräyksiä arkaluonteisten tietojen toimittamisesta. Koska EU-USA-sopimuksen 14 artiklaa sovellettaisiin kahdenvälisen sopimusmääräyksen puuttuessa, se tulisi sovellettavaksi Suomen ja USA:n välisissä suhteissa.

Arkaluontoisten tietojen toimittamiseen liitettävistä ehdoista ei ole nimenomaista säännöstä yleisessä luovuttamislaissa.

Kyseessä oleva sopimusvelvoite on samankaltainen kuin oikeusapua koskevan sopimuksen tietojen salassapitoa koskeva 10 artikla, jota selostetaan jäljempänä.

Arkaluontoisista henkilötiedoista säädetään henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä. Arkaluontoisia tietoja ovat muun ohella rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta koskevat tiedot (11 §:n 3 kohta). Arkaluontoisten tietojen käsittely on pääsääntöisesti kielletty. Poikkeuksista tietojen käsittelykieltoon säädetään henkilötietolain 12 §:ssä. Arkaluontoisten tietojen luovuttamiseen EU:n ulkopuolelle sovelletaan henkilötietolain 5 luvun säännöksiä, joita seloste-

taan jäljempänä oikeusapua koskevan EU-USA-sopimuksen 9 artiklaa käsittelevässä jaksossa. Kun kyse on tietojen luovuttamisesta USA:aan, se on henkilötietolain 23 §:n 5 kohdan mukaan sallittua, jos siirto on tarpeen tai lain vaatima tärkeän yleisen edun turvaamiseksi tai oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi.

Henkilötietojen luovuttamisesta säädetään myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa (761/2003). Sen 40 §:n nojalla poliisin henkilörekisterin tietoja saadaan luovuttaa vieraan valtion viranomaiselle, jonka tehtäviin kuuluu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen tai rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Salassapidettävistä asiakirjoista ja niiden luovuttamisen edellytyksistä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Suomen ja muiden valtioiden välisiä luovuttamispyyntöjä voidaan pitää salassapidettävänä tietoina lain 24 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan. Lain 24 §:n 3 ja 4 kohdan sekä 26 kohdan mukaan rikosasioita koskevat tiedot ovat niin ikään salassapidettäviä, jollei erikseen toisin säädetä. EU-USA-sopimuksen 14 artikla mahdollistaa sen, että kun Suomi esittää USA:lle luovutuspyynnön, se voi ilmoittaa tietojen salassapidettävyydestä Suomen lain mukaan ja neuvotella siitä, missä määrin USA voi pitää tiedot luottamuksellisina. Jos luottamuksellisuutta koskevaa pyyntöä ei voida noudattaa, Suomi voi päättää, missä määrin se antaa pyyntöönsä liittyviä salassapidettäviä tietoja USA:n viranomaisille. Harkinnassa tulee ottaa huomioon salassapidettäviä tietoja koskevat kansalliset säännökset. Viranomaisten julkisuudesta annetun lain 26 §:n 2 momentin nojalla viranomainen voi antaa salassapidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virkaaputehtävän suorittamiseksi, sekä toimeksiannostaan tai muuten lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

15 artikla. *Kuuleminen.* Artiklan mukaan sopimuspuolet kuulevat toisiaan mahdollis-

taakseen sopimuksen tehokkaan soveltamisen. Kuulemisen tarkoituksena on muun muassa helpottaa sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien mahdollisten kiistojen ratkaisemista.

16 artikla. *Ajallinen soveltaminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan ennen sen voimaantuloa ja voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin luovutuspyyntöihin. Sopimuksen 4 ja 9 artiklaa kuitenkin sovelletaan luovutuspyyntöihin, jotka odottavat käsittelyä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa sopimuksen tullessa voimaan. Mainituissa sopimusmääräyksissä määrätään luovuttamiskelpoisista rikoksista sekä tilapäisestä luovuttamisesta.

Lakivaliokunta on sopimusehdotusta käsitellessään kiinnittänyt huomiota ajallista soveltamista koskevaan määräykseen. Se on todennut, että sopimuksen ajallinen sopimus ulottuu myös ennen sopimuksen voimaantuloa tehtyihin rikoksiin. Valiokunnan mukaan sekä kansainväliset sopimukset että kansallinen lainsäädäntö kieltävät rikoslainsäädännön taannehtivan soveltamisen (pöytäkirja 13/2003 vp).

Rikoslain taannehtivuuden kieltö kuuluu osana rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteen, jota koskeva säännös sisältyy perustuslain 8 §:ään. Sen mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei myöskään saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.

Myös vuoden 1976 sopimukseen sisältyvä määräys, jossa kielletään rikoslain taannehtiva soveltaminen. Sen 23 artiklan 2 kohdan mukaan edellytyksenä ennen sopimuksen voimaantuloa tehdystä rikoksesta luovuttamiselle on, että teosta sen tekohetkellä on säädetty rangaistus kummankin valtion lain mukaan. Tähän määräykseen ei EU-USA-sopimuksella ole puututtu.

Vakiintunut käytäntö rikosoikeudellista yhteistyötä koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa on se, että sopimuksia sovelletaan niiden voimaantulon jälkeen tehtyihin pyyntöihin riippumatta siitä, onko pyynnön perus-

teena oleva rikos tehty ennen sopimusten voimaantuloa vai niiden jälkeen. Menettely ei ole ristiriidassa edellä selostetun rikoslain taannehtivuuskiellon kanssa, joka estää tuomitsemasta henkilöä rangaistukseen rikoksesta, joka sen tekohetkellä ei ollut rangaistava. Jos luovuttamispyynnöstä tai siihen liitetystä asiakirjoista ilmeni, että henkilöä pyydetään luovutettavaksi rikoksesta, joka sen tekohetkellä ei ollut rikos, tulisi luovuttamisesta kieltäytyä.

Samalla perusteella myöskään se, että sopimuksen 4 ja 9 artiklaa olisi mahdollista soveltaa sopimuksen voimaantuloa hetkellä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa käsiteltäviin pyyntöihin, ei olisi ristiriidassa rikoslain taannehtivuuskiellon kanssa. Myöskään näissä sopimusmääräyksissä kyse ei ole siitä, että luovuttaa tulisi voida rikoksesta, joka sen tekohetkellä ei ole ollut rangaistava.

17 artikla. *Poikkeamattomuus.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimus ei estä pyynnön vastaanottanutta valtiota vetoamasta pyynnöstä kieltäytymisen perusteeksi asiaan, joka ei kuulu sopimuksen piiriin, mutta josta määrätään jonkin jäsenvaltion ja USA:n välisessä kahdenvälisessä luovuttamis sopimuksessa.

Artiklan 2 kohdassa sopimusvaltioille asetetaan velvollisuus kuulla toisiaan siinä tapauksessa, että pyynnön vastaanottaneen valtion perustuslain periaatteet tai valtiota sitovat lopulliset oikeudelliset päätökset estävät luovutuspyynnön täyttämisen.

Luovuttamisesta kieltäytymisen perusteista säädetään sekä yleisessä luovuttamislaissa että vuoden 1976 sopimuksessa. Suomen kansalaisen luovuttaminen on kielletty myös perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan. Kiellostä on määrättyin edellytyksin poikettu Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä. Myös EU-luovuttamislaki sallii Suomen kansalaisen luovuttamisen. Muita ehdottomia kieltäytymisperusteita vuoden 1976 sopimuksen mukaan ovat muun ohella se, että oikeus panna rikos syytteeseen tai siitä tuomittu rangaistus täytäntöön on Suomen lainsäädännön mukaan vanhentunut tai määrättyjä vakavia henkeen tai ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvia rikoksia lukuun ottamatta kieltö luovuttaa poliittisesta rikoksesta. Harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita ovat luovuttamisesta kieltäytyminen niin sa-

notulla ne bis in idem-perusteella tai se, että luovuttaminen luovutettavaksi pyydetyn henkilön iän, terveyden tai muut henkilökohtaiset olosuhteet huomioon ottaen olisi inhimillisistä syistä kohtuutonta.

Vaikka 17 artiklan määräys mahdollistaa ainoastaan sen, että kieltäytymisperusteena voidaan vedota kahdenvälisen sopimuksen tai pyynnön vastaanottaneen valtion perustuslaista tai lopullisten oikeudellisten päätösten mukaisiin perusteisiin, estettä ei näyttäisi olevan sille, että Suomi voisi vedota myös yleisessä luovuttamislaissa säädettyihin kieltäytymisperusteisiin. Tämä johtuu siitä, että EU-USA-sopimuksella ei ole puututtu muihin kuin sopimuksessa nimenomaisesti määrättyihin kahdenvälisen sopimusten määräyksiin. Tästä seuraa, että muun ohella vuoden 1976 sopimuksen 12 artiklaa sovellettaisiin edelleen. Sen mukaan päätös luovuttamisesta tehdään pyynnön vastaanottaneen valtion lakien mukaan. Näin ollen niissä tilanteissa, joissa EU-USA-sopimuksessa ei muuta määrätä, luovuttamiseen sovellettaisiin yleisessä luovuttamislaissa säädettyjä luovuttamisen edellytyksiä ja kieltäytymisperusteita.

18 artikla. *Jäsenvaltioiden kanssa myöhemmin rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehtävät kahdenväliset sopimukset.* Artiklan mukaan sopimus ei estä jäsenvaltioita ja USA:ta tekemästä sopimuksen voimaantulon jälkeen kahdenvälisiä sopimuksia, jotka ovat sopimuksen mukaisia.

Sopimuksen selitysmuistion mukaan myöhemmin mahdollisesti tehtävissä kahdenvälisissä sopimuksissa tulisi pyrkiä määräämään vaihtoehtoisista toimenpiteistä sellaisissa tapauksissa, joissa EU-USA-sopimuksessa tarkoitettu toimenpide on aiheuttanut toiminnallisia vaikeuksia jäsenvaltiossa tai USA:ssa. Ensisijaisesti sopimuksen soveltamisongelmat tulisi kuitenkin ratkaista sopimuksen mukaisilla kuulemismenettelyillä.

19 artikla. *Nimeäminen ja ilmoittaminen.* Artiklassa määrätään sopimuksen 2 artiklan 3 kohdan ja 10 artiklan 2 kohdan mukaisista ilmoituksista. Ensin mainitussa sopimusmääräyksessä kyse on valtakunnansyyttäjän nimeämisestä huolehtimaan määrätyistä tehtävistä oikeusministeriön sijaan ja jälkimmäisessä toimivaltaisten viranomaisten nimeämisestä jäsenvaltioissa silloin, kun kyse on

kilpailevien luovuttamispyyntöjen vastaanottamisesta sekä USA:lta että EU:n jäsenvaltioilta eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla. Artiklan mukaan EU:n on ilmoitettava mainituista nimeämisistä ennen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua asiakirjojen vaihtoa jäsenvaltioiden ja USA:n välillä.

Edellä selostetun mukaisesti Suomi ei tulisi nimeämään valtakunnansyyttäjää oikeusministeriön sijaan sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa. Suomessa oikeusministeriö myös toimisi luovuttamisesta päättävänä viranomaisena kilpailevissa luovutuspyyntötilanteissa. Tämä todetaan Suomi-USA-pöytäkirjan liitteenä olevassa 7 artiklassa.

20 artikla. *Alueellinen soveltaminen.* Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan sopimusta sovelletaan USA:aan. Kohdan b alakohdan mukaan sopimusta sovelletaan EU:n jäsenvaltioihin sekä alueisiin, joiden ulkosuhteista vastaa jokin jäsenvaltio tai maihin, joiden suhteen jäsenvaltiolla on ulkosuhteisiin liittyviä muita velvoitteita, edellyttäen, että asiasta sovitaan sopimuspuolten välisellä ja asianomaisen jäsenvaltion vahvistamalla diplomaattinoottien vaihdolla.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuoli voi lakata soveltamasta sopimusta 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun maahan tai valtioon. Asiasta on ilmoitettava toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti diplomaattiteitse ja se on asianmukaisesti vahvistettava.

21 artikla. *Arviointi.* Artiklan mukaan sopimuksen yhteinen arviointi suoritetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua sopimuksen voimaantulosta. Arvioinnissa käsitellään erityisesti sopimuksen käytännön täytäntöönpanoa. Myös EU:n kehitys sopimukseen liittyvillä aloilla voi kuulua arvioinnin piiriin.

22 artikla. *Voimaantulo ja päättäminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimus tulee voimaan ensimmäisenä päivänä sen jälkeen kun kolme kuukautta on kulunut sopimuksen sisäisen voimaansaattamisen päättämistä koskevien asiakirjojen vaihtamisesta sopimuspuolten välillä. Asiakirjoissa on myös ilmoitettava, että 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen kahdenvälisen toimenpiteiden on saatettu päätökseen.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuoli voi milloin tahansa päättää sopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle sopi-

muspuolelle. Sopimuksen voimassaolo päättyy kuuden kuukauden kuluttua ilmoituksen tekopäivästä.

1.2. Pöytäkirja Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutussopimukseen

Pöytäkirjalla täsmennetään EU-USA-sopimuksen suhdetta vuoden 1976 kahdenvälistä sopimukseen. Pöytäkirjan 1 kohdan a alakohdan mukaan pöytäkirjan tarkoituksena on helpottaa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista Suomen ja USA:n välillä täydentämällä vuoden 1976 sopimusta pöytäkirjassa määrätyn mukaisesti.

Pöytäkirjan 1 kohdan b—k alakohdassa luetellaan ne EU-USA-sopimuksen määräykset, joita sovelletaan vuoden 1976 sopimuksessa olevan määräyksen sijaan tai niiden lisäksi. Pöytäkirjan liitteeksi on kopioitu niiden EU-USA-sopimuksen artiklojen sisältö, joihin pöytäkirjassa viitataan. Määräyksiä ja niiden suhdetta voimassaolevaan lainsäädäntöön sekä Suomi-USA-pöytäkirjan voimaansaattamislakiin otettavia asiasisältöisiä säännöksiä on selostettu jaksossa 1.1.

Luovuttamiskelpoisia rikoksia koskeva EU-USA-sopimuksen määräys korvaa vuoden 1976 sopimuksen vastaavat määräykset eli 2 artiklan sekä sopimukseen liitetyn luettelon luovutuskelpoisista rikoksista ja 3 artiklan 3 kohdan. Tämä todetaan liitteen 1 artiklassa.

Liitteen 2 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 5 artiklaa vastaava määräys pyyntöjen toimittamisesta ja asiakirjojen aitouden varmistamisesta. Määräys korvaa vuoden 1976 sopimuksen 13 artiklan 1 ja 5 kohdan.

EU-USA-sopimuksen 6 artiklaa vastaava määräys väliaikaista säilöönottoa koskevien pyyntöjen toimittamistavoista sisältyy liitteen 3 artiklaan. Siten pyynnöt voidaan toimittaa joko diplomaattiteitse tai suoraan oikeusministeriöiden välillä tai Interpolin välityksellä. Liitteen 4 artiklaan on kopioitu EU-USA-sopimuksen 7 artiklan 1 kohtaa vastaava määräys asiakirjojen toimittamisesta väliaikaisen säilöönoton jälkeen. Artiklan mukaan luovutuspyyntö ja asiakirjat toimitettaisiin 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti diplomaatti-

teitse ja vuoden 1976 sopimuksen 14 artiklan aikarajat laskettaisiin siten, että pyyntö katsottaisiin vastaanotetuksi sinä päivänä, jona suurlähetystö otti pyynnön vastaan. Määräystä sovelletaan vuoden 1976 sopimuksen määräysten lisäksi sen 13 artiklan 7 kohtana.

Liitteen 5 artiklaan sisältyy EU-USA-sopimuksen 8 artiklan 2 kohtaa vastaava määräys lisätietojen toimittamisesta. Yhteydenpito voi tapahtua suoraan oikeusministeriöiden välityksellä. Määräystä sovelletaan vuoden 1976 määräysten lisäksi sen 15 artiklan 3 kohtana.

Liitteen 6 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 9 artiklaa vastaava määräys tilapäisestä luovuttamisesta, jota artiklan mukaan sovelletaan vuoden 1976 sopimuksen määräysten lisäksi sen 16 (*bis*) artiklana. Se mahdollistaa pyynnön vastaanottaneessa valtiossa syytteessä olevan tai rangaistustaan suorittavan henkilön tilapäisen luovuttamisen pyynnön esittäneeseen valtioon syytteeeseenpanoa varten.

Liitteen 7 artiklaan on kopioitu EU-USA-sopimuksen 10 artiklaa vastaava määräys luovuttamispäätöksen tekemisestä, kun useat valtiot ovat pyytäneet luovuttamisesta. Määräys korvaa vuoden 1976 sopimuksen 18 artiklan. Artiklan mukaan Suomessa luovuttamisesta kilpailevissa luovutuspyyntötilanteissa päättäisi oikeusministeriö.

Liitteen 8 artiklaan on kopioitu EU-USA-sopimuksen 11 artiklaa vastaava määräys yksinkertaistetusta luovuttamismenettelystä. Sitä sovelletaan vuoden 1976 sopimuksen 15 (*bis*) artiklana.

Liitteen 9 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 12 artiklan 3 kohtaa vastaava määräys kauttakuljetuksesta ja reittisuunnitelmaan kuulumattomasta välilaskusta. Sen mukaan lupaa ei vaadita pelkästään ilmakuljetukseen. Jos reittisuunnitelmasta poikkeava välilasku tapahtuu, yhteydenpito kauttakuljetusta koskevan pyynnön toimittamisessa voi tapahtua joko diplomaattiteitse tai suoraan oikeusministeriöiden välillä tai Interpolin välityksellä. Luvan myöntäminen olisi yleisen luovuttamislain 33 §:n mukaisin edellytyksin oikeusministeriön harkinnassa.

Liitteen 10 artikla sisältää EU-USA-sopimuksen 14 artiklaa vastaavan määräyksen arkaluontoisten tietojen toimittamisesta

luovuttamispyynnön tueksi.

Pöytäkirjassa viitataan myös EU-USA-sopimuksen 16 artiklaan ja sen mukaisesti todetaan, että pöytäkirjaa sovelletaan sekä ennen sen voimaantuloa että sen voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin. Pöytäkirjaa sovelletaan pääsääntöisesti sen voimaantulon jälkeen tehtyihin pyyntöihin. EU-USA-sopimuksen 16 artiklan mukaisesti luovuttamiskelpoisia rikoksia ja tilapäistä luovuttamista koskevia määräyksiä eli liitteen 1 ja 6 artiklaa kuitenkin sovelletaan myös pyyntöihin, jotka on tehty ennen pöytäkirjan voimaantuloa.

Suomen ja USA:n on saatettava pöytäkirja voimaan valtiosisäisten menettelyjensä mukaisesti. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen valtiosisäisten voimaansaattamismenettelyjen loppuunsaattamisesta. Pöytäkirja tulee voimaan samanaikaisesti EU-USA-sopimuksen kanssa.

Suomi tai USA voivat irtisanoa pöytäkirjan ilmoittamalla siitä toiselle sopimuspuolelle diplomaattista tietä. Sopimus päättyy, kun kuusi kuukautta on kulunut ilmoituksesta. Tällöin vuoden 1976 sopimusta sovelletaan.

Jos EU-USA-sopimus päättyy, myös pöytäkirja lakkaa. Tällöinkin vuoden 1976 sopimusta sovelletaan. Suomi ja USA voivat kuitenkin päättää jatkaa myös pöytäkirjan tai joidenkin sen määräysten soveltamista.

Pöytäkirjaan ei sisälly viittausta kuolemanrangaistusta koskevaan EU-USA-sopimuksen 13 artiklaan. Kuten jaksossa 1.1. on todettu, sopimuspuolet voivat valita, soveltavatko ne EU-USA-sopimuksen 13 artiklaa vai jatkavat kahdenvälisen sopimuksen vastaavan sopimusmääräyksen soveltamista. Jaksossa 1.1. selostetuista syistä tarkoituksena on, että vuoden 1976 sopimuksen 9 artiklan soveltamista jatketaan, minkä vuoksi pöytäkirjaan ei ole otettu määräystä kuolemanrangaistuksen käytöstä.

1.3. Sopimus keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä

1 artikla. *Tavoite ja tarkoitus.* Sopimuksen 1 artiklan mukaan sopimuksen tarkoituksena on kehittää yhteistyötä ja keskinäistä oikeusapua sopimusmääräysten mukaisesti.

2 artikla. *Määritelmät.* Artikla sisältää sopimuspuolten määritelmät. Sopimuspuolia ovat EU ja USA. Jäsenvaltiolla tarkoitetaan EU:n jäsenmaita.

3 artikla. *Tämän sopimuksen soveltamisala suhteessa jäsenvaltioiden kanssa keskinäisestä oikeusavusta tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin tai niiden puuttuessa.* Artiklan 1 kohta sisältää määräykset sopimusmääräysten suhteesta USA:n ja jäsenvaltioiden välillä tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin. Artiklan 2 kohdassa määrätään siitä, että jäsenvaltioiden on hyväksyttävä kirjallisella asiakirjalla, että kahdenvälisiä sopimuksia sovelletaan artiklan mukaisesti.

Suomen ja USA:n välillä ei ole tehty kahdenvälistä sopimusta keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Siten 3 artiklan 1 ja 2 kohdan määräyksillä ei ole suoranaista merkitystä Suomen ja USA:n välisissä oikeusaputilanteissa.

Suomeen soveltuu artiklan 3 kohdan määräys, jonka mukaan silloin, kun jäsenvaltion ja USA:n välillä ei ole voimassa kahdenvälistä oikeusapusopimusta, sovellettaviksi tulevat EU-USA-sopimuksen määräykset. Artiklan 2 kohtaa vastaavasti EU:n tulee tällöinkin varmistua siitä, että jäsenvaltio hyväksyy sen ja USA:n välisellä kirjallisella asiakirjalla, että sopimuksen määräyksiä sovelletaan. Suomi-USA-sopimusta on pidettävä tällaisena kahdenvälisenä asiakirjana.

Artiklan 4 kohdassa on soveltamisen aloittamista koskeva säännös, joka koskee uusia jäsenvaltioita. Artiklan 5 kohdassa varmistetaan se, että sopimus on tarkoitettu sovellettavaksi valtioiden välisiin oikeusaputilanteisiin, mutta se ei anna yksityishenkilölle oikeutta saada tai poistaa todistusaineistoa tai estää sen käyttöä tai pyynnön täytäntöönpanoa eikä laajentaa tai rajoittaa kansallisen lainsäädännön mukaisia oikeuksia.

4 artikla. *Pankkitietojen selvittäminen.* Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan pyynnön vastaanottaneen valtion on pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä selvítettävä se, onko pyynnössä nimetyllä rikoksesta epäillyllä tai syytetyllä luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä pankkitili tai -tilejä pyynnön vastaanottaneen valtion alueella. Tieto pankkitileistä on toimitettava pyynnön esittäneelle valtiolle viipymättä.

Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan a alakohdassa tarkoitettuihin toimiin voidaan ryhtyä myös, kun kyse on rikoksesta tuomitusta tai siihen muutoin sekaantuneesta luonnollisesta tai oikeushenkilöstä. ”Sekaantuminen” on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan rikokseen osallisen ominaisuudessa rikoksessa mukana ollutta tai epäiltyä henkilöä (vrt. englanniksi ”involved in a criminal offence”). Pyyntö voi pankkitilien lisäksi koskea muun rahoituslaitoksen hallussa olevien tietojen selvittämistä tai sellaisten pankkitapahtumien selvittämistä, jotka eivät liity tileihin.

Artiklan 2 kohdassa mainitaan tiedot, joita pankkitietoa koskevaan pyyntöön on liitettävä. Pyyntössä tarkoitettun henkilön henkilöllisyystiedot on toimitettava sekä riittävät tiedot, joiden perusteella pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomaisen voi kohtuudella olettaa, että kyseinen henkilö on syyllistynyt rikokseen ja että pyynnön vastaanottaneen valtion alueella sijaitsevissa rahoituslaitoksissa saattaa olla pyydetty tiedot, sekä todeta, että tiedot liittyvät kyseiseen rikostutkintaan tai oikeudenkäyntiin.

Mahdollisuuksien mukaan on toimitettava myös tiedot siitä, mikä pankki tai rahoituslaitos voi olla kyseessä sekä muita tutkinnan kohdentamisen mahdollistavia tietoja.

Artiklan 3 kohdan mukaan artiklassa tarkoitettut pyynnöt on toimitettava 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti nimettyjen keskinäisestä oikeusavusta vastaavien keskusviranomaisten tai rikostutkinnasta ja syytteenpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten sekä vastaavien USA:n rikostutkinnasta ja syytteenpanosta vastaavien viranomaisten välillä. Yhteydenpitokanavia voidaan sopimuksen voimaantulon jälkeen muuttaa diplomaattinootteja vaihtamalla.

Artiklan 4 kohdan mukaan sopimuspuolille annetaan mahdollisuus rajata artiklassa tarkoitettu oikeusapuvelvollisuus koskemaan rikoksia, jotka ovat rangaistavia sekä pyynnön esittäneen, että sen vastaanottaneen valtion lainsäädännössä (niin sanottu kaksoisrangaistavuuden vaatimus), rikoksiin, joista pyynnön esittäneessä valtiossa voi seurata vähintään neljän vuoden ja pyynnön vastaanottaneessa valtiossa vähintään kahden vuoden enimmäisrangaistus. Vielä artiklassa tar-

koitettu oikeusapu voidaan rajoittaa koskemaan vain nimettyjä törkeitä rikoksia, jotka ovat rangaistavia kummankin sopimuspuolen lainsäädännön mukaan.

Artiklan 5 kohdassa sopimuspuolia kielletään epäämästä oikeusapupyyntöä pankkialaisuuteen vetoamalla.

Artiklan 6 kohdassa pyynnön vastaanottaneelle valtiolle asetetaan velvollisuus vastata artiklassa tarkoitettuun oikeusapupyyntöön valtioiden välillä voimassa olevien sopimusmääräysten tai jos sellaisia ei ole, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

Artiklan 7 kohdan mukaan sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet, jotta artiklan soveltaminen ei aiheuttaisi pyynnön vastaanottaneelle valtiolle ylimääräisiä rasitteita. Jos ylimääräisiä rasitteita kuitenkin aiheutuu, sopimuspuolet kuulevat toisiaan artiklan soveltamisen helpottamiseksi.

Suomi voi rikosoikeusapulain nojalla luovuttaa vieraille valtiolle pankkitilitietoja rikosasian käsittelyä varten. Lain 1 §:n mukaan oikeusapua voidaan antaa rikosasiassa, jonka käsittely oikeusapua pyydetessä kuuluu Suomen tai vieraan valtion viranomaisen toimivaltaan. Pykälän 2 momentissa on lueteltu toimenpiteet, joita kansainväliseen rikosoikeusapuun kuuluu. Momentin 2 kohdan mukaan oikeusapu käsittää muun ohella asiakirjojen tai esinetodisteiden hankkimisen sekä muiden todisteiden ja selvitysten vastaanottamisen ja toimittamisen vieraan valtion viranomaiselle rikosasian käsittelyä varten. Pyydetyn toimenpiteen on siis oltava tarpeen yksittäisen rikosasian käsittelyä varten, jolloin lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät toimenpiteet, jotka eivät liity rikosasian käsittelyyn. Niin kuin edellä on todettu, 4 artiklan soveltamisalaan liittyy useita täsmennyksiä. Pyyntö voi koskea ensinnäkin pyynnössä yksilöidystä rikoksesta epäiltyyn tai syytetyn luonnollisen tai oikeushenkilön pankkitiliä tai -tilejä. Tämä artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu oikeusapu on katsottava rikosoikeusapulain 1 §:ssä tarkoitetuksi, yksittäisen rikosasian käsittelyä varten tarvittavaksi toimenpiteeksi, joka lain nojalla voidaan suorittaa.

Edellyttäen, että tietoa tarvitaan tietyn rikosasian käsittelyyn, laki mahdollistaa myös 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettun oikeus-

avun sellaisia luonnollisia tai oikeushenkilöitä koskevien tietojen selvittämiseksi, jotka on tuomittu rikoksesta tai joiden muuten edellä kuvatuin tavoin epäillään sekaantuneen rikokseen. Jos sitä vastoin tieto ei millään tavoin liity yksittäisen rikosasian käsittelyyn pyynnön esittäneessä valtiossa, oikeusapulaki ei mahdollista oikeusavun antamista. Tältä osin sääntely vastaa muiden kansainvälisten rikosoikeusapusopimusten, kuten vuoden 1959 sopimuksen määräyksiä, joissa edellytetään, että pyyntö liittyy pyynnön esittäneessä valtiossa käsiteltävään rikosasiaan.

Myöskään EU-USA-sopimuksen 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan i -velvoitetta ei ole tulkittava siten, että sen tarkoituksena olisi mahdollistaa myös sellaisten pankkitietojen toimittaminen, jotka eivät liity rikosasiaan. Sopimusmääräystä on tarkasteltava yhteydessä 4 artiklan 2 kohdan velvoitteisiin. Sen b)i ja b)ii alakohdan mukaan pyynnön on sisällettävä tiedot, joiden perusteella pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomainen voi kohtuudella olettaa, että kyseinen luonnollinen tai oikeushenkilö on syylistynyt rikokseen ja todeta, että pyydetty tiedot liittyvät kyseiseen rikostutkintaan. Siten myös artiklan 1 kohdan b alakohdan tarkoituksena voidaan katsoa olevan se, että tietojen tulee liittyä pyynnön esittäneessä valtiossa vireillä olevaan rikostutkintaan tai oikeudenkäyntiin. Tietoja ei siten edellytetä voitavan luovuttaa laajemmin kuin mitä se nykyisin rikosoikeusapulain mukaan on sallittua. Sopimusvelvoite ei näin ollen edellytä lainsäädännön muuttamista.

Myöskään muut 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan velvoitteet eivät ole ongelmallisia Suomen lainsäädännön kannalta. Oikeusapua voidaan antaa myös muun rahoituslaitoksen kuin pankin hallussa olevien tietojen selvittämiseksi (ii alakohta) sekä sellaisen pankkitapahtuman selvittämiseksi, joka ei liity tiliin (iii alakohta). Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvia tapauksia voisivat olla esimerkiksi maksuosoitukset. Rikosoikeusapulain 1 §:n säännös kattaa rikosasian käsittelyä varten pyydetty oikeusaputoimenpiteet laajalti eikä myöskään muussa lainsäädännössä ole säännöstä, joka estäisi kyseisissä sopimusmääräyksissä tarkoitettuja oikeusaputoimenpiteitä. Sopimuksessa ei ole määritelty tarkemmin si-

tä, mitä muulla rahoituslaitoksella kuin pankilla tarkoitetaan. Suomessa rahoituslaitoksia ovat talletuspankit, muut luottolaitokset sekä rahoituslaitokset, kuten esimerkiksi kulutusluottoyhtiöt, luottokorttiyhtiöt sekä valuuttavaihtopisteet. Näistä rahoituslaitoksista säädetään luottolaitoslaissa. Myös vakuutusyhtiöillä voi olla rahoitustoimintaa. Rahoituslaitoksina voidaan lisäksi pitää sijoituspalveluyrityksiä sekä sijoitusrahastoja.

Oikeusapupyynnön sisältövaatimuksista säädetään rikosoikeusapulain 7 §:n 2 momentissa. Sen mukaan oikeusapupyynnön tulee sisältää tiedot pyynnön tehneestä viranomaisesta sekä rikosasiaa käsittelevästä tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta (1 kohta), pyynnön sisältö ja perusteet (2 kohta) käytettävissä olevat tarpeelliset tiedot henkilöistä, joita pyyntö koskee (3 kohta), rikoksen oikeudellinen luonnehdinta ja rangaistavuuden perusteena olevat lainkohdat (4 kohta), muissa kuin asiakirjojen tiedoksiantotapauksissa lyhyt kuvaus rikoksesta ja siihen liittyvistä tosiasioista (5 kohta), selostus selvitettävistä tosiasioista ja tiedot asiakirjoista ja todisteista (6 kohta) sekä selvitys palkkioista, joihin pyynnön esittäneeseen valtioon kutsuttava todistaja tai asiantuntija on oikeutettu (7 kohta). Pykälän 3 momentin mukaan oikeusapupyynnön voidaan täyttää vaikka pyyntö ei täyttäisi kaikkia lueteltuja vaatimuksia, jos puutteellisuudet ovat sen laatuksia että ne eivät estä pyynnön toimeenpanoa. Siten laki mahdollistaa pyynnön täyttämisen myös silloin, kun pyyntö sisältää tiedot 4 artiklan 2 kohdan mukaan yksilöidyistä seikoista.

Yhteydenpitojärjestyksestä säädetään rikosoikeusapulain 4 ja 5 §:ssä. Lain 4 §:n mukaan vieraan valtion tekemä oikeusapupyynnön toimitetaan joko oikeusministeriölle tai suoraan sille viranomaiselle, jonka toimivaltaan pyynnön täyttäminen kuuluu. Rikosasioita käsitteleviä toimivaltaisia viranomaisia Suomessa ovat oikeusministeriö, tuomioistuimet, syyttäjäviranomaiset sekä esitutkintaviranomaiset. Lain 5 §:n mukaan mainitut viranomaiset voivat tehdä oikeusapupyynnön vieraalle valtiolle. Pyyntö lähetetään vieraan valtion edellyttämää järjestystä noudattaen ja ottaen huomioon se, mitä mahdollisesti vieraan valtion kanssa on sovittu. Pyyntö voi-

daan lähettää vieraalle valtiolle joko suoraan tai oikeusministeriön välityksellä. Oikeusministeriö voi tarvittaessa myös huolehtia siitä, että pyyntö lähetetään ulkoasiainministeriön välityksellä.

Suomi-USA-sopimuksessa oikeusministeriö on määritellyt oikeusapupyynnöt vastaanottavaksi ja niitä lähetettäväksi keskusviranomaiseksi. Keskitetty yhteydenpitojärjestelmä vastaisi myös Yhdistyneiden kansakuntien rikosoikeudellisissa sopimuksissa valittua järjestelmää.

Rikosoikeusapulain 15 § sisältää säännöksen pakkokeinojen käyttöä edellyttävien oikeusapupyynnöiden täyttämistä. Pakkokeinoja ei saa käyttää, jos tämä ei Suomen lain mukaan olisi sallittua, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. Vaikka pakkokeinolain säännöksiä voidaan tulkita siten, että pankkitietojen hankkiminen ei ole pakkokeinolaissa säännelty pakkokeino, estettä ei ole sille, että Suomi asettaisi oikeusapumenettelyssä pankkitietojen hankkimisen edellytykseksi kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen. Suomen edun mukaista on, että Suomi saa USA:lta yhtä laajalti oikeusapua kuin se itse voi sitä antaa. USA on ilmoittanut antavansa Suomelle 4 artiklassa tarkoitettua oikeusapua rahanpesuun ja terroristiseen toimintaan liittyen, jos teot ovat rangaistavia sekä pyynnön esittäneen että sen vastaanottaneen valtion lain mukaan. Tarkoituksena on, että Suomi antaisi oikeusapua yhtä laajalti kuin USA. Oikeusavun antamista täsmäntävä määräys sisältyy Suomi-USA-sopimuksen liitteen 1 artiklaan.

Artiklan 5 kohdassa tarkoitettu pankkiseläisyys ei Suomen lainsäädännön mukaan ole esteenä rikosoikeusavun antamiselle vieraalle valtiolle. Rikosasian käsittelyyn tarvittavien salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvien pankkitietojen luovuttamisesta säädetään poliisilaisissa sekä pankkeja ja muita rahoituslaitoksia koskevassa lainsäädännössä. Poliisilain 36 §:n mukaan poliisilla on oikeus saada päällystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä. Poliisin tietojensaantioi-

keudesta kansainvälisissä oikeusaputilanteissa säädetään myös poliisilain 53 §:ssä. Sen mukaan poliisin antamasta virka-avusta vieraan valtion viranomaisille on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty tai Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa sovittu. Luottolaitoslain 94 §:n 2 momentin mukaan luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on velvollisuus antaa muutoin pankkiseläisyyden piiriin kuuluvia tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muulle viranomaiselle, jolla on lain mukaan oikeus saada sellaisia tietoja. Vakuutusyhtiöiden osalta salassapidettävistä tiedoista säädetään vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6 §:ssä ja niiden luovuttamisesta syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille 6 b §:n 1 momentin 8 kohdassa. Myös laki sijoituspalveluyrityksistä (579/1996, 7 luku) sekä sijoitusrahastolaki (48/1999, 21 luku) sisältävät säännökset salassapidettävistä tiedoista ja niiden luovuttamisesta rikosten selvittämistarkoituksiin.

Artiklan 6 ja 7 kohdan velvoitteet pyyntöön vastaamisesta sekä ylimääräisten rasitteiden välttämistä eivät myöskään edellytä lainsäädännön muuttamista.

5 artikla. *Yhteiset tutkintaryhmät.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet, jotta yhteisiä tutkintaryhmiä voidaan perustaa. Yhteisten tutkintaryhmien tarkoituksena on helpottaa rikostutkintaa tai syytteenpanoa, johon osallistuu yksi tai useampi jäsenvaltio sekä USA.

Artiklan 2 kohdan mukaan tutkintaryhmää koskevista periaatteista, koostumuksesta ja toiminnasta sekä ehdoista muuten sovitaan tarkemmin asianomaisten valtioiden rikostutkinnasta ja syytteenpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten kesken.

Artiklan 3 kohdassa määrätään, että tutkintaryhmään nimetyt toimivaltaiset viranomaiset ovat suoraan yhteydessä ryhmän perustamiseen ja toimintaan liittyvissä asioissa paitsi jos tehtävien poikkeuksellinen laajuus, monimutkaisuus tai muut olosuhteet edellyttävät keskitetympää yhteensovittamista. Valtiot voivat tällöin sopia, että yhteydenpito järjestetään muulla tavoin.

Artiklan 4 kohdassa sallitaan se, että ryh-

män jäsen voi oman valtionsa alueella pyytää omia toimivaltaisia viranomaisia suorittamaan tutkintatoimenpiteen ilman, että muiden valtioiden olisi esitettävä oikeusapupyynnö. Toimenpide suoritetaan noudattaen samoja tutkinnallisia standardeja kuin mitä kyseisen valtion sisäisessä tutkinnassa noudatettaisiin.

Tammikuussa 2003 voimaantullut laki yhteisistä tutkintaryhmistä (1313/2002) mahdollistaa tutkintaryhmien perustamisen Suomen ja vieraan valtion viranomaisten välisellä sopimuksella rikoksen esitutinnan toimittamiseksi. Laki on sopusoinnussa 5 artiklan mukaisten velvoitteiden kanssa. Lain mukaan työryhmän kokoonpanosta on määrättävä ryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa. Suomessa ryhmä toimii Suomen viranomaisten johdon ja valvonnan alaisena Suomen lainsäädännön mukaisesti. Laissa artiklan 4 kohtaa vastaavasti sallitaan se, että vieraassa valtiossa tarvittavia oikeusaputoimenpiteitä voidaan Suomessa ryhmän suomalaisen jäsenen pyynnöstä toimittaa ilman oikeusapupyynnöä vieraan valtion viranomaiselta.

6 artikla. *Videoneuvottelu.* Artiklan 1 kohdassa sopimuspuolet sitoutuvat siihen, että pyynnön vastaanottaneessa valtiossa oleskelevan todistajan tai asiantuntijan kuuleminen on mahdollista oikeusapupyynnön perusteella toteuttaa videolähetystekniikkaa käyttäen. Siltä osin kuin artiklassa ei ole videoneuvottelusta erillisiä määräyksiä, siinä noudatetaan sopimuspuolten välisen oikeusapusopimusten tai pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisia säännöksiä.

Artiklan 2 kohdan mukaan pyynnön esittänyt valtio vastaa videolähetysten käyttöön otosta ja toteuttamisesta aiheutuvista kuluista, elleivät valtiot toisin sovi. Muista kuluista vastataan valtioiden välillä sovellettavan oikeusapusopimuksen mukaisesti tai muuten valtioiden sopimalla tavalla. Muut kulut voivat käsittää esimerkiksi pyynnön täyttämiseen osallistuvien henkilöiden matkakustannukset pyynnön vastaanottaneessa valtiossa.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltiot voivat neuvotella keskenään pyynnön täyttämisen yhteydessä aiheutuvien oikeudellisten, teknisten tai logististen ongelmien ratkaisemiseksi.

Artiklan 4 kohdan mukaan todistajan tai asiantuntijan antamaan vääriin lausuntoon tai muuhun väärinkäyttöön sovelletaan pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädäntöä. Määräyksellä ei kuitenkaan rajoiteta pyynnön esittäneen valtion oman lainsäädännön mukaista toimivaltaa.

Artiklan 5 kohdan mukaan artikla ei estä pyynnön vastaanottanutta valtiota käyttämästä muita sopimusten tai lainsäädännön mukaisia keinoja todistajanlausunnon saamiseksi. Artikla ei 6 kohdan mukaan myöskään rajoita muiden sopimuspuolten välillä voimassa olevien määräysten soveltamista, joissa videotekniikan käyttö ulotetaan artiklaa laajemmalle. Valtio voi myös määräyksen puuttuessa sallia videoneuvottelutekniikan käytön muissakin kuin artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa. Tällaisia tapauksia voivat olla esimerkiksi henkilöiden tai esineiden tunnistaminen tai tutkinnan yhteydessä annettujen lausuntojen saaminen.

Artikla ei edellytä muutoksia lakiin. Videokokouksen käyttö on katsottu sallituksi rikosoikeusapulain 11 §:n perusteella. Sen mukaan oikeusapupyynnön toimeenpanossa voidaan noudattaa pyynnössä esitettyä erityistä muotoa tai menettelyä, jos sitä ei voida pitää Suomen lainsäädännön vastaisena. Lisäksi lain 10 § mahdollistaa sen, että pyynnön esittäneen valtion viranomaisella on tuomioistuimessa ja esitutkintaa toimitettaessa oikeus osallistua asian käsittelyyn ja esittää kuultavalle kysymyksiä, jos tuomioistuin tai esitutkintaviranomainen antaa siihen luvan.

Säännösten on katsottu mahdollistavan sen, että oikeusapupyynnön johdosta tapahtuva todistajan tai asiantuntijan kuulustelu voidaan suorittaa videokokousta apuna käyttäen. Tulkinnanvaraisena on sitä vastoin pidetty sitä, että vieraan valtion viranomaiset voisivat itsenäisesti suorittaa kuulemisen teknisen laitteiston välityksellä. Rikosoikeusapulakia koskevassa hallituksen esityksessä 61/1993 vp todetaan, että vieraan valtion viranomaisen ei 10 §:n mukaan osallistuisi menettelyyn julkista valtaa käyttävänä viranomaisena, vaan olisi lähinnä asianosaiseen rinnastettavassa asemassa. EU-USA-sopimuksen 6 artiklan ei ole katsottava edellyttävän sitä, että Suomen tulisi myöntää USA:n viran-

omaisille oikeus osallistua oikeusapupyynnön toimeenpanoon laajemmin kuin mitä rikosoikeusapulaki nykyisin sallii. Artiklassa vain edellytetään sen mahdollistamista, että asiantuntijan tai todistajan lausunto voidaan hankkia videolähetystekniikan avulla. Järjestelyn toteuttamisen yksityiskohdat on jätetty ratkaistavaksi valtioiden välisellä sopimuksella tai pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä.

Rikosoikeusapulain 20 ja 21 § sisältävät säännökset todisteiden vastaanottamisesta yleisessä alioikeudessa ja esitutkinna. Säännöksiä voidaan soveltaa myös videokokouksen avulla tapahtuvaan kuulemiseen. Lain 20 §:n mukaan vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön täytäntöönpanosta, joka koskee todistajien, asiantuntijoiden tai asianosaisten kuulemista ja joka kuuluu tuomioistuimen toimivaltaan, huolehtii yleinen alioikeus, jos kysymyksessä olevaa rikosasiaa koskeva oikeudenkäynti on vireillä pyynnön esittäneen vieraan valtion tuomioistuimessa tai jos todisteiden vastaanottamisen on pyydetty tapahtuvan tuomioistuimessa. Todisteiden vastaanottamisesta huolehtii sen paikkakunnan alioikeus, jonka tuomiopiirissä kuultavalla on koti- tai asuinpaikka taikka jossa todisteiden vastaanottaminen tai kuuleminen muutoin on tarkoituksenmukaista. Virallisen syyttäjän tulee olla saapuvilla asian käsittelyssä, jos tuomioistuin katsoo, että hänen läsnäolonsa on tarpeen. Hallituksen esityksessä 61/1993 vp on katsottu, että syyttäjän saapuvilla oloa voidaan asian laadusta ja menettelyn luonteesta riippuen pitää perusteltuna esimerkiksi silloin, kun vieraan valtion syyttäjäviranomainen on paikalla ja osallistuu rikosoikeusapulain 10 §:n 1 momentin mukaisesti tuomioistuimen luvalla asian käsittelyyn. Syyttäjän läsnäoloa videokokouksessa voidaan pitää perusteltuna saman periaatteen mukaisesti.

Videokuuleminen toteutettaisiin sellaisen käräjäoikeuden tai hovioikeuden tiloissa, jossa videokokouslaitteet olisivat käytössä. Kuulemisen suorittaisi 20 §:n mukaan määrättyvä alioikeus.

Rikosoikeusapulain 21 §:n mukaan muissa kuin 20 §:ssä mainituissa tapauksissa kuulemisesta huolehtii asianosaisten ja muiden henkilöiden kuulemisesta toimivaltainen esi-

tutkintaviranomainen.

Oikeusapumenettelyssä videokokouksen avulla tapahtuvaan kuulemiseen sovelletaan myös muita rikosoikeusapulain todistajien tai asiantuntijan kuulustelua koskevia säännöksiä, kuten 22 §:n säännöstä. Sen mukaan sillä, jota Suomen tuomioistuin tai esitutkintaviranomainen kuulustelee oikeusapupyynnön nojalla todistajana tai asiantuntijana, on oikeus kieltäytyä todistamasta tai antamasta lausuntoa, jos hänellä on tähän oikeus tai velvollisuus Suomen tai pyynnön esittäneen valtion lain mukaan. Vieraan valtion lain mukaiset kieltäytymisperusteet otetaan huomioon, jos pyynnön esittänyt valtio on sitä pyytänyt tai Suomen tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen pyynnöstä sen vahvistanut tai jos kieltäytymisperuste on muuten Suomen tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen tiedossa.

Edelleen videokokouksen avulla tapahtuviin kuulemisiin soveltuu rikosoikeusapulain 8 §:n 4 momentin säännös, jonka mukaan toimivaltainen viranomainen voi päättää, että oikeusapupyynnön perusteella toimitettavassa kuulemisessa voidaan käyttää vierasta kieltä, jos kuultava sitä pyytää tai sitä pidetään muuten perusteltuna eikä asianosaisten oikeusturvaa vaaranneta.

Kuulemismenettelystä muutoin on rikosoikeusapulain 21 §:n mukaan soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa sekä esitutkinna rikoksen johdosta säädetään. Videon välityksellä tapahtuvasta todistajankuulustelusta on otettu säännökset esitutkintalain 22 §:ään sekä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34 a §:ään. Rikoslain 15 luvun 1—5 §:n sekä 12 ja 13 §:n perätöntä lausumaa koskevat rangaistussäännökset soveltuvat tilanteisiin, joissa todistajan tai asiantuntijan kuuleminen suoritetaan videokokousta käyttäen. Koska kansallisia säännöksiä edellä olevan mukaan soveltuvin osin noudatetaan myös oikeusaputilanteissa, säännöksiä voidaan soveltaa myös kun kyse on Suomessa oikeusapupyynnön perusteella suoritettavasta kuulustelusta, joka toteutetaan videoyhteyden välityksellä. Siten lainsäädäntö vastaa myös 6 artiklan 4 kohdan velvoitteita.

7 artikla. *Pyyntöjen nopeutettu toimittaminen.* Artiklan mukaan oikeusapupyynnöt ja

niihin vastaaminen voidaan toimittaa nopeita viestintävälineitä käyttäen kuten telekopiona tai sähköpostilla. Pyynnön vastaanottanut valtio voi tällöin vaatia pyynnön lähettämisestä virallisen vahvistuksen.

Rikosoikeusapulain 7 § sisältää säännökset oikeusapupyynnön muodosta ja sisällöstä. Säännös mahdollistaa sen, että oikeusapupyynnöt voidaan toimittaa Suomen viranomaiselle 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla, joten artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista. Vieraan valtion viranomaisen Suomen viranomaiselle osoittama oikeusapupyyntö voidaan tehdä kirjallisesti, teknisenä tallenteena tai suullisesti. Se voidaan lähettää myös sähköisenä viestinä. Silloin kun pyyntö tarkoittaa haasteen, kutsun, päätöksen tai muun asiakirjan tiedoksi antamista, pyyntöön on kuitenkin aina liitettävä tai pyynnön yhteydessä toimitettava tiedoksi annettava asiakirja. Jos pyynnön tai siihen liittyvän asiakirjan oikeaperäisyydestä tai sisällöstä syntyy epäilystä, oikeusministeriö tai toimivaltainen viranomainen voi pyytää, että pyyntö vahvistetaan tarvittavilta osin kirjallisesti. Oikeusapupyntöä ja siihen liittyviä asiakirjoja ei tarvitse laillistaa.

8 artikla. *Keskinäinen oikeusapu hallintoviranomaisille.* Artiklassa mahdollistetaan se, että oikeusapua voidaan antaa myös hallinnolliselle viranomaiselle, joka tutkii rikosasiaa tarkoituksena nostaa syyte, käynnistää rikostutkinta tai antaa asia syyttäjäviranomaiselle ja jolla on toimivalta suorittaa rikostutkimuksia. Oikeusapua voidaan antaa myös muille hallintoviranomaisille mainitunlaisissa tapauksissa. Pyyntö toimitetaan joko sopimusvaltioiden välillä voimassa olevissa sopimuksissa nimettyjen keskusviranomaisten tai muiden viranomaisten välillä, josta keskusviranomaiset ovat sopineet. Jos sopimusta ei ole, pyyntö toimitetaan sopimusvaltioiden 15 artiklan 1 kohdan mukaan nimettyjen viranomaisten välillä. Artiklassa on lisäksi pankkitietoja koskevan 4 artiklan 7 kohtaa vastaava määräys siitä, että sopimusvaltiot pyrkivät välttämään sitä, että artiklan soveltamisesta aiheutuisi pyynnön vastaanottaneelle valtiolle ylimääräisiä rasitteita.

Sopimuksen selitysmuistiossa täsmennetään 8 artiklan soveltamisalaa. Edellytyksenä on, että pyynnön esittänyt hallintoviranomai-

nen pyynnön esittämishetkellä toimivaltuuksien nojalla suorittaa tutkintaa tai menettelyä, jonka tarkoituksena on myöhemmin syytteen nostaminen tai asian saattaminen syyttäjäviranomaisen ratkaistavaksi. Jos hallintoviranomainen myöhemmin päättää olla nostamatta syytettä tai saattamasta asiaa syyttäjäviranomaiselle, se ei vaikuta sopimuspuolten velvollisuuteen antaa artiklassa tarkoitettua oikeusapua. Artiklaa ei kuitenkaan voida soveltaa rikosasioissa, joista pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön mukaan ei voida määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia tai joita ei voida antaa syyttäjäviranomaisten harkittavaksi. Edelleen selitysmuistiossa todetaan, että artiklan asiasisältö kuuluu unionisopimuksen VI osastossa tarkoitettun rikosoikeudellisen yhteistyön alaan.

Rikosoikeusapulain 1 §:n 1 momentin mukaan lain säännöksiä sovelletaan kansainväliseen oikeusapuun rikosasiassa, jonka käsittely oikeusapua pyydetessä kuuluu pyynnön esittäneen Suomen viranomaisen tai vieraan valtion viranomaisen toimivaltaan. Lain soveltamisalaa ei siten ole rajattu siten, että se mahdollistaisi oikeusavun antamisen vain vieraan valtion oikeusviranomaiselle. Siten laki mahdollistaa sen, että Suomen viranomaiset voisivat antaa oikeusapua USA:n hallintoviranomaiselle 8 artiklassa määrätyn ja selitysmuistiossa täsmennetyin edellytyksin. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole laajentaa rikosoikeusavun soveltamisalaa nykyisestä. Siten silloin kun Suomi on oikeusapua pyytävänä viranomaisena, oikeusapua voisivat pyytää vain rikosoikeusapulain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut viranomaiset eli oikeusministeriö, yleiset tuomioistuimet, syyttäjaja esitutkintaviranomaiset.

9 artikla. *Käyttörajoitukset henkilötietojen tai muiden tietojen suojaamiseksi.* Artiklassa määrätään siitä, mihin tarkoituksiin pyynnön esittänyt valtio voi pyynnön vastaanottaneelta valtiolta saamia tietoja käyttää. Tietoja voidaan 1 kohdan mukaan käyttää rikostutkinnassa ja -oikeudenkäynnissä (a alakohta), yleiselle turvallisuudelle aiheutuvan välittömän ja vakavan uhan estämiseksi (b alakohta), muissa menettelyissä, jotka liittyvät suoraan rikostutkintaan tai -oikeudenkäyntiin tai jota varten on annettu oikeusapua 8 artiklan mukaisesti (c alakohta). Tietoa voidaan käyt-

tää myös mihin tahansa muuhun tarkoitukseen, jos tiedot on julkistettu sen oikeudenkäynnin yhteydessä, jota varten ne toimitettiin tai jossakin 1 kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa. Pyynnön vastaanottaneen valtion suostumuksella tietoja voidaan käyttää myös mihin tahansa muuhun tarkoitukseen.

Artiklan 2 kohdan mukaan pyynnön vastaanottanut valtio voi yksittäistapauksissa asettaa tietojen käyttämiseksi lisäehtoja. Niillä ei kuitenkaan voida asettaa yleisiä rajoituksia pyynnön esittäneen valtion henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin.

Jos pyynnön vastaanottanut valtio saa tietojen antamisen jälkeen tietoonsa uusia seikkoja ja se haluaa asettaa niiden käytölle lisäehtoja, se voi neuvotella pyynnön esittäneen valtion kanssa siitä, miten tiedot voidaan suojata.

Artiklan 4 kohdassa sallitaan sopimuspuolten välisen sopimuksen määräysten soveltaminen 9 artiklan sijaan, mutta vain siinä tapauksessa, että kahdenvälisen sopimuksen määräyksillä rajoitetaan tietojen käyttöä 9 artiklaa vähemmän.

Artiklan 5 kohdassa sallitaan se, että verokirjoihin liittyvien, oikeusavun antamisvelvollisuutta rajoittavien kahdenvälisen sopimusmääräysten soveltamista voidaan jatkaa, jos rajoituksen salliva kahdenvälisen sopimus on EU:n ja USA:n välisen sopimuksen allekirjoituspäivänä voimassa.

Lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota henkilötietojen laajan luovuttamisen sallivan sopimusmääräykseen ja korostanut sitä, että henkilötietojen luovutusta ja käsittelyä koskevien määräysten kansallinen täytäntöönpano tulee erikseen eduskunnan arvioitavaksi sopimuksen ratifiointimenettelyn yhteydessä, jolloin lähtökohtana tulee olla oikeusavun ja tietosuojan riittävän täsmällinen sääntely (pöytäkirja 13/2003 vp).

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Tietosuoja ja julkisuutta koskeva lainsäädäntö soveltuu myös kansainvälisen rikosoikeusapumenettelyn yhteydessä saatuihin sekä luovutettaviin henkilötietoihin. Rikosoikeusapulain 27 §:ään sisältyy erityinen selventävä säännös salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä tietojen käyttöä koskevista rajoit-

uksista. Pykälän mukaan kun Suomen viranomaisena pyytää oikeusapua vieraan valtion viranomaiselta, on asiakirjojen ja muiden talenteiden salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä asianosaisten ja muiden viranomaisten tiedonsaantioikeudesta voimassa, mitä Suomen laissa säädetään. Rikosoikeusapumenettelyssä saatuun aineistoon sovelletaan lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta, henkilötietolakia, lakia oikeudenkäynnin julkisuudesta (945/1984) sekä lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa. Lisäksi Suomi on saattanut kansallisesti voimaan vuonna 1981 tehdyn yleissopimuksen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 36/1992).

Rikosoikeusapulain 27 §:n 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, on noudatettava, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä voimassa olevassa sopimuksessa taikka oikeusapua antaneen valtion asettamissa ehdoissa on määrätty salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta, tietojen käytön rajoituksista taikka luovutetun aineiston palauttamisesta tai hävittämisestä.

Henkilötietolain 5 luvussa säädetään henkilötietojen siirrosta EU:n ulkopuolelle. Kun kyse on tietojen luovuttamisesta sellaiseen EU:n ulkopuoliseen valtioon, jonka osalta 22 §:ssä säädettyt yleiset edellytykset tietojen siirrolle eivät täyty eikä komissio ole henkilötietodirektiivin 95/46/EY 3 artiklan ja 25 artiklan 6 kohdan mukaisesti todennut, että kyseisessä valtiossa taataan tietosuojan riittävä taso, henkilötietojen siirto on mahdollinen 23 §:ssä säädetyn poikkeusperustein. Yleisesti tietosuojan taso USA:ssa ei ole riittävä. Komissio ei myöskään ole todennut, että USA:ssa yleisesti taattaisiin riittävä tietosuojan taso. Kuitenkin niiden rekisterinpitäjien, jotka ovat sitoutuneet noudattamaan komission hyväksymiä niin sanottuja tietosuojan safe harbour-periaatteita, katsotaan täyttävän tietosuojan riittävä taso henkilötietodirektiivissä edellytetyn mukaisesti. Siten sovellettavaksi tulisi 23 §. Sen 5 kohdan mukaan henkilötietoja voidaan siirtää, jos siirto on tarpeen tai lain vaatima tärkeän yleisen edun turvaamiseksi tai oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi. Tietojen käyttämistä 9 artik-

lan 1 kohdan a—c alakohdassa lueteltuihin tarkoituksiin voidaan pitää 23 §:n 5 kohdan mukaisin perustein sallittuna. Julkistettujen tietojen käyttöön soveltuvat henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 12 §:n 1 momentin 5 kohdan säännökset, joiden mukaan tietojen käsittely on sallittua, jos siitä säädetään laissa. Koska oikeusapupolitiikka tulisi Suomessa lain tasoisena säännöstönä sovellettavaksi, 9 artiklan d kohdan säännös täytäisi edellytykset siitä, että tietojen käsittelystä on säädettävä laissa.

Luovuttamismenettelyä vastaavasti rikos-oikeusapumenettelyyn liittyvien henkilötietojen luovuttamisesta ulkomaille säädetään myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa.

Henkilötietojen suojan kannalta tärkeä on sopimuksen 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan määräys, joka sallii lisäehtojen asettamisen oikeusapumenettelyssä toimitettujen tietojen käytölle. Kohdan b alakohdan mukaan sallittua ei ole yleisten rajoitusten asettaminen pyynnön esittäneen valtion tietosuojanormeihin. Sopimuksen selitysmuistion mukaan 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan tarkoituksena on estää se, että pyynnön vastaanottanut valtio voisi laaja-alaisesti ja systemaattisesti vedota tietosuojaperiaatteisiin oikeusavun epäämisperusteena. Sitä seikkaa, että pyynnön esittäneellä ja vastaanottaneella valtiolla on erilaiset tietosuojajärjestelmät tai erilaiset tavat suojata henkilötietoja, ei voisi sellaisenaan asettaa lisäehtoksi 9 artiklan 2 kohdan a alakohdassa. Esimerkkeinä seikoista, joihin ei voisi vedota, mainitaan se, että pyynnön esittäneellä valtiolla ei ole tietosuojaviranomaisen vastinetta sekä se, että pyynnön esittänyt valtio käyttää muita keinoja kuin tietojen hävittämistä lainvalvontaviranomaisten saamien henkilötietojen yksityisyyden tai paikkansapitävyyden suojaamiseksi.

Sallittua ei siten olisi se, että pyynnön vastaanottanut valtio asettaisi lisäehdon, jonka mukaan pyynnön esittäneen valtion olisi suojattava henkilötietoja samalla tavoin kuin niitä suojataan pyynnön vastaanottaneessa valtiossa. Estettä sitä vastoin ei olisi sille, että pyynnön vastaanottanut valtio edellyttäisi, että pyynnön esittänyt valtio muulla tavoin huolehtisi henkilötietojen suojaamisesta. Jotta tietosuojasäännökset olisivat riittävän täs-

mällisiä, kuten lakivaliokunta on sopimusehdotusta käsitellessään edellyttänyt, Suomi-USA-sopimuksen voimaansaattamislakiin esitetään otettavaksi säännös, jonka mukaan oikeusapupyynnön täyttävän viranomaisen tulisi asettaa henkilötietojen luovuttamisen ehdoksi se, että USA käyttää henkilötietoja 9 artiklan 1 kohdassa sallittuihin tarkoituksiin ja että se toteuttaa oikeusjärjestelmänsä mukaiset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi.

10 artikla. *Luottamuksellisuutta koskeva pyynnön esittäneen valtion pyyntö.* Pynnön vastaanottaneen valtion on pyynnön esittäneen valtion sitä edellyttäessä pyrittävä pitämään oikeusapupyynnön luottamuksellisena. Jos niin ei voida menetellä, pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomaisen tulee ilmoittaa asiasta pyynnön esittäneelle valtiolle, joka sen jälkeen päättää, olisiko pyyntö silti täytettävä.

Rikosoikeusapulain 27 §:ssä säädetään tietojen käyttöä koskevien rajoitusten lisäksi salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta. Sen 1 momentin mukaan, kun Suomen viranomaisen pyytää oikeusapua vieraan valtion viranomaiselta, asiakirjojen ja muiden talletteiden salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä asianosaisten ja viranomaisten tiedonsaantioikeudesta on voimassa, mitä Suomen laissa säädetään. Siten salassapitoa ja vaitiolovelvollisuutta koskevia Suomen lain säännöksiä on sovellettava myös sellaisiin tietoihin, jotka Suomen viranomaisen on rikosasian käsittelyä varten saanut vieraan valtion viranomaiselta. Salassapidettävistä asiakirjoista ja niiden luovuttamisen edellytyksistä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Tietojen salassapitoon tulee kiinnittää huomiota myös ennen oikeusavun pyytämistä vieraalta valtiolta harkittaessa pyynnön kohteena olevaan rikosasiaan liittyvien tietojen luovuttamista vieraalle valtiolle. Valtioiden välisiä rikosoikeusapupyynnöitä voidaan pitää salassapidettävänä tietoina viranomaisten julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan. Lain 24 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa sekä 26 kohdassa säädetään rikosasioita koskevista tiedoista, jotka myös ovat salassapidettavia, jollei erikseen toisin säädetä.

Kuten edellä on todettu, pykälän 2 momentin mukaan lisäksi on noudatettava, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä voimassa olevassa sopimuksessa taikka oikeusapua antaneen valtion asettamissa ehdoissa on määrätty salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta, tietojen käytön rajoituksista taikka luovutetun aineiston palauttamisesta tai hävittämisestä. EU-USA-sopimuksen 10 artikla mahdollistaa sen, että kun Suomi esittää USA:lle oikeusapupyynnön, se voi ilmoittaa tietojen salassapidettävyydestä Suomen lain mukaan ja neuvotella siitä, missä määrin USA voi pitää tiedot luottamuksellisina. Jos luottamuksellisuutta koskevaa pyyntöä ei voida noudattaa, Suomi voi päättää, missä määrin se antaa pyyntöönsä liittyviä salassapidettäviä tietoja USA:n viranomaisille. Viranomaisten julkisuudesta annetun lain 26 §:n 2 momentin nojalla viranomainen voi antaa salassapidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virkaaputehtävän suorittamiseksi, sekä toimeksiantostaan tai muuten lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

11 artikla. Kuuleminen. Artiklassa on luovuttamissopimuksen 15 artiklaa vastaava määräys sopimusvaltioiden välisestä kuulemisesta, jolla sopimuksen soveltamista tai tulkintaa pyritään helpottamaan.

12 artikla. Ajallinen soveltaminen. Artikla sisältää luovuttamissopimuksen 16 artiklaa vastaavat määräykset sopimuksen ajallisesta soveltamisesta.

13 artikla. Poikkeamattomuus. Artiklassa määrätään siitä, että ellei 4 artiklan 5 kohdasta tai 9 artiklan 2 kohdan b alakohdasta muuta johdu, sopimus ei vaikuta pyynnön vastaanottaneen valtion mahdollisuuteen vedota kahdenvälisen sopimuksen mukaisiin kieltäytymisperusteisiin. Jos kahdenvälistä sopimusta ei ole, pyynnön vastaanottanut valtio voi edellä mainituin rajoituksin vedota asianomaisessa valtiossa sovellettaviin oikeudellisiin periaatteisiin sekä siihen, että pyynnön täyttäminen vaikuttaisi haitallisesti sen täysivaltaisuuteen, turvallisuuteen, yleiseen järjestykseen tai muihin olennaisiin etuihin.

Oikeusavun antamisen kieltäytymisperusteista säädetään rikosoikeusapulain 12 ja

13 §:ssä. Lain 12 §:ssä säädetään ehdottomista kieltäytymisperusteista. Sen 1 momentissa on vakiintuneiden periaatteiden mukainen säännös, jonka mukaan oikeusavusta on aina kieltäydyttävä, jos sen antaminen saattaisi loukata Suomen täysivaltaisuutta tai vaarantaa Suomen turvallisuutta tai muita olennaisia etuja. Pykälän 2 momentin mukaan oikeusapua ei myöskään anneta, jos oikeusavun antaminen olisi ristiriidassa ihmisoikeuksia tai perusvapauksia koskevien periaatteiden kanssa taikka muutoin Suomen oikeusjärjestyksen peruseriaatteiden (ordre public) vastaista. Mainitut ehdottomat kieltäytymisperusteet vastaavat 13 artiklassa nimenomaisesti mainittuja kieltäytymisperusteita.

Rikosoikeusapulain 13 §:ssä säädetään harkinnanvaraisista kieltäytymisperusteista. Lain 13 §:n mukaan pyyntö voidaan evätä ensinnäkin, jos pyynnön perusteena on teko, jota on pidettävä poliittisena rikoksena tai sotilasrikoslainsäädännön alaan kuuluvana rikoksena. Toisena kieltäytymisperusteena mainitaan se, että pyynnön perusteena olevasta teosta ei Suomen lain mukaan voitaisi syyttää vanhentumisen, armahduksen tai muun vastaavan seikan johdosta. Kolmanneksi kieltäytyminen on mahdollista, jos pyynnössä tarkoitettua rikoksesta on Suomessa tai kolmannessa valtiossa aloitettu esitutkinta, asia on syyttäviviranomaisen käsiteltävänä tai asiassa on pantu vireille oikeudenkäynti. Neljäntenä kieltäytymisperusteena mainitaan muut niin sanotut ne bis in idem-tilanteet eli tapaukset, joissa samasta asiasta jo on annettu päätös. Viidenneksi pyynnön täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos se tulisi teon laatuun nähden vaatimaan kohtuuttomasti voimavaroja. Lain 13 §:n 2 momentissa säädetään oikeusavun antamisen lykkäämisestä siinä tapauksessa, että pyynnön toimeenpano saattaisi haitata tai viivästyttää esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä Suomessa. Vaikka 13 §:ssä lueteltuja kieltäytymisperusteita vastaavia tilanteita ei 13 artiklassa ole mainittu, pykälässä lueteltujen kieltäytymisperusteiden voidaan katsoa sisältyvän Suomessa sovellettaviin oikeudellisiin periaatteisiin ja siten 13 artiklassa sallituiksi kieltäytymisperusteiksi. Pankkialaisuutta ja tietojen käyttötarkoitukseksi asetettavia ehtoja koskevia sopimusvelvoitteita lukuun otta-

matta artiklassa ei toisaalta nimenomaisesti kielletä vetoamasta myöskään muihin pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännöstä johtuviin kieltäytymisperusteisiin. Artikla ei siten edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

14 artikla. *Jäsenvaltioiden kanssa myöhemmin tehtävät kahdenväliset sopimukset keskinäisestä oikeusavusta.* Artikla sisältää luovuttamissopimuksen 18 artiklaa vastaavan määräyksen mahdollisuudesta tehdä myöhemmin sopimuksen mukaisia kahdenvälisiä sopimuksia.

Sopimuksen selitysmuistion mukaan myöhemmin tehtävissä kahdenvälisissä sopimuksissa tulisi pyrkiä ratkaisemaan sopimuksen soveltamisessa mahdollisesti ilmenneet toiminnalliset epäkohdat, jos niitä ei ole voitu ratkaista sopimuksessa tarkoitettulla kuulemismenettelyllä.

15 artikla. *Nimeäminen ja ilmoittaminen.* Artiklassa määrätään sopimuksessa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten ilmoittamisesta. Lisäksi sopimuspuolten on ilmoitettava toisilleen 4 artiklan 4 kohdan mukaisista rajoituksista. Ilmoitukset on tehtävä ennen 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua asiakirjojen vaihtoa sopimuspuolten välillä.

Jäljempänä selostetun mukaisesti oikeusministeriö on nimetty 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuksi yhteydenpitoviranomaiseksi Suomi-USA-sopimuksen liitteenä olevassa 1 artiklassa. Siinä myös täsmennetään 4 artiklan soveltamisalaa 4 artiklan 4 kohdassa salitun mukaisesti.

16—18 artikla. Artiklat sisältävät luovuttamissopimuksen 20—22 artiklaa vastaavat määräykset sopimuksen alueellisesta soveltamisesta (16 artikla), arvioinnista (17 artikla), voimaantulosta ja päättämisestä (18 artikla).

1.4. Sopimus Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa keskinäistä oikeusapua rikosasioissa Suomen ja USA:n välillä EU-USA-sopimuksen mukaisesti. Sopimuksen johdannossa viitataan EU-USA-sopimuksen 3 artiklan 3 kohtaan.

Kuten Suomi-USA-pöytäkirjassa, Suomi-

USA-sopimuksessa luetellaan ne EU-USA-sopimuksen määräykset, joita Suomen ja USA:n välillä sovelletaan. Mainitut artiklat on liitetty sopimukseen 1—8 artiklaksi. Artiklojen sisältöä ja suhdetta Suomen lainsäädäntöön on selostettu edellä jaksossa 1.3.

Sopimuksen 1 kohdan b—i kohdan mukaan sovellettavia EU-USA-sopimuksen määräyksiä ovat 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ja 13 artikla. Lisäksi sopimuksen 3 kohdassa todetaan, että EU-USA-sopimuksen 12 artiklan mukaisesti sopimusta sovelletaan sekä ennen että jälkeen sopimuksen voimaantuloa tehtyihin rikoksiin. Sopimusta ei sovelleta ennen sen voimaantuloa tehtyihin pyyntöihin, ellei kyse ole videoneuvottelusta tai pyyntöjen nopeutetusta toimittamisesta, joita koskevia määräyksiä EU-USA-sopimuksen 12 artiklan mukaisesti sovelletaan myös ennen sopimuksen voimaantuloa tehtyihin oikeusapupyntöihin.

Liitteen 1 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 4 artiklaa vastaava määräys pankkietojen selvittämisestä. Sen 3 kohdan a alakohdan mukaan oikeusapupyntöjä lähettävä ja niitä vastaanottava viranomainen on Suomessa oikeusministeriö. Lisäksi artiklan 4 kohdassa sopimuspuolet ovat ilmoittaneet antavansa toisilleen artiklassa tarkoitettua oikeusapua, kun kyse on rahanpesun ja terroristisen toiminnan tutkinnasta, edellyttäen, että rikokset ovat rangaistavia kummankin sopimuspuolen lainsäädännön mukaan. Valtioiden hallitukset voivat ilmoittaa, että oikeusapua myönnetään myös muiden sellaisten rikosten tutkintaan eli soveltamisalaa voidaan laajentaa muihin rikoksiin, jotka ovat rangaistavia molempien valtioiden lainsäädännön mukaan.

Liitteen 2 artikla sisältää EU-USA-sopimuksen 5 artiklaa vastaavan määräyksen yhteisistä tutkintaryhmistä. Liitteen 3 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 6 artiklaa vastaava määräys videoneuvottelusta. Sen 6 kohdan mukaan pyynnön vastaanottanut valtio voi sallia videoneuvottelujen käytön myös muihin kuin 1 kohdassa tarkoitettujen todistajien tai asiantuntijoiden kuulemiseen. Esimerkkeinä mainitaan tunnistamiset ja tutkinnan yhteydessä annettavat lausunnot.

Liitteen 4 artikla sisältää EU-USA-sopimuksen 7 artiklaa vastaavan määräyksen

pyyntöjen nopeutetusta toimittamisesta. Liitteen 5 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 8 artiklaa vastaava määräys oikeusavun antamisesta hallintoviranomaisille, jos niiden tarkoituksena on käynnistää rikostutkinta tai saattaa asia syytteeseen ja joilla on toimivalta suorittaa rikosoikeudellista tutkintaa. Kuten jaksossa 1.3. on todettu, Suomesta oikeusapua voisivat pyytää oikeusministeriö, yleiset tuomioistuimet sekä syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiset.

Liitteen 6 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 9 artiklaa vastaava määräys käyttörajoituksista henkilötietojen tai muiden tietojen suojaamiseksi. Jaksossa 1.3. selostetun mukaisesti Suomi-USA-sopimuksen voimaansaattamislakiin on tarkoitus ottaa sopimuksen 2 kohtaa tämentävä säännös ehtojen asettamisesta henkilötietojen käytölle.

Liitteen 7 artiklassa on EU-USA-sopimuksen 10 artiklaa vastaava määräys luottamuksellisuudesta. Liitteen 8 artiklaan on otettu määräys avun epäämisestä, joka vastaa EU-USA-sopimuksen 13 artiklan määräystä poikkeamattomuudesta.

Suomi-USA-sopimuksessa on luovuttamispyytäkirjaa vastaavat määräykset sopimuksen voimaantulosta ja sen päättämisestä. Jos EU-USA-sopimus päättyy, Suomi ja USA voivat päättää jatkaa kahdenvälisen oikeusapusopimuksen tai joidenkin sen määräysten soveltamista.

2. Lakiehdotusten perustelut

Esitykseen sisältyvät ehdotukset EU-USA-sopimuksia sekä Suomi-USA-pöytäkirjaa ja Suomi-USA-sopimusta koskeviksi voimaansaattamislakeiksi. Kuten edellä EU-USA-sopimuksia käsittelevissä jaksoissa on todettu, tietyistä sopimusmääräyksistä ehdotetaan otettaviksi valtiosisäiset toimeenpanosäännökset voimaansaattamislakeihin. Koska säännökset on tarkoitettu selkeyttämään kahdenvälisiä soveltamistilanteita Suomen ja USA:n viranomaisten välillä, on luontevaa, että säännökset otetaan Suomi-USA-pöytäkirjan ja Suomi-USA-sopimuksen voimaansaattamislakeihin. Edellä selostetun mukaisesti kahdenvälisillä sopimuksilla EU-USA-sopimusten velvoitteita on tarkennettu ja yksilöity siten, että soveltuvat Suomen ja

USA:n välisiin luovuttamis- ja oikeusaputilanteisiin.

2.1. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Koska voimaansattavana on sopimus, jossa EU on osapuolena, lain täytäntöönpanoa on pidettävä EU:ssa tehtyyn päätökseen liittyvänä Suomen toimenpiteenä, jolloin täytäntöönpanoasetuksen antaminen perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan kuuluu valtioneuvostolle (PeVL 49/2001 vp).

3 §. Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Se, että myös lain voimaantulosta tulee säätää valtioneuvoston asetuksella, johtuu perustuslain 93 §:n 2 momentin säännöksestä.

2.2. Laki Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutussopimukseen tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälän mukaan oikeusministeriö päättäisi pöytäkirjan liitteen 6 artiklassa tarkoitettua tilapäisestä luovuttamisesta rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa säädetyin edellytyksin. Viittaus yleisen luovuttamislain mukaisiin edellytyksiin tarkoittaisi ensinnäkin sitä, että tilapäinen luovuttaminen voisi tulla kyseeseen vain yleisen luovuttamislain 11 §:n 2 momentin mukaisesti, kun siihen on painavia syitä. Painavana syynä tilapäiseen luovutta-

miseen voisi olla esimerkiksi se, että henkilö suorittaa Suomessa pitkää vankeusrangaistusta, jolloin tilapäinen luovuttaminen saattaa asian käsittelyn turvaamisen ja asianosaisten oikeusturvan kannalta olla parempi ratkaisu kuin luovuttamisen lykkääminen. Toiseksi tilapäiseen luovuttamiseen sovellettaisiin myös muita luovuttamisesta voimassaolevia säännöksiä. Siten myös tilapäinen luovuttaminen olisi mahdollista vain, kun luovuttamisen yleiset edellytykset käsillä olevassa tapauksessa täyttyvät.

Pykälässä lisäksi todettaisiin, että aika, jonka luovutettu henkilö on tilapäisen luovuttamisen johdosta vapautensa menettäneenä, olisi vähennettävä Suomessa jäljellä olevasta vankeusrangaistuksesta. Käytännössä tilapäisesti luovutettavat henkilöt voisivat olla lähinnä Suomessa vankeusrangaistusta suorittavia henkilöitä tai tutkintavankeja. Ensin mainitussa tapauksessa vapaudenmenetyksajan vähentämisestä päättäisi rangaistuslaitoksen johtaja. Jälkimmäisessä tilanteessa vähentämisestä päättäisi asian ratkaiseva tuomioistuin. Vapaudenmenetyksajan vähentämisessä noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä rikoslain 6 luvun 13 §:ssä säädetään.

3 §. Pykälässä on useiden valtioiden tekemiä luovuttamispyyntöjä koskevaa pöytäkirjan liitteen 7 artiklaa täsmentävä säännös. Säännöksen mukaan tilanteessa, jossa Suomi vastaanottaa samaa henkilöä koskevan luovuttamispyyntönsä yhdeltä tai useammalta Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön ulkopuoliselta valtiolta sekä Kansainväliseltä rikostuomioistuimelta, se antaa etusijan Kansainvälisen rikostuomioistuimen pyynnölle Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön 90 artiklan 4 kappaleen mukaisesti. Säännös selventäisi kilpailevia luovutuspyyntöjä koskevan sopimusmääräyksen tulkintaa ja vastaisi lakivaliokunnan aikaisemmin selostettua kantaa.

Jaksossa 1.1. selostetuista syistä pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityissäännös niitä tilanteita varten, joissa samaa henkilöä pyydetään luovutettavaksi Suomesta toiseen pohjoismaahan ja USA:aan. Tällöin sen estämättä, mitä pohjoismaisen luovuttamislain 20 §:n 1 momentissa säädetään, luovuttamisesta päättäisi oikeusministeriö.

4 §. Pykälä mukaan tarkempia säännöksiä

lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Suomi-USA-pöytäkirja erottamattomasti liittyy EU-USA-sopimukseen ja sen sopimusvelvoitteet asialliselta sisällöltään vastaavat EU-USA-sopimuksen määräyksiä. Siksi perustuslain 93 §:n 2 momentista voidaan myös tässä tapauksessa tulkita johtuvan, että täytäntöönpanoasetuksen antaminen kuuluu valtioneuvoston toimivaltaan.

5 §. Pykälän mukaan lain voimaantulosta perustuslain 93 §:n 2 momentista johtuen säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

2.3. Laki keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Luovuttamista koskevan EU-USA-sopimuksen tavoin lain täytäntöönpanosta perustuslain 93 §:n 2 momentin nojalla voisi päättää valtioneuvosto.

3 §. Pykälän mukaan lain voimaantulosta perustuslain 93 §:n 2 momentin johdosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

2.4. Laki Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan päättäessään oikeusavun antamisesta Suomen tulee asettaa oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa saatujen henkilötietojen luovuttamisen edellytykseksi, että pyynnön esit-

tänyt valtio käyttää oikeusapumenettelyssä saamia henkilöitä ainoastaan sopimuksen liitteen 6 artiklan 1 kohdassa lueteltuihin tarkoituksiin. Määräys vastaa EU-USA-sopimuksen 9 artiklan 1 kohtaa. Ehdoksi on lisäksi asetettava, että pyynnön esittänyt valtio toteuttaa oikeusjärjestelmänsä mukaiset asianmukaiset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi.

Jaksossa 1.3. selostetun mukaisesti eduskunnan lakivaliokunta on katsonut, että EU-USA-sopimusten ratifiointivaiheessa lähtökohtana tulee olla oikeusavun ja tietosuojan riittävä sääntely. Henkilötietojen suoja on myös perustuslaissa turvattu oikeus. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 9/2003 vp todennut, että asiasisältöisen sääntelyn vahventamista puoltaa se näkemys, että asiasisältöisestä lainsäädännöstä tulisi näkyä perusoikeuksien kannalta merkitykselliset seikat. Siksi voimaansaattamislakiin on perusteltua ottaa henkilötietojen käyttöä koskevan sopimusmääräyksen soveltamista tarkentava valtiosisäinen toimeenpanosäännös.

3 §. Pykälä mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa asetuksella. Luovuttamista koskevaa Suomi-USA-pöytäkirjaa vastaavasti asetuksen voisi antaa valtioneuvosto.

4 §. Pykälän mukaan lain voimaantulosta perustuslain 93 §:n 2 momentin johdosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3. Voimaantulo

EU-USA-sopimukset tulevat voimaan kolme kuukautta ja yksi päivä sen jälkeen kun sopimuspuolet ovat vaihtaneet voimaantulon edellyttämiä valtiosisäisiä menettelyjä koskevat asiakirjat. Ehdotettujen voimaansaattamislakien voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Suomi-USA-pöytäkirja ja Suomi-USA-sopimus tulevat voimaan samanaikaisesti EU-USA-sopimusten kanssa. Ehdotettujen voimaansaattamislakien voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Luovuttamista koskevien EU-USA-sopimusten sekä Suomi-USA-pöytäkirjan voimaansaattamislait on tarkoitus säätää tulemaan voimaan samanaikaisesti, kun sopi-

mutukset tulevat voimaan. Vastaavasti oikeusapua koskevien EU-USA-sopimuksen ja Suomi-USA-sopimuksen voimaansaattamislait säädettäisiin tulemaan voimaan samanaikaisesti, kun nämä sopimukset tulevat voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Yleistä

EU-USA-sopimukset on tehty unionisopimuksen 24 ja 38 artiklan perusteella. Suomi on tehnyt neuvostolle unionisopimuksen 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen valtiosääntönsä mukaisten menettelyjen noudattamisesta. Ilmoitus merkitsee sitä, että sopimukset eivät tule Suomea sitoviksi ennen kuin eduskunta on ne hyväksynyt.

Kysymys valtiosäännön mukaisten menettelyjen noudattamisesta on ratkaistava käsiteltävänä olevan sopimuksen sisällön perusteella. Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Perustuslain 95 §:n 1 momentin mukaan lainsäädännön alaan kuuluvat kansainväliset velvoitteet saatetaan voimaan lailla.

Valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu perustuslakivaliokunnan kannan mukaan lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan

mukaan kansainvälisen veloitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (esim. PeVL 11/2000 vp ja 12/2000 vp).

Suomessa sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta että kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa säädetään lailla. Sopimukset kuuluvat siten lainsäädännön alaan. Luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua koskevilla sopimuksilla luodaan Suomen viranomaisille peruste, jonka nojalla niiden tulee voida suostua luovuttamista koskevaan pyyntöön tai antaa oikeusapua sopimuksissa tarkoitettujen päämäärien saavuttamiseksi. Sopimukset ovat siten merkityksellisiä julkisen vallan käytön kannalta, jonka edellytyksistä on säädettävä lailla. Sopimukseen myös sisältyy keskeisiä yksilön oikeusasemaan vaikuttavia ja perustuslaissa turvattuja oikeuksia koskevia määräyksiä. Sopimukset ovat siten sisällöltään kokonaan erityyppisiä säädöksiä kuin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla 24 artiklan perusteella tehdyt sopimukset, joita valmisteltaessa Suomi ei antanut 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta. Kuten yleisperustelujen jaksossa 2.2. on selostettu, EU-USA-sopimuksia valmisteltaessa valtioneuvosto katsoi, että sopimukset edellyttävät unionisopimuksen 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen tekemistä. Eduskunnan lakivaliokunta ja suuri valiokunta yhtyivät valtioneuvoston kantaan.

Luovuttamista koskeva EU-USA-sopimus

EU-USA-sopimuksella mahdollistetaan henkilön luovuttaminen, väliaikainen säilöönotto sekä tilapäinen luovuttaminen pyynnön esittäneeseen valtioon. Sopimus merkitsee vapaudenriistoon oikeuttavaa perustetta. Perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää ilman laissa säädettyä perustetta. Luovuttamisesta on siten säädettävä lailla. Siten EU-USA-sopimuksen 3 ja 4 artiklan yleiset määräykset sovellettavista sopimusmääräyksistä ja luovuttamisen edellytyksistä sekä 9 artikla tila-

päisestä luovuttamisesta kuuluvat lainsäädännön alaan. Poikkeamattomuutta koskevassa 17 artiklassa sallituilla kieltäytymisperusteilla voidaan varmistua siitä, että luovutettavaksi pyydettyä henkilöä ei uhkaa kuolemanrangaistus pyynnön esittäneessä valtiossa. Perustuslain 7 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa tuomita kuolemaan, kiduttaa tai muutoinkaan kohdella ihmisarvoa loukkaavasti. Kuten aikaisemmin on todettu, EU-USA-sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukaan pyynnön vastaanottaneen valtion harkinnassa on se, soveltaako se EU-USA-sopimuksen kuolemanrangaistusta koskevaa 13 artiklaa vai jatkaako se kahdenvälisen sopimuksen kuolemanrangaistusmääräyksen soveltamista. Tämä sovellettavan sopimusmääräyksen valintaa koskeva määräys kuuluu lainsäädännön alaan. Edellä selostetuista perusteista on katsottu, että Suomi jatkaisi vuoden 1976 sopimuksen 9 artiklan soveltamista. Seuraus tästä valinnasta olisi se, että tarvetta saattaa voimaan EU-USA-sopimuksen asiasisältöistä kuolemanrangaistusta koskevaa 13 artiklaa ei ole.

Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Luovuttamissopimus ei sisällä nimenomaista määräystä omien kansalaisten luovuttamisesta. EU-USA-sopimuksen 17 artiklan määräys poikkeamattomuudesta mahdollistaa sen, että Suomi voi vedota kahdenvälisessä sopimuksessa tai perustuslaissa oleviin luovuttamisesta kieltäytymisen perusteisiin myös silloin, kun luovutettavaksi pyydetään Suomen kansalaista. Määräys poikkeamattomuudesta myös sallii vetoamisen muihin kuin Suomen kansalaisen luovuttamista koskeviin laissa säädettyihin kieltäytymisperusteisiin. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan. Sopimuksen 14 artikla sisältää määräyksen arkaluontoisten tietojen toimittamisesta ja tietojen suojaamiseen liittyvien ehtojen asettamisesta. Mainitussa sopimusmääräyksessä tarkoitettut asiakirjat voivat sisältää henkilötietolaissa tarkoitettuja henkilötietoja, joiden suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Myös muiden luovuttamissopimuksen

määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan, koska luovuttamismenettelystä on Suomessa voimassa lain taseisia säännöksiä ja siitä tulee vallitsevan käsityksen mukaan säätää lailla. Yleiset säännökset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta sisältyvät aikaisemmin mainittuun yleiseen luovuttamislakiin. Luovuttamissopimus sisältää useita luovuttamispyyntöjä käsittelevien viranomaisten välistä yhteydenpitoa koskevia määräyksiä. Luovuttamista ja kauttakulkua koskevien pyyntöjen toimittamista koskevien 5 ja 12 artiklan 2 kappaleen mukaan pyynnöt toimitetaan diplomaattiteitse. Kauttakuljetusta koskeva pyyntö voidaan vaihtoehtoisesti tehdä myös suoraan oikeusministeriöiden tai Interpolin välityksellä. Väliaikaista säilöönottoa koskevien pyyntöjen toimittamisesta määrätään 6 artiklassa. Yhteydenpidosta luovuttamis- ja kauttakuljetuspyyntöjen toimittamisesta säädetään yleisen luovuttamislain 13 §:ssä ja 33 §:n 3 momentissa. Myös väliaikaista säilöönottoa koskevien pyyntöjen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpidosta on voimassa lain taseisia säännöksiä (yleisen luovuttamislain 31 §). Sellaista yhteydenpitoa, josta aikaisemmin on katsottu olevan tarpeen säätää lailla, koskevien sopimusmääräysten on katsottu kuuluvan lainsäädännön alaan (HE 161/2000 vp, PeVL 45/2000 vp). Muita yhteydenpitojärjestystä koskevia sopimusmääräyksiä ovat 7 artiklan määräys asiakirjojen toimittamisesta väliaikaisen säilöönoton jälkeen sekä 8 artiklan määräys lisätietojen toimittamisesta. Tällaisen täydentävien tietojen toimittamisessa noudatettavan yhteydenpidon ei ole aikaisemmin katsottu edellyttävän lain taseisia säännöksiä, jolla perusteella näiden yhteydenpitomääräysten ei olisi katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan sitä vastoin kuuluvat määräykset sopimuksessa käytetyistä määritelmistä (2 artikla), soveltamisalasta suhteesta kahdenvälisiin sopimuksiin (3 artikla), useiden valtioiden tekemistä luovutuspyynnöistä (10 artikla), sekä ajallisesta ja alueellisesta soveltamisesta (16 ja 20 artikla). Määräysten, jotka välillisesti vaikuttavat lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten tulkintaan ja soveltamiseen, on katsottu kuuluvan lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp).

Oikeusapua koskeva EU-USA-sopimus

EU-USA-sopimuksen määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan sillä perusteella, että niistä tulee perustuslain mukaan säätää lailla. Sopimuksen 4 artiklassa määrättyihin pankkitietojen selvittämistä koskeviin pyyntöihin voi sisältyä henkilötietoja. Lisäksi sopimuksen 9 artiklassa määrätään käyttörajoituksista henkilötietojen tai muiden tietojen suojaamiseksi ja 10 artiklassa pyynnön ja sen sisällön luottamuksellisuudesta. Perustuslain 10 §:ssä henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Yleiset säännökset henkilötietojen suojaamisesta sisältyvät henkilötietolakiin. Videoneuvottelua koskevassa 6 artiklan 4 kohdassa oleva rangaistussäännös velvoittaa ulottamaan kansallisen lainsäädännön mukaiset seuraamukset henkilöön, joka videoneuvottelussa on antanut tahallisesti vääran lausunnon tai syyllistynyt muuhun väärinkäyttöön. Määräys merkitsee sitä, että rikoslain 15 luvun säännöksiä perättömästi lausumasta tuomioistuimessa tulee voida soveltaa henkilöön, jota oikeusapupyynnön perusteella kuulustellaan Suomessa videoyhteyden välityksellä. Rikosoikeudellisen vastuun edellytyksistä tulee perustuslain 8 §:n mukaan säätää lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Myös muiden EU-USA-sopimuksen määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan, koska EU-USA-sopimuksessa määrättyistä asioista on Suomessa voimassa laintaseisia säännöksiä ja rikosoikeusavusta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Yleiset säännökset rikosoikeusavusta Suomen ja vieraan valtion viranomaisten välillä sisältyvät aikaisemmin mainittuun rikosoikeusapulakiin. Myös muuhun lainsäädäntöön kuin rikosoikeusapulakiin sisältyy säännöksiä oikeusapusopimuksessa määrättyistä asioista. Pankkitietojen selvittämistä koskevasta 4 artiklassa tarkoitettua yhteistyöstä sisältyy säännöksiä rikosoikeusapulain lisäksi poliisilain 36 §:ään. Artiklassa 5 tarkoitetuista yhteisistä tutkintaryhmistä säädetään yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa. Videoneuvottelusta määrätään 6 artiklassa. Sitä koskevia kansallisia säännöksiä sisältyy oikeudenkäymiskaareen ja esitutkintalakiin. Pyyntöjen nopeutettua toi-

mittamista koskevassa 7 artiklassa on määräys oikeusapupyynnöiden toimittamistavasta. Siitä säädetään rikosoikeusapulain 7 §:ssä. Sopimuksen 8 artiklassa määrätään hallintoviranomaisille annettavasta oikeusavusta, jota koskevat pyynnöt toimitetaan joko kahdenvälisessä sopimuksessa nimettyjen keskusviranomaisten välillä tai oikeusministeriöiden tai 15 artiklan 1 kohdan mukaan nimettyjen viranomaisten välillä. Yhteydenpidosta oikeusapupyynnöiden toimittamisessa on voimassa lain taseoisia säännöksiä (rikosoikeusapulain 4 ja 5 §). Sopimuksen 13 artiklan määräys poikkeamattomuudesta mahdollistaa vetoamisen rikosoikeusapulain mukaisiin kieltäytymisperusteisiin, joten määräys kuuluu lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvat myös määräykset sopimuksessa käytetyistä määritelmistä (2 artikla), sopimuksen soveltamisalasta suhteessa kahdenvälisiin sopimuksiin tai niiden puuttuessa (3 artikla) sekä ajallisesta ja alueellisesta soveltamisesta (12 ja 16 artikla). Nämä määräykset vaikuttavat välillisesti lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamiseen ja tulkintaan.

Suomi-USA-pöytäkirja ja Suomi-USA-sopimus

Luovuttamista koskevalla Suomi-USA-pöytäkirjalla yksilöidään sovellettaviksi tulevat EU-USA-sopimuksen artiklat ja määritellään niiden suhde vuoden 1976 sopimukseen. Sopimusvelvoitteet ovat samansisältöisiä EU-USA-sopimuksen määräysten kanssa. Siten sopimusmääräykset niiden sisällön perusteella kuuluvat lainsäädännön alaan samalla tavoin kuin EU-USA-sopimuksen vastaavat määräykset. Sovellettavien artiklojen osalta myös oikeusapua koskeva Suomi-USA-sopimus sisältää EU-USA-sopimuksen kanssa rinnakkaiset sopimusvelvoitteet. Samalla perusteella myös Suomi-USA-sopimuksen oikeusapumääräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Suomi on Suomi-USA-pöytäkirjassa ilmoittanut oikeusministeriön viranomaiseksi, joka päättää luovuttamisesta kilpailevissa luovutuspyyntötilanteissa. Suomi-USA-sopimuksessa Suomi on ilmoittanut oikeusministeriön oikeusapupyynnöitä lähettäväksi ja niitä

vastaanottavaksi keskusviranomaiseksi. Kyse on kansallisen lainsäädännön mukaisen toimivaltaisen viranomaisen nimeämisestä. Yhteydenpitojärjestyksen on edellä selostetun mukaisesti katsottu kuuluvan lainsäädännön alaan sillä perusteella, että siitä on Suomessa säädetty lailla. Yhteydenpitoa koskevat viranomaisten nimeämiset eivät kuitenkaan vaikuta Suomen kansainvälisen velvoitteen sisältöön ja laajuuteen siihen verrattuna, miksi se jo muuten muodostuu yhteydenpitojärjestystä koskevien sopimusvelvoitteiden perusteella. Tästä syystä eduskunnan suostumus yhteydenpitojärjestystä koskeviin ilmoituksiin ei edellytä eduskunnan suostumusta (PeVL 45/2000 vp).

Sopimusten voimaansaattaminen ei edellytä Ahvenanmaan maakunnan myötävaikutusta.

4.2. Käsittelyjärjestys

Luovuttamista koskeva EU-USA-sopimus

EU-USA-sopimuksen 13 artikla sisältää määräyksen kuolemanrangaistuksesta. Määräyksellä ei ole merkitystä säättämisyjärjestyksen kannalta, koska se ei tulisi sovellettavaksi, vaan kysymys kuolemanrangaistuksesta määräytyisi vuoden 1976 sopimuksen mukaan ja ottaen huomioon perustuslain 9 §:n 4 momentin mukainen kieltäminen ulkomaalainen, jos häntä sen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus.

Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. EU-USA-sopimuksella ei ole puututtu omien kansalaisten luovuttamista koskeviin kahdenvälisen sopimusten määräyksiin. Lisäksi edellä selostetusta poikkeamattomuutta koskevasta 17 artiklasta seuraa, että Suomi voi vedota paitsi perustuslain säännöksiin, myös vuoden 1976 sopimuksen 10 artiklaan, jonka mukaan Suomi voi ehdottaa, että luovuttamispyyntö peruutettaisiin, jos luovutettavaksi pyydetään Suomen kansalaisena Suomessa syntynyt henkilö, joka luovuttamispyyntöä esitettäessä asuu vakinaisesti Suomessa ja on Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen. Vuoden 1976 sopimuksen 12 artikla sallii luovuttamisesta kieltäytymisen 10 artik-

laa laajemmin, koska päätös siitä, onko luovuttamispyyntöön suostuttava, tehdään pyynnön vastaanottaneen valtion lakien mukaisesti. EU-USA-sopimus ei siten muuta voimassaolevia säännöksiä Suomen kansalaisen luovuttamisesta eikä ole ongelmallinen perustuslain säännösten kannalta.

Oikeusapua koskeva EU-USA-sopimus

Oikeusapusopimuksen yhteisiä tutkintaryhmiä koskevaa 5 artiklaa on arvioitava Suomen täysivaltaisuuden kannalta. Määräyksillä sallitaan se, että USA:n lainvalvontaviranomaiset voivat Suomen alueella osallistua rikostutkintaan. Laki yhteisistä tutkintaryhmistä mahdollistaa 5 artiklassa tarkoitetun yhteistyön. Hallituksen esityksessä laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä (HE 186/2002 vp) katsottiin, että laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Vieraan valtion virkamiehille ei laissa annettu itsenäistä toimivaltaa toimia Suomen alueella. Lain mukaan vieraan valtion virkamies voi suomalaisen tutkinnanjohtajan määräyksestä ja valvonnan alaisena suorittaa kuulustelun. Laki ei merkinnyt suurta muutosta rikosoikeusapulain 10 §:n säännökseen, jonka mukaan vieraan valtion viranomaisella voi Suomen esitutkintaviranomaisen luvalla osallistua asian käsittelyyn ja esittää kuulusteltavalle kysymyksiä. Laki yhteisistä tutkintaryhmistä vain mahdollisti sen, että tutkinnanjohtaja voisi tapauskohtaisen harkinnan jälkeen määrätä, että tutkintaryhmään kuuluva vieraan valtion virkamies suorittaisi kuulustelun kokonaisuudessaan. Toisaalta kuulustelun suorittaminen on julkisen vallan käyttöä sisältävä tehtävä. Lain säätämisyjärjestysperusteluisa katsottiin, että julkisen vallan käyttöä sisältävän tehtävän antaminen vieraan valtion virkamiehelle laissa tarkoitettu tavoin vain vähäisessä määrin vaikuttaa valtion täysivaltaisuuteen eikä sellaisenaan merkitse täysivaltaisuuden loukkaamista. Kansainvälinen yhteistoiminta rikosten tutkimisessa ja selvittämisessä on omiaan myötävaikuttamaan yhteiskunnan kehittymiseen perustuslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Koska EU-USA-sopimuksen 5 artikla ei edellytä yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa säänneltyjä tehtäviä laajempien toimival-

tuuksien myöntämistä USA:n virkamiehille, artikla ei ole ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuussäännösten kanssa.

Oikeusapumenettelyssä saatujen tietojen käytöllä on merkitystä yksityisyyden suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Yksityisyyden suojan, kuten muidenkin perusoikeuksien rajoitusten olennainen sisältö tulee ilmaista laissa. Rajoitusten tulee olla tarkkarajaisia ja täsmällisesti määriteltäviä sekä suhteellisuusperiaatteen mukaisia ja välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Perusoikeuksia rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelyistä.

Koska oikeusapua koskeva EU-USA-sopimus ehdotetaan saatettavaksi voimaan lailla, sopimuksen 9 artiklan määräykset tietojen käyttörajoituksista vastaavat sinänsä perustuslain 10 §:n 1 momentin vaatimusta tietosuojan laintasoisesta sääntelystä. EU-USA-sopimuksen 9 artiklan määräyksiä tietojen käyttörajoituksista ja kansallisia säännöksiä tietosuojasta on selostettu jaksossa 1.3.

Henkilötietojen suojan kannalta tärkeä on myös EU-USA-sopimuksen 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan määräys, joka sallii lisäehtojen asettamisen oikeusapumenettelyssä toimitettujen tietojen käytölle. Edellä selostetun mukaisesti EU-USA-sopimuksen velvoitteita täsmäntävän Suomi-USA-sopimuksen voimaansaattamislakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan Suomen tulisi luovuttaessaan USA:lle henkilötietolaisissa tarkoitettuja henkilötietoja, asettaa ehdoksi ensinnäkin se, että tietoja saadaan käyttää ainoastaan sopimusmääräyksessä lueteltuihin tarkoituksiin ja toiseksi se, että USA:n on toteutettava oikeusjärjestelmänsä mukaiset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi. Siten säännökset täyttäisivät myös muut yksityisyyden suojan rajoittamista merkitsevälle lainsäädännölle perustuslaista johtuvat vaatimukset.

Suomi-USA-pöytäkirja ja Suomi-USA-sopimus

Suomi-USA-pöytäkirja ja Suomi-USA-sopimus eivät asiallisesti sisällä itsenäisiä eivätkä laajempia velvoitteita kuin EU-USA-

sopimukset, vaan niillä ainoastaan tarkennetaan ja yksilöidään EU-USA-sopimusten sovellettaviksi tulevia määräyksiä. Edellä esiintuodut arviot sopimusvelvoitteiden perustuslainmukaisuudesta koskevat siten myös Suomi-USA-pöytäkirjan sekä Suomi-USA-sopimuksen määräyksiä.

Voimaansaattettavat sopimusvelvoitteet eivät edellä olevin perustein ja myös Suomen lainsäädäntöä ja Euroopan unionin toimivaltaa käsittelevässä jaksossa esitetyt seikat huomioon ottaen koske perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. EU-USA-sopimukset sekä Suomi-USA-pöytäkirja ja Suomi-USA-sopimus voidaan näin ollen hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotukset yleisen luovuttamislain muuttamiseksi ja voimaansaattamislakeiksi voidaan hyväksyä tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Washingtonissa 25 päivänä kesäkuuta 2003 rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen, Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 2004 Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutus sopimukseen tehdyn pöytäkirjan, Washingtonissa 25 päivänä kesäkuuta 2003 keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen sekä Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 2004 Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen.

Koska sopimukset ja pöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Washingtonissa 25 päivänä kesäkuuta 2003 rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki**Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutus-**
sopimukseen tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 2004 Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutus-

sopimukseen tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

tuimen Rooman perussäännön (SopS 56/2002) ulkopuoliselta valtiolta sekä kansainväliseltä rikostuomioistuimelta, se antaa etusijan kansainvälisen rikostuomioistuimen pyynnölle kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön 90 artiklan 4 kappaleen mukaisesti.

Jos Suomi vastaanottaa samaa henkilöä koskevan luovuttamispyynnön Amerikan yhdysvalloilta ja toiselta pohjoismaalta, niin sen estämättä, mitä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain (270/1960) 20 §:n 1 momentissa säädetään, oikeusministeriö päättää siitä, mihin valtioon henkilö luovutetaan.

2 §

Oikeusministeriö päättää pöytäkirjan liitteen 6 artiklassa tarkoitetusta tilapäisestä luovuttamisesta rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa (456/1970) säädetyn edellytyksin. Luovutetulle luovuttamisen johdosta aiheutunut vapaudenmenetyksaika on vähennettävä luovutetun Suomessa suoritettavasta vapausrangaistuksesta noudattaen soveltuvin osin, mitä rikoslain (39/1889) 6 luvun 13 §:ssä säädetään.

4 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Jos Suomi vastaanottaa samaa henkilöä koskevan luovuttamispyynnön yhdeltä tai useammalta kansainvälisen rikostuomiois-

5 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki

keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Washingtonissa 25 päivänä kesäkuuta 2003 keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.

Laki**Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
 Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 2004 Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
 Päättyessään oikeusavun antamisesta Suomen tulee asettaa oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa saatujen henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettujen tietojen luovuttamisen edellytykseksi, että pyynnön esittänyt valtio käyttää oikeusapumenettelyssä saami-

aan henkilötietoja ainoastaan sopimuksen liitteen 6 artiklan 1 kohdassa lueteltuihin tarkoituksiin. Ehdoksi on lisäksi asetettava, että pyynnön esittänyt valtio toteuttaa oikeusjärjestelmänsä mukaiset asianmukaiset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi.

3 §
 Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 §
 Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Naantalissa 23 päivänä kesäkuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

Sopimustekstit

SOPIMUS

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä

EUROOPAN UNIONI JA AMERIKAN YHDYSVALLAT, jotka

HALUAVAT entisestään helpottaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välistä yhteistyötä,

HALUAVAT torjua rikoksia tehokkaammin demokraattisten yhteiskuntien ja yhteisten arvojen suojaamiseksi,

OTTAVAT samalla yksilöiden oikeudet ja oikeusvaltion periaatteen

ASIANMUKAISELLA TAVALLA HUOMIOON,

OTTAVAT HUOMIOON oikeusjärjestelmiinsä sisältyvät takeet siitä, että luovutetulla henkilöllä on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, mukaan lukien oikeus lain mukaisesti perustetun riippumattoman tuomioistuimen antamaan tuomioon,

HALUAVAT tehdä sopimuksen rikosten johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 artikla

Tavoite ja tarkoitus

Sopimuspuolet kehittävät tämän sopimuksen määräysten mukaisesti yhteistyötään jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä sovellettavien, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sääntelevien suhteidensa puitteissa.

2 artikla

Määritelmät

1. "Sopimuspuolilla" tarkoitetaan Euroopan unionia ja Amerikan yhdysvaltoja,

AGREEMENT

on extradition between the European union and the United states of America

THE EUROPEAN UNION AND THE UNITED STATES OF AMERICA,

DESIRING further to facilitate cooperation between the European Union Member States and the United States of America,

DESIRING to combat crime in a more effective way as a means of protecting their respective democratic societies and common values,

HAVING DUE REGARD for rights of individuals and the rule of law,

MINDFUL of the guarantees under their respective legal systems which provide for the right to a fair trial to an extradited person, including the right to adjudication by an impartial tribunal established pursuant to law,

DESIRING to conclude an Agreement relating to the extradition of offenders,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

Object and Purpose

The Contracting Parties undertake, in accordance with the provisions of this Agreement, to provide for enhancements to cooperation in the context of applicable extradition relations between the Member States and the United States of America governing extradition of offenders.

Article 2

Definitions

1. "Contracting Parties" shall mean the European Union and the United States of America.

2. "Jäsenvaltiolla" tarkoitetaan Euroopan unionin jäsenvaltiota.

3. "Oikeusministeriöllä" tarkoitetaan Amerikan yhdysvaltojen kohdalla Yhdysvaltojen oikeusministeriötä (Department of Justice) ja jäsenvaltion osalta sen oikeusministeriötä, paitsi jos 3, 5, 6, 8 tai 12 artiklassa kuvatuista tehtävistä huolehtii jäsenvaltiossa yleinen syyttäjä, missä tapauksessa kyseinen elin voidaan nimetä 19 artiklan mukaisesti huolehtimaan kyseisistä tehtävistä oikeusministeriön sijaan, elleivät Amerikan yhdysvallat ja asianomainen jäsenvaltio sovi jonkin toisen elimen nimeämisestä.

3 artikla

Tämän sopimuksen soveltamisala suhteessa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta jäsenvaltioiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin

1. Euroopan unioni Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti ja Amerikan yhdysvallat varmistavat, että tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin, jotka ovat voimassa tämän sopimuksen tullessa voimaan, seuraavasti:

(a) 4 artiklaa sovelletaan kahdenvälisen sopimuksen niiden määräysten sijasta, jotka sallivat luovuttamisen ainoastaan tiettyjen, erikseen lueteltujen rikosten johdosta;

(b) 5 artiklaa sovelletaan kahdenvälisen sopimuksen niiden määräysten sijasta, jotka koskevat pyynnön esittäneen valtion toimittaman luovutuspyynnön ja sen liitteinä olevien asiakirjojen toimittamista, varmentamista, aitouden osoittamista tai oikeaksi todistamista;

(c) 6 artiklaa sovelletaan, kun kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määräyksiä, jotka sallivat väliaikaista säilöönottamista koskevan pyynnön toimittamisen suoraan Yhdysvaltojen oikeusministeriön ja asianomaisen

2. "Member State" shall mean a Member State of the European Union.

3. "Ministry of Justice" shall, for the United States of America, mean the United States Department of Justice; and for a Member State, its Ministry of Justice, except that with respect to a Member State in which functions described in Articles 3, 5, 6, 8 or 12 are carried out by its Prosecutor General, that body may be designated to carry out such function in lieu of the Ministry of Justice in accordance with Article 19, unless the United States and the Member State concerned agree to designate another body.

Article 3

Scope of application of this Agreement in relation to bilateral extradition treaties with Member States

1. The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, and the United States of America shall ensure that the provisions of this Agreement are applied in relation to bilateral extradition treaties between the Member States and the United States of America, in force at the time of the entry into force of this Agreement, under the following terms:

(a) Article 4 shall be applied in place of bilateral treaty provisions that authorize extradition exclusively with respect to a list of specified criminal offences;

(b) Article 5 shall be applied in place of bilateral treaty provisions governing transmission, certification, authentication or legalization of an extradition request and supporting documents transmitted by the requesting State;

(c) Article 6 shall be applied in the absence of bilateral treaty provisions authorizing direct transmission of provisional arrest requests between the United States Department of Justice and the Ministry of Justice

jäsenvaltion oikeusministeriön välillä;

(d) 7 artiklaa sovelletaan niiden kahdenvälisen sopimuksen niiden määräysten lisäksi, jotka koskevat luovuttamispyynnön toimitamista;

(e) 8 artiklaa sovelletaan, kun kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määräyksiä lisätietojen toimittamisesta; jos kahdenvälisen sopimuksen määräyksissä ei täsmennetä käytettävää kanavaa, sovelletaan myös kyseisen artiklan 2 kohtaa;

(f) 9 artiklaa sovelletaan, kun kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määräyksiä, jotka sallivat sellaisen henkilön tilapäisen luovuttamisen, jota vastaan on vireillä oikeudenkäynti tai joka kärsii tuomiota pyynnön vastaanottaneessa valtiossa.

(g) 10 artiklaa sovelletaan, ellei muuta ole erikseen määrätty, samaa henkilöä koskeviin kilpaileviin luovutuspyyntöihin liittyvien päätösten tekemistä koskevien kahdenvälisen sopimuksen määräysten sijaan tai niiden puuttuessa;

(h) 11 artiklaa sovelletaan, kun kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määräyksiä, jotka sallivat luovutusmenettelyistä luopumisen tai yksinkertaistetun luovutusmenettelyn;

(i) 12 artiklaa sovelletaan, kun kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole kauttakuljetusta koskevia määräyksiä; myös kyseisen artiklan 3 kohtaa sovelletaan silloin, kun kahdenvälisen sopimuksen määräyksissä ei ole täsmennetty ilma-aluksen reittisuunnitelmasta poikkeavan välilaskun suhteen noudatettavaa menettelyä;

(j) pyynnön vastaanottanut valtio voi soveltaa 13 artiklaa kahdenvälisen sopimuksen kuolemantuomiota koskevien määräysten sijaan tai niiden puuttuessa.

(k) 14 artiklaa sovelletaan, kun kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole pyynnön sisältämien arkaluonteisten tietojen käsittelyä

of the Member State concerned;

(d) Article 7 shall be applied in addition to bilateral treaty provisions governing transmission of extradition requests;

(e) Article 8 shall be applied in the absence of bilateral treaty provisions governing the submission of supplementary information; where bilateral treaty provisions do not specify the channel to be used, paragraph 2 of that Article shall also be applied;

(f) Article 9 shall be applied in the absence of bilateral treaty provisions authorizing temporary surrender of persons being proceeded against or serving a sentence in the requested State;

(g) Article 10 shall be applied, except as otherwise specified therein, in place of, or in the absence of, bilateral treaty provisions pertaining to decision on several requests for extradition of the same person;

(h) Article 11 shall be applied in the absence of bilateral treaty provisions authorizing waiver of extradition or simplified extradition procedures;

(i) Article 12 shall be applied in the absence of bilateral treaty provisions governing transit; where bilateral treaty provisions do not specify the procedure governing unscheduled landing of aircraft, paragraph 3 of that Article shall also be applied;

(j) Article 13 may be applied by the requested State in place of, or in the absence of, bilateral treaty provisions governing capital punishment;

(k) Article 14 shall be applied in the absence of bilateral treaty provisions governing treatment of sensitive information in a

koskevia määräyksiä.

2. (a) Euroopan unioni varmistaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti, että kukin jäsenvaltio hyväksyy Amerikan yhdysvaltojen kanssa tekemällään kirjallisella välineellä, että sen Amerikan yhdysvaltojen kanssa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tekemää, voimassa olevaa kahdenvälistä sopimusta sovelletaan tämän artiklan mukaisesti.

(b) Euroopan unioni varmistaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti, että uudet jäsenvaltiot jotka liittyvät Euroopan unioniin tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen, ja jotka ovat tehneet Amerikan yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisen sopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta, toteuttavat a alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet.

(c) Sopimuspuolet pyrkivät saattamaan b alakohdassa kuvatun prosessin päätökseen ennen uuden jäsenvaltion suunniteltua liittymistä tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Euroopan unioni ilmoittaa Amerikan yhdysvalloille uusien jäsenvaltioiden liittymispäivämäärät.

3. Jos 2 kohdan b alakohdassa kuvattua prosessia ei ole saatu päätökseen liittymisajankohtaan mennessä, tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan kyseisen uuden jäsenvaltion ja Amerikan yhdysvaltojen suhteisiin siitä päivästä, jolloin ne ilmoittavat toisilleen ja Euroopan unionille tätä koskevien sisäisten menettelyjensä saattamisesta päätökseen.

4 artikla

Rikokset, joista voidaan luovuttaa

1. Rikos katsotaan sellaiseksi, että sen johdosta rikoksentekijä voidaan luovuttaa, jos se on sekä luovutuspyynnön esittäneen että sen vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaan teko, josta voidaan tuomita vankeusrangaistus, jonka enimmäispituus on yli yksi vuosi, tai ankarampi rangaistus. Rikoksesta voidaan luovuttaa myös, jos kyse

request.

2. (a) The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, shall ensure that each Member State acknowledges, in a written instrument between such Member State and the United States of America, the application, in the manner set forth in this Article, of its bilateral extradition treaty in force with the United States of America;

(b) The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, shall ensure that new Member States acceding to the European Union after the entry into force of this Agreement and having bilateral extradition treaties with the United States of America, take the measures referred to in subparagraph (a);

(c) The Contracting Parties shall endeavour to complete the process described in subparagraph (b) prior to the scheduled accession of a new Member State, or as soon as possible thereafter. The European Union shall notify the United States of America of the date of accession of new Member States.

3. If the process described in paragraph 2(b) is not completed by the date of accession, the provisions of this Agreement shall apply in the relations between that new Member State and the United States of America as from the date on which they have notified each other and the European Union of the completion of their internal procedures for that purpose.

Article 4

Extraditable offences

1. An offence shall be an extraditable offence if it is punishable under the laws of the requesting and requested States by deprivation of liberty for a maximum period of more than one year or by a more severe penalty. An offence shall also be an extraditable offence if it consists of an attempt or conspiracy to commit, or participation in the

on yrityksestä tehdä sellainen rikos, josta voidaan luovuttaa, tai jos kyseessä on tällaisen rikoksen suorittamiseen tähtäävä salahanke tai osallistuminen tällaisen rikoksen tekemiseen. Jos pyyntö koskee sellaisesta rikoksesta tuomitun henkilön rangaistuksen täytäntöönpanoa, josta voidaan luovuttaa, vapausrangaistuksesta on oltava jäljellä vähintään neljä kuukautta.

2. Jos luovutukseen suostutaan sellaisen rikoksen ollessa kyseessä, josta voidaan luovuttaa, luovutukseen suostutaan myös kaikkien muiden sellaisten luovutuspyynnössä mainittujen rikosten osalta, joista voidaan tuomita enintään vuoden mittainen vankeusrangaistus, olettaen, että kaikki muut luovuttamiselle asetetut vaatimukset täyttyvät.

3. Tässä artiklassa rikos katsotaan sellaiseksi, että sen johdosta voidaan luovuttaa:

(a) riippumatta siitä, luokittelevatko pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädäntö kyseisen rikoksen samalla tavalla tai kuvaavatko ne sitä samalla terminologialla;

(b) riippumatta siitä, onko kyse rikoksesta, joka Yhdysvaltojen liittovaltion lainsäädännön mukaan edellyttää sellaisten asioiden osoittamista kuten kuljetus valtiosta toiseen, postipalvelujen tai muiden valtioiden väliseen tai kansainväliseen kauppaan liittyvien palvelujen käyttö, koska näiden tekijöiden ainoana tarkoituksena on tuomiovallan määrittäminen Yhdysvaltojen liittovaltion tuomioistuimessa; ja

(c) verotukseen, tullimaksuihin, valuuttavaltvontaan ja hyödykkeiden tuontiin tai vientiin liittyvät rikostapaukset riippumatta siitä, säädetäänkö pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä samankaltaisista veroista, tullimaksuista ja valuutan valvonnasta tai samankaltaisten hyödykkeiden tuonnin tai viennin valvonnasta.

4. Jos rikos on tehty luovutuspyynnön esittäneen valtion alueen ulkopuolella, luov-

mission of, an extraditable offence. Where the request is for enforcement of the sentence of a person convicted of an extraditable offence, the deprivation of liberty remaining to be served must be at least four months.

2. If extradition is granted for an extraditable offence, it shall also be granted for any other offence specified in the request if the latter offence is punishable by one year's deprivation of liberty or less, provided that all other requirements for extradition are met.

3. For purposes of this Article, an offence shall be considered an extraditable offence:

(a) regardless of whether the laws in the requesting and requested States place the offence within the same category of offences or describe the offence by the same terminology;

(b) regardless of whether the offence is one for which United States federal law requires the showing of such matters as interstate transportation, or use of the mails or of other facilities affecting interstate or foreign commerce, such matters being merely for the purpose of establishing jurisdiction in a United States federal court; and

(c) in criminal cases relating to taxes, customs duties, currency control and the import or export of commodities, regardless of whether the laws of the requesting and requested States provide for the same kinds of taxes, customs duties, or controls on currency or on the import or export of the same kinds of commodities.

4. If the offence has been committed outside the territory of the requesting State, ex-

vutukseen suostutaan, ellei muista sovellettavista rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevista vaatimuksista muuta johdu siinä tapauksessa, että pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä säädetään sellaisesta rikoksesta rankaisemisesta, joka on tehty kyseisen valtion alueen ulkopuolella vastaavissa olosuhteissa. Jos pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä ei säädetä kyseisen valtion alueen ulkopuolella vastaavissa olosuhteissa tehdystä rikoksesta rankaisemisesta, pyynnön vastaanottaneen valtion täytäntöönpanoviranomainen voi harkintansa mukaan suostua luovuttamiseen, edellyttäen, että kaikki muut luovuttamiselle asetetut vaatimukset täyttyvät.

5 artikla

Asiakirjojen toimittaminen ja niiden aitouden toteaminen

1. Luovutuspyynnöt ja niitä tukevat asiakirjat toimitetaan diplomaattiteitse, mukaan lukien toimittaminen 7 artiklan mukaisesti.

2. Asiakirjat, joissa on pyynnön esittäneen valtion oikeusministeriön tai ulkoasioista vastaavan ministeriön leima tai sinetti, hyväksytään luovutuspyynnön käsittelyyn pyynnön vastaanottaneessa valtiossa ilman muuta varmentamista tai aitouden toteamista tai muuta oikeaksi todistamista.

6 artikla

Väliaikaista säilöönottamista koskevien pyyntöjen toimittaminen

Vaihtoehtona pyynnön toimittamiselle diplomaattiteitse pyynnön esittävän valtion oikeusministeriö voi toimittaa väliaikaista säilöönottamista koskevat pyynnöt suoraan pyynnön vastaanottavan valtion oikeusministeriölle. Pyyntö voidaan toimittaa myös kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpol) välityksellä.

tradition shall be granted, subject to the other applicable requirements for extradition, if the laws of the requested State provide for the punishment of an offence committed outside its territory in similar circumstances. If the laws of the requested State do not provide for the punishment of an offence committed outside its territory in similar circumstances, the executive authority of the requested State, at its discretion, may grant extradition provided that all other applicable requirements for extradition are met.

Article 5

Transmission and authentication of documents

1. Requests for extradition and supporting documents shall be transmitted through the diplomatic channel, which shall include transmission as provided for in Article 7.

2. Documents that bear the certificate or seal of the Ministry of Justice, or Ministry or Department responsible for foreign affairs, of the requesting State shall be admissible in extradition proceedings in the requested State without further certification, authentication, or other legalization.

Article 6

Transmission of requests for provisional arrest

Requests for provisional arrest may be made directly between the Ministries of Justice of the requesting and requested States, as an alternative to the diplomatic channel. The facilities of the International Criminal Police Organization (Interpol) may also be used to transmit such a request.

7 artikla

Asiakirjojen toimittaminen väliaikaisen säilöönnoton jälkeen

1. Jos pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaiset ovat ottaneet väliaikaisesti säilöön henkilön, jonka luovuttamista pyydetään, voi pyynnön esittävä valtio toimittaa luovutuspyynnön ja sitä tukevat asiakirjat diplomaattiteitse 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti toimittamalla luovutuspyynnön ja asiakirjat pyynnön vastaanottavan valtion suurlähetystöön pyynnön esittävässä valtiossa. Tässä tapauksessa sen varmistamiseksi, että henkilö pysyy vangittuna, sovelletaan asiankuuluvan luovuttamista koskevan sopimuksen aikarajoja siten, että pyynnön vastaanottavan valtion katsotaan ottaneen luovutuspyynnön vastaan sinä päivänä, jona suurlähetystö otti sen vastaan.

2. Jos jäsenvaltio ei voi tämän sopimuksen allekirjoittamispäivänä soveltaa 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, johtuen mainitussa jäsenvaltiossa kyseisenä ajankohtana sovellettavasta kansallisen oikeusjärjestelmän mukaisesta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, tätä artiklaa ei sovelleta kyseiseen jäsenvaltioon siihen saakka kunnes kyseinen jäsenvaltio ja Amerikan yhdysvallat diplomaattinootteja vaihtaen sopivat toisin.

8 artikla

Lisätiedot

1. Pynnön vastaanottanut valtio voi pyytää pyynnön esittänyttä valtiota toimittamaan lisätietoja ilmoittamansa kohtuullisen määräajan puitteissa, jos se katsoo, että luovutuspyynnön tueksi toimitetut tiedot eivät täytä sovellettavan rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan sopimuksen vaatimuksia.

2. Asianomaisten valtioiden oikeusministeriöt voivat toimittaa tällaiset lisätiedot ja niitä koskevat pyynnöt suoraan toisilleen.

Article 7

Transmission of documents following provisional arrest

1. If the person whose extradition is sought is held under provisional arrest by the requested State, the requesting State may satisfy its obligation to transmit its request for extradition and supporting documents through the diplomatic channel pursuant to Article 5(1), by submitting the request and documents to the Embassy of the requested State located in the requesting State. In that case, the date of receipt of such request by the Embassy shall be considered to be the date of receipt by the requested State for purposes of applying the time limit that must be met under the applicable extradition treaty to enable the person's continued detention.

2. Where a Member State on the date of signature of this Agreement, due to the established jurisprudence of its domestic legal system applicable at such date, cannot apply the measures referred to in paragraph 1, this Article shall not apply to it, until such time as that Member State and the United States of America, by exchange of diplomatic note, agree otherwise.

Article 8

Supplemental information

1. The requested State may require the requesting State to furnish additional information within such reasonable length of time as it specifies, if it considers that the information furnished in support of the request for extradition is not sufficient to fulfil the requirements of the applicable extradition treaty.

2. Such supplementary information may be requested and furnished directly between the Ministries of Justice of the States concerned.

9 artikla

Tilapäinen luovuttaminen

1. Jos luovutuspyyntö koskee henkilöä, jota vastaan on vireillä oikeudenkäynti tai joka kärsii tuomiota pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, kyseinen valtio voi luovuttaa henkilön tilapäisesti pyynnön esittäneeseen valtioon syyteeseenpanoa varten.

2. Tilapäisesti luovutettu henkilö pidetään vangittuna pyynnön esittäneessä valtiossa ja palautetaan pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion yhdessä sopimien ehtojen mukaisesti pyynnön vastaanottaneeseen valtioon häntä vastaan käydyin oikeudenkäynnin päätyttyä. Aika, jonka henkilö on viettänyt vangittuna pyynnön esittäneessä valtiossa odottaessaan syyteeseenpanoa kyseisessä valtiossa, voidaan vähentää pyynnön vastaanottaneessa valtiossa jäljellä olevasta vankeustuomiosta.

10 artikla

Useiden valtioiden tekemät luovutuspyynnöt

1. Jos pyynnön vastaanottanut valtio vastaanottaa pyynnön esittäneen valtion lisäksi joltakin toiselta valtiolta tai valtioilta saman henkilön luovuttamista koskevia pyyntöjä, jotka koskevat joko samaa rikosta tai eri rikoksia, pyynnön vastaanottaneen valtion täytäntöönpanoviranomainen päättää, mihin valtioon se luovuttaa kyseisen henkilön tai luovutetaanko häntä mihinkään niistä.

2. Jos pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio vastaanottaa samaa henkilöä koskevan luovutuspyynnön Amerikan yhdysvalloista ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, jotka pyynnöt koskevat joko samaa rikosta tai eri rikoksia, pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomainen päättää, mihin valtioon se luovuttaa kyseisen henkilön tai luovutetaanko häntä mihinkään niistä. Tällöin toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion täytäntöönpanoviranomaista, jos Amerikan yhdysvaltojen ja jä-

Article 9

Temporary surrender

1. If a request for extradition is granted in the case of a person who is being proceeded against or is serving a sentence in the requested State, the requested State may temporarily surrender the person sought to the requesting State for the purpose of prosecution.

2. The person so surrendered shall be kept in custody in the requesting State and shall be returned to the requested State at the conclusion of the proceedings against that person, in accordance with the conditions to be determined by mutual agreement of the requesting and requested States. The time spent in custody in the territory of the requesting State pending prosecution in that State may be deducted from the time remaining to be served in the requested State.

Article 10

Requests for extradition or surrender made by several States

1. If the requested State receives requests from the requesting State and from any other State or States for the extradition of the same person, either for the same offence or for different offences, the executive authority of the requested State shall determine to which State, if any, it will surrender the person.

2. If a requested Member State receives an extradition request from the United States of America and a request for surrender pursuant to the European arrest warrant for the same person, either for the same offence or for different offences, the competent authority of the requested Member State shall determine to which State, if any, it will surrender the person. For this purpose, the competent authority shall be the requested Member State's executive authority if, under the bilateral extradition treaty in force between the United States and the Member

senvaltion välillä voimassaolevan kahdenvälisen luovutussopimuksen mukaisesti päätöksen kilpailevista pyynnöistä tekee kyseinen viranomainen; jos kahdenvälisessä luovutussopimuksessa ei ole tästä määräystä, asianomainen jäsenvaltio nimeää toimivaltaisen viranomaisen 19 artiklan mukaisesti.

3. Päätöstä 1 ja 2 kohdan mukaisesti tehdessään pyynnön vastaanottanut valtio ottaa huomioon kaikki merkitykselliset seikat, mukaan lukien, niihin kuitenkin rajoittumatta, sovellettavassa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevassa sopimuksessa esitetyt tekijät, ja sikäli kuin niitä ei ole kyseisessä sopimuksessa esitetty, seuraavat tekijät:

- (a) onko luovutuspyynnöt tehty jonkin sopimuksen nojalla;
- (b) kunkin rikoksen tekopaikka;
- (c) pyynnön esittäneiden valtioiden edut;
- (d) tehtyjen rikosten vakavuus;
- (e) rikoksen uhrin kansallisuus;
- (f) mahdollisuus, että kyseinen henkilö luovutetaan myöhemmin pyynnön esittäneestä valtiosta johonkin toiseen pyynnön esittäneeseen valtioon;
- (g) aikajärjestys, jossa luovutuspyynnöt vastaanotettiin pyynnön esittäneiltä valtioilta.

11 artikla

Yksinkertaistetut luovutusmenettelyt

Jos henkilö, jonka luovuttamista pyydetään, suostuu siihen, että hänet luovutetaan pyynnön esittäneeseen valtioon, pyynnön vastaanottanut valtio voi, oikeusjärjestelmänsä mukaisten periaatteiden ja menettelyjen mukaisesti, luovuttaa henkilön niin pian kuin mahdollista ilman eri menettelyjä. Henkilö, jonka luovuttamista pyydetään, voi ilmoittaa suostuvansa luopumaan erityissäännön suojasta.

State, decisions on competing requests are made by that authority; if not so provided in the bilateral extradition treaty, the competent authority shall be designated by the Member State concerned pursuant to Article 19.

3. In making its decision under paragraphs 1 and 2, the requested State shall consider all of the relevant factors, including, but not limited to, factors already set forth in the applicable extradition treaty, and, where not already so set forth, the following:

- (a) whether the requests were made pursuant to a treaty;
- (b) the places where each of the offences was committed;
- (c) the respective interests of the requesting States;
- (d) the seriousness of the offences;
- (e) the nationality of the victim;
- (f) the possibility of any subsequent extradition between the requesting States; and
- (g) the chronological order in which the requests were received from the requesting States.

Article 11

Simplified extradition procedures

If the person sought consents to be surrendered to the requesting State, the requested State may, in accordance with the principles and procedures provided for under its legal system, surrender the person as expeditiously as possible without further proceedings. The consent of the person sought may include agreement to waiver of protection of the rule of specialty.

12 artikla

Kauttakuljetus

1. Jäsenvaltio voi antaa luvan sellaisen henkilön kauttakuljetukselle alueensa kautta, jonka kolmas valtio luovuttaa Amerikan yhdysvaltoihin tai jonka Amerikan yhdysvallat luovuttaa johonkin kolmanteen valtioon. Amerikan yhdysvallat voi antaa luvan sellaisen henkilön kauttakuljetukselle alueensa kautta, jonka kolmas valtio luovuttaa jäsenvaltioon, tai jonka jäsenvaltio luovuttaa kolmanteen valtioon.

2. Kauttakuljetusta koskeva pyyntö tehdään diplomaattiteitse tai suoraan Yhdysvaltojen oikeusministeriön ja asianomaisen jäsenvaltion oikeusministeriön välillä. Pyyntö voidaan toimittaa myös Interpolin välityksellä. Pyyntön on sisällettävä kuvaus kuljettavasta henkilöstä sekä lyhyt kuvaus tapauksesta. Kauttakuljetettava henkilö pidetään huostassa koko kauttakuljetuksen ajan.

3. Lupaa ei vaadita, jos käytetään ilmakuljetusta eikä reittisuunnitelmaan kuulu välilaskua kauttakulkuvaltion alueella. Jos reittisuunnitelmasta poikkeava välilasku tapahtuu, voi valtio, jonka alueella reittisuunnitelmasta poikkeava välilasku tapahtuu, vaatia että kauttakululupa pyydetään 2 kohdan mukaisesti. Henkilön pakenemisen estämiseksi toteutetaan kaikki tarvittavat toimenpiteet siihen saakka, kunnes kauttakulku on suoritettu, sillä edellytyksellä, että pyyntö vastaanotetaan 96 tunnin sisällä reittisuunnitelmasta poikkeavan välilaskun tapahtumisesta.

13 artikla

Kuolemantuomio

Jos rikoksesta, jonka johdosta luovuttamista pyydetään, on pyynnön esittäneen valtion lakien mukaan mahdollista langettaa kuolemantuomio ja jos samasta rikoksesta ei pyynnön vastaanottaneessa valtiossa voida langettaa kuolemantuomiota, pyynnön vas-

Article 12

Transit

1. A Member State may authorize transportation through its territory of a person surrendered to the United States of America by a third State, or by the United States of America to a third State. The United States of America may authorize transportation through its territory of a person surrendered to a Member State by a third State, or by a Member State to a third State.

2. A request for transit shall be made through the diplomatic channel or directly between the United States Department of Justice and the Ministry of Justice of the Member State concerned. The facilities of Interpol may also be used to transmit such a request. The request shall contain a description of the person being transported and a brief statement of the facts of the case. A person in transit shall be detained in custody during the period of transit.

3. Authorization is not required when air transportation is used and no landing is scheduled on the territory of the transit State. If an unscheduled landing does occur, the State in which the unscheduled landing occurs may require a request for transit pursuant to paragraph 2. All measures necessary to prevent the person from absconding shall be taken until transit is effected, as long as the request for transit is received within 96 hours of the unscheduled landing.

Article 13

Capital Punishment

Where the offence for which extradition is sought is punishable by death under the laws in the requesting State and not punishable by death under the laws in the requested State, the requested State may grant extradition on the condition that the death penalty

taanottanut valtio voi suostua luovuttamiseen sillä edellytyksellä, että kuolemantuomiota ei langeteta henkilölle, jonka luovuttamista on pyydetty, tai jos pyynnön esittänyt valtio ei oikeudenkäyntimenettelyihin liittyvistä syistä voi noudattaa kyseistä ehtoa, sillä edellytyksellä, että mahdollisesti langetettavaa kuolemantuomiota ei panna täytäntöön. Jos pyynnön esittänyt valtio hyväksyy rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen tämän artiklan mukaisesti asetetuin ehdoin, sen on noudatettava kyseisiä ehtoja. Jos pyynnön esittänyt valtio ei hyväksy ehtoja, voidaan luovuttamista koskeva pyyntö evätä.

14 artikla

Luovutuspyynnön sisältämät arkaluontoiset tiedot

Jos pyynnön esittävä valtio harkitsee poikkeuksellisen arkaluontoisten tietojen toimittamista luovutuspyyntönsä tueksi, se voi pyytää pyynnön vastaanottavaa valtiota määrittelemään, missä määrin pyynnön vastaanottava valtio voi suojata luovutuspyynnön sisältämät tiedot. Jos pyynnön vastaanottava valtio ei voi suojata tietoja pyynnön esittävän valtion toivomalla tavalla, pyynnön esittävä valtio päättää siitä, onko tiedot tästä huolimatta toimitettava.

15 artikla

Kuuleminen

Sopimuspuolet kuulevat tarvittaessa toisiaan mahdollistaakseen tämän sopimuksen mahdollisimman tehokkaan soveltamisen muun muassa helpottamalla tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien mahdollisten kiistojen ratkaisemista.

16 artikla

Ajallinen soveltaminen

1. Tätä sopimusta sovelletaan rikoksiin, jotka on tehty sekä ennen sen voimaantuloa että sen jälkeen.

shall not be imposed on the person sought, or if for procedural reasons such condition cannot be complied with by the requesting State, on condition that the death penalty if imposed shall not be carried out. If the requesting State accepts extradition subject to conditions pursuant to this Article, it shall comply with the conditions. If the requesting State does not accept the conditions, the request for extradition may be denied.

Article 14

Sensitive information in a request

Where the requesting State contemplates the submission of particularly sensitive information in support of its request for extradition, it may consult the requested State to determine the extent to which the information can be protected by the requested State. If the requested State cannot protect the information in the manner sought by the requesting State, the requesting State shall determine whether the information shall nonetheless be submitted.

Article 15

Consultations

The Contracting Parties shall, as appropriate, consult to enable the most effective use to be made of this Agreement, including to facilitate the resolution of any dispute regarding the interpretation or application of this Agreement.

Article 16

Temporal Application

1. This Agreement shall apply to offences committed before as well as after it enters into force.

2. Tätä sopimusta sovelletaan sen voimaantumisen jälkeen tehtäviin luovutuspyyntöihin. Edellä olevia 4 ja 9 artiklaa sovelletaan kuitenkin luovutuspyyntöihin, jotka odottavat käsittelyä pyynnön vastaanottaneissa valtioissa tämän sopimuksen tullessa voimaan.

17 artikla

Poikkeamattomuus

1. Tämä sopimus ei estä pyynnön vastaanottanutta valtiota käyttämästä pyynnön epäämisen perusteena asiaa, joka ei kuulu tämän sopimuksen piiriin, mutta josta säädetään jonkin jäsenvaltion ja Amerikan yhdysvaltojen välisessä voimassa olevassa kahdenvälisessä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevassa sopimuksessa.

2. Jos pyynnön vastaanottaneen valtion perustuslain periaatteet tai valtiota sitovat lopulliset oikeudelliset päätökset estävät sitä täyttämästä sen luovuttamisvelvoitetta ja jos tässä sopimuksessa tai sovellettavassa kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole asian ratkaisua koskevia määräyksiä, pyynnön vastaanottanut ja pyynnön esittänyt valtio kuulevat toisiaan.

18 artikla

Jäsenvaltioiden kanssa myöhemmin rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehtävät kahdenväliset sopimukset

Tämä sopimus ei estä jäsenvaltiota ja Amerikan yhdysvaltoja tekemästä tämän sopimuksen voimaantumisen jälkeen kahdenvälisiä sopimuksia, jotka ovat tämän sopimuksen mukaisia.

19 artikla

Nimeäminen ja ilmoittaminen

Euroopan unionin on ilmoitettava Amerikan yhdysvalloille 2 artiklan 3 kohdan ja 10 artiklan 2 kohdan mukaisista nimeämisistä ennen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua

2. This Agreement shall apply to requests for extradition made after its entry into force. Nevertheless, Articles 4 and 9 shall apply to requests pending in a requested State at the time this Agreement enters into force.

Article 17

Non-derogation

1. This Agreement is without prejudice to the invocation by the requested State of grounds for refusal relating to a matter not governed by this Agreement that is available pursuant to a bilateral extradition treaty in force between a Member State and the United States of America.

2. Where the constitutional principles of, or final judicial decisions binding upon, the requested State may pose an impediment to fulfilment of its obligation to extradite, and resolution of the matter is not provided for in this Agreement or the applicable bilateral treaty, consultations shall take place between the requested and requesting States.

Article 18

Future bilateral extradition treaties with Member States

This Agreement shall not preclude the conclusion, after its entry into force, of bilateral Agreements between a Member State and the United States of America consistent with this Agreement.

Article 19

Designation and notification

The European Union shall notify the United States of America of any designation pursuant to Article 2(3) and Article 10(2), prior to the exchange of written instruments

asiakirjojen vaihtoa jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä.

20 artikla

Alueellinen soveltaminen

1. Tätä sopimusta sovelletaan:
 (a) Amerikan yhdysvaltoihin;
 (b) Euroopan unionin osalta:
 - jäsenvaltioihin,
 - alueisiin, joiden ulkosuhteista vastaa jokin jäsenvaltio tai maihin, jotka eivät ole jäsenvaltioita ja joiden suhteen jollakin jäsenvaltiolla on ulkosuhteisiin liittyviä muita velvoitteita, jos sopimuspuolet sopivat asiasta diplomaattinoottien vaihdolla, jonka asianomainen jäsenvaltio asianmukaisesti vahvistaa.

2. Kumpikin sopimuspuoli voi lakata soveltamasta tätä sopimusta alueeseen tai maahan, jotka on sisällytetty tämän sopimuksen soveltamisalaan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti, ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle diplomaattiteitse ja kun asianomainen jäsenvaltio ja Amerikan yhdysvallat ovat vahvistaneet sen asianmukaisesti.

21 artikla

Arviointi

Sopimuspuolet sopivat siitä, että tämän sopimuksen yhteinen arviointi suoritetaan tarpeen mukaan ja joka tapauksessa viimeistään viiden vuoden kuluttua sen voimaantulosta. Arvioinnissa käsitellään erityisesti sopimuksen käytännön täytäntöönpanoa, ja siinä saatetaan myös käsitellä sellaisia aiheita kuten Euroopan unionin kehitys siltä osin, kuin se liittyy tämän sopimuksen aiheeseen, 10 artikla mukaan lukien.

described in Article 3(2) between the Member States and the United States of America.

Article 20

Territorial application

1. This Agreement shall apply:
 (a) to the United States of America;
 (b) in relation to the European Union to:
 – Member States;
 – such overseas territories for whose external relations a Member State has responsibility, or countries that are not Member States for whom a Member State has other duties with respect to external relations, and which are listed in the Annex to this Agreement;
 – territories or countries described in the second indent that are not listed in the Annex, where agreed upon by exchange of diplomatic note between the Contracting Parties, duly confirmed by the relevant Member State.

2. The application of this Agreement to any territory or country in respect of which extension has been made in accordance with subparagraph (b) of paragraph 1 may be terminated by either Contracting Party giving six months' written notice to the other Contracting Party through the diplomatic channel, where duly confirmed between the relevant Member State and the United States of America.

Article 21

Review

The Contracting Parties agree to carry out a common review of this Agreement as necessary, and in any event no later than five years after its entry into force. The review shall address in particular the practical implementation of the Agreement and may also include issues such as the consequences of further development of the European Union relating to the subject matter of this Agreement, including Article 10.

22 artikla

Voimaantulo ja päättäminen

1. Tämä sopimus tulee voimaan kolme kuukautta ja yksi päivä sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat vaihtaneet asiakirjat, joilla ne ilmoittavat toisilleen saattaneensa voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä päätökseen. Näissä asiakirjoissa on myös ilmoitettava, että 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on saatuttu päätökseen.

2. Kukaan sopimuspuoli voi päättää tämän sopimuksen milloin tahansa ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle, ja sopimuksen voimassaolo päättyy kuuden kuukauden kuluttua kyseisen ilmoituksen tekopäivästä.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Washington D.C.:ssä kahdenkymmenentenäviidentenä päivänä kesäkuuta vuonna kaksituhattakolme kahtena kappaleena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalilaisen, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Selitysmuistio sopimukseen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä

Tämä selitysmuistio kuvaa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen, jäljempänä "sopimus", tiettyjen määräysten soveltamista koskevia käsityksiä, joista on sovittu sopimuspuolten kesken.

10 artiklan osalta

10 artiklan tarkoituksena ei ole vaikuttaa Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön osapuolina olevien valtioiden velvollisuuksiin eikä vaikuttaa Amerikan yhdysvaltojen, joka ei ole osapuolena, oikeuksiin suhteessa Kansainväliseen rikostuomioistuimeen.

Article 22

Entry into force and termination

1. This Agreement shall enter into force on the first day following the third month after the date on which the Contracting Parties have exchanged instruments indicating that they have completed their internal procedures for this purpose. These instruments shall also indicate that the steps specified in Article 3(2) have been completed.

2. Either Contracting Party may terminate this Agreement at any time by giving written notice to the other Party, and such termination shall be effective six months after the date of such notice.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed this Agreement

Done at [] on [] in duplicate in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic.

Explanatory Note on the Agreement on Extradition between the European Union and the United States of America.

This Explanatory Note reflects understandings regarding the application of certain provisions of the Agreement on Extradition between the European Union and the United States of America (hereinafter "the Agreement") agreed between the Contracting Parties.

On Article 10

Article 10 is not intended to affect the obligations of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court, nor to affect the rights of the United States of America as a non State Party with regard to the International Criminal Court.

18 artiklan osalta

18 artiklassa määrätään, että sopimus ei estä Euroopan unionin jäsenvaltiota ja Amerikan yhdysvaltoja tekemästä tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevia kahdenvälisiä sopimuksia, jotka ovat sopimuksen mukaisia.

Jos jokin sopimukseen perustuva toimenpide aiheuttaa toiminnallisia vaikeuksia joko yhdelle tai usealle jäsenvaltiolle tai Amerikan yhdysvalloille, on tällainen vaikeus mahdollisuuksien mukaan ratkaistava ensisijaisesti sen jäsenvaltion tai niiden jäsenvaltioiden, joita asia koskee, ja Amerikan yhdysvaltojen välisen kuulemisen avulla, tai, jos se on tarpeellista, tässä sopimuksessa määritellyjä kuulemismenettelyjä noudattaen. Jos tällaisia toiminnallisia vaikeuksia ei voida ratkaista yksinomaan kuulemisen avulla, olisi sopimuksen kannalta johdonmukaista, jos tulevissa jäsenvaltion tai jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välisissä kahdenvälisissä sopimuksissa määrittäisiin vaihtoehtoisesta, toiminnallisesti toteuttamiskelpoisesta järjestelmästä, joka täyttäisi sen tietyn määräyksen tavoitteet, jota toiminnalliset vaikeudet koskivat.

On Article 18

Article 18 provides that the Agreement shall not preclude the conclusion, after its entry into force, of bilateral agreements on extradition between a Member State and the United States of America consistent with the Agreement.

Should any measures set forth in the Agreement create an operational difficulty for either one or more Member States or the United States of America, such difficulty should in the first place be resolved, if possible, through consultations between the Member State or Member States concerned and the United States of America, or, if appropriate, through the consultation procedures set out in this Agreement. Where it is not possible to address such operational difficulty through consultations alone, it would be consistent with the Agreement for future bilateral agreements between the Member State or Member States and the United States of America to provide an operationally feasible alternative mechanism that would satisfy the objectives of the specific provision with respect to which the difficulty has arisen.

PÖYTÄKIRJA

Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoittamaan luovutussopimukseen

1. Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä 25 päivänä kesäkuuta 2003 allekirjoitetun luovutussopimuksen (jäljempänä EU-USA luovutussopimus) 3 artiklan 2 kohdan nojalla Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen hallitukset hyväksyvät, että tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti EU-USA luovutussopimusta sovelletaan 11 päivänä kesäkuuta 1976 allekirjoitettuun Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehtyyn sopimukseen (jäljempänä 1976 luovutussopimus) seuraavasti:

(a) Tämän pöytäkirjan tarkoituksena on edistää Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tapahtuvaa luovuttamista täydentämällä 1976 luovutussopimuksen määräyksiä jäljempänä esitetyn mukaisesti;

(b) EU-USA luovutussopimuksen 4 artikla, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 1 artiklassa, koskee luovutuskelpoisia rikoksia ja se korvaa 1976 luovutussopimuksen 2 artiklan ja 3 artiklan 3 kohdan;

(c) EU-USA luovutussopimuksen 5 artikla, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 2 artiklassa, koskee luovutuspyynnön toimittamista ja luovutuspyynnön sekä sitä täydentävien asiakirjojen kelpuuttamista, oikeaksi todistamista tai laillistamista koskevia vaatimuksia ja se korvaa 1976 luovutussopimuksen 13 artiklan 1 kohdan ja 5 artiklan;

(d) EU-USA luovutussopimuksen 6 artikla, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 3 artiklassa, valtuuttaa käyttämään väliaikaista säilöönottamista koskevien pyyntöjen toimittamiseen vaihtoehtoista reittiä;

PROTOCOL

to the Extradition Treaty between Finland and the United States of America signed 11 June 1976

1. As contemplated by Article 3(2) of the Agreement on Extradition between the European Union and the United States of America signed 25 June 2003 (hereafter "the EU –U.S. Extradition Agreement"), the Governments of the Republic of Finland and the United States of America acknowledge that, in accordance with the provisions of this Protocol, the EU –U.S. Agreement is applied in relation to the bilateral Extradition Treaty between Finland and the United States of America signed 11 June 1976 (hereafter the "1976 Extradition Treaty") under the following terms:

a) The aim of this Protocol is to facilitate extradition between the Republic of Finland and the United States of America by supplementing the provisions of the 1976 Extradition Treaty as set forth hereafter;

b) Article 4 of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 1 of the Annex to this Protocol, shall govern the scope of extraditable offenses, replacing Articles 2 and 3 (3) of the 1976 Extradition Treaty;

c) Article 5 of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 2 of the Annex to this Protocol, shall govern the mode of transmission, and requirements concerning certification, authentication or legalization of the extradition request and supporting documents, replacing Article 13 (1) and (5) of the 1976 Extradition Treaty;

d) Article 6 of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 3 of the Annex to this Protocol, shall authorize an alternative channel of transmission of requests for provisional arrest;

(e) EU-USA luovutus sopimuksen 7 artiklan 1 kohta, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 4 artiklassa, mahdollistaa käytettäväksi väliaikaisen säilöönottamisen jälkeen tapahtuvalle luovutuspyynnön ja sekä sitä täydentävien asiakirjojen toimittamiselle vaihtoehtoisen toimittamistavan;

(f) EU-USA luovutus sopimuksen 8 artiklan 2 kohta, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 5 artiklassa, koskee lisätietojen toimittamiseen käytettävää reittiä;

(g) EU-USA luovutus sopimuksen 9 artikla, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 6 artiklassa, koskee sellaisen henkilön tilapäistä luovuttamista, jota vastaan on viireillä oikeudenkäynti tai joka kärsii tuomiota pyynnön vastaanottaneessa valtiossa;

(h) EU-USA luovutus sopimuksen 10 artikla, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 7 artiklassa, koskee samaa henkilöä koskevaa useiden valtioiden tekemiin luovutuspyyntöihin liittyvää päätöstä ja se korvaa 1976 luovutus sopimuksen 18 artiklan;

(i) EU-USA luovutus sopimuksen 11 artikla, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 8 artiklassa, koskee yksinkertaistetun luovutusmenettelyn käyttöä;

(j) EU-USA luovutus sopimuksen 12 artiklan 3 kohta, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 9 artiklassa, koskee kauttakulkua koskevaa menettelyä ilma-aluksen tehdessä reittisuunnitelmasta poikkeavan välilaskun;

(k) EU-USA luovutus sopimuksen 14 artikla, sellaisena kuin se on tämän pöytäkirjan liitteen 10 artiklassa, koskee neuvotteluja, jos pyynnön esittävä valtio harkitsee poikkeuksellisen arkaluontoisten tietojen toimittamista luovutuspyyntönsä tueksi.

2. Liitteestä ilmenevät ne määräykset, joita sovelletaan 1976 luovutus sopimukseen tämän pöytäkirjan voimaantullessa. Tämä

e) Article 7(1) of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 4 of the Annex to this Protocol, shall provide a supplemental method for transmission of the request for extradition and supporting documents following provisional arrest;

f) Article 8 (2) of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 5 of the Annex to this Protocol, shall govern the channel to be used for submitting supplemental information;

g) Article 9 of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 6 of the Annex to this Protocol, shall govern the temporary surrender of a person being proceeded against or serving a sentence in the requested State;

h) Article 10 of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 7 of the Annex to this Protocol, shall govern the decision on requests made by several States of the same person, replacing Article 18 of the 1976 Extradition Treaty;

i) Article 11 of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 8 of the Annex to this Protocol, shall govern the use of simplified extradition procedures;

j) Article 12 (3) of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 9 of the Annex to this Protocol, shall govern the procedures governing transit in the event of unscheduled landing of aircraft;

k) Article 14 of the EU –U.S. Extradition Agreement, as set forth in Article 10 of the Annex to this Protocol, shall govern consultations where the requesting State contemplates the submission of particularly sensitive information in support of a request for extradition.

2. The Annex reflects the provisions to be applied to the 1976 Extradition Treaty upon entry into force of this Protocol. Other pro-

pöytäkirja ei vaikuta muihin 1976 luovutus-sopimuksen määräyksiin.

3. EU-USA luovutussopimuksen 16 artiklan mukaisesti tätä pöytäkirjaa sovelletaan sekä ennen sen voimaantuloa että sen voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin.

4. Tätä pöytäkirjaa ei sovelleta ennen sen voimaantuloa tehtyihin pyyntöihin, kuitenkin niin, että EU-USA luovutussopimuksen 16 artiklan mukaisesti tämän pöytäkirjan liitteen 1 ja 6 artiklaa sovelletaan ennen edellä mainittua voimaantuloa tehtyihin pyyntöihin.

5. (a) Tämä pöytäkirja edellyttää, että Suomen tasavalta ja Amerikan yhdysvallat saattavat päätökseen pöytäkirjan voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä. Sen jälkeen Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen hallitukset vaihtavat tiedonantaja, joilla ne ilmoittavat kyseisten menettelyjen saattamisesta päätökseen. Tämä pöytäkirja tulee voimaan samana päivänä kuin EU-USA luovutussopimus.

(b) EU-USA luovutussopimuksen voimaantulon mahdollisesti päättyessä myös tämän pöytäkirjan voimassaolo päättyy ja sovelletaan 1976 luovutussopimusta. Siitä huolimatta Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen hallitukset voivat sopia tämän pöytäkirjan eräiden tai kaikkien määräysten soveltamisen jatkamisesta.

TODISTUKSENA TÄSTÄ, allekirjoittaneet, asianmukaisesti hallitustensa valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty kahtena kappaleena Brysselissä 16 joulukuuta 2004 suomen- ja englanninkielisenä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaisia.

SUOMEN TASAVALLAN PUOLESTA:

AMERIKAN YHDYSVALTOJEN PUOLESTA:

visions of the 1976 Extradition Treaty remain unaffected by this Protocol.

3. In accordance with Article 16 of the EU – U.S. Extradition Agreement, this Protocol shall apply to offenses committed before as well as after it enters into force.

4. This Protocol shall not apply to requests made prior to its entry into force except that, in accordance with Article 16 of the EU – U.S. Extradition Agreement, Articles 1 and 6 of the Annex to this Protocol shall be applicable to requests made prior to such entry into force.

5. (a) This Protocol shall be subject to the completion by the Republic of Finland and the United States of America of their respective applicable internal procedures for entry into force. The Governments of the Republic of Finland and the United States of America shall thereupon exchange notifications indicating that such measures have been completed. This Protocol shall enter into force on the date of entry into force of the EU – U.S. Extradition Agreement.

(b) In the event of termination of the EU – U.S. Extradition Agreement, this Protocol shall be terminated and the 1976 Extradition Treaty shall be applied. The Governments of the Republic of Finland and the United States of America nevertheless may agree to continue to apply some or all of the provisions of this Protocol.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Protocol.

DONE at Brussels in duplicate, this 16th day of December 2004, in the Finnish and English languages, both texts being equally authentic.

FOR THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF FINLAND:

FOR THE GOVERNMENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA:

1 artikla

Rikokset, joista voidaan luovuttaa

A. Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutus-sopimuksen 2 artiklan tekstin sekä luovutus-sopimukseen liitetyn luettelon sijasta:

”1. Rikos katsotaan sellaiseksi, että sen johdosta rikoksenteikijä voidaan luovuttaa, jos se on sekä luovutuspyynnön esittäneen että sen vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaan teko, josta voidaan tuomita vankeusrangaistus, jonka enimmäispituus on yli yksi vuosi, tai ankarampi rangaistus. Rikoksesta voidaan luovuttaa myös, jos kyse on yrityksestä tehdä sellainen rikos, josta voidaan luovuttaa, tai jos kyseessä on tällaisen rikoksen suorittamiseen tähtäävä salahanke tai osallistuminen tällaisen rikoksen tekemiseen. Jos pyyntö koskee sellaisesta rikoksesta tuomitun henkilön rangaistuksen täytäntöönpanoa, josta voidaan luovuttaa, vapausrangaistuksesta on oltava jäljellä vähintään neljä kuukautta.

2. Jos luovutukseen suostutaan sellaisen rikoksen ollessa kyseessä, josta voidaan luovuttaa, luovutukseen suostutaan myös kaikkien muiden sellaisten luovutuspyynnössä mainittujen rikosten osalta, joista voidaan tuomita enintään vuoden mittainen vankeus-rangaistus, olettaen, että kaikki muut luovuttamiselle asetetut vaatimukset täyttyvät.

3. Tässä artiklassa rikos katsotaan sellaiseksi, että sen johdosta voidaan luovuttaa:

a. riippumatta siitä, luokittelevatko pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädäntö kyseisen rikoksen samalla tavalla tai kuvaavatko ne sitä samalla terminologialla;

b. riippumatta siitä, onko kyse rikoksesta, joka Yhdysvaltojen liittovaltion lainsäädännön mukaan edellyttää sellaisten asioiden osoittamista kuin kuljetus osavaltiosta toiseen, postipalvelujen tai osavaltioiden väli-

Article 1

Extraditable Offenses

A. The following shall be applied in place of the text of Article 2 of the 1976 Extradition Treaty and the Schedule annexed thereto:

“1. An offense shall be an extraditable offense if it is punishable under the laws of the requested and requesting States by deprivation of liberty for a maximum period of more than one year or by a more severe penalty. An offense shall also be an extraditable offense if it consists of an attempt or conspiracy to commit, or participation in the commission of, an extraditable offense. Where the request is for enforcement of the sentence of a person convicted of an extraditable offense, the deprivation of liberty remaining to be served must be at least four months.

2. If extradition is granted for an extraditable offense, it shall also be granted for any other offense specified in the request if the latter offense is punishable by one year's deprivation of liberty or less, provided that all other requirements for extradition are met.

3. For purposes of this Article, an offense shall be considered an extraditable offense:

a. regardless of whether the laws in the requesting and requested States place the offense within the same category of offenses or describe the offense by the same terminology;

b. regardless of whether the offense is one for which the United States federal law requires the showing of such matters as interstate transportation, or use of the mails or of other facilities affecting interstate or foreign

seen tai kansainväliseen kauppaan vaikuttavien palvelujen käyttö, koska näiden tekijöiden ainoana tarkoituksena on tuomiovallan määrittäminen Yhdysvaltojen liittovaltion tuomioistuimissa; ja

c. verotukseen, tullimaksuihin, valuuttavaltvontaan ja hyödykkeiden tuontiin tai vientiin liittyvät rikostapaukset riippumatta siitä, säädetäänkö pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä samankaltaisista veroista, tullimaksuista ja valuutan valvonnasta tai samankaltaisten hyödykkeiden tuonnin tai viennin valvonnasta.”

B. Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutus-sopimuksen 3 artiklan (3) kohdan tekstin sijasta:

”3. Jos rikos on tehty pyynnön esittäneen valtion alueen ulkopuolella, luovutukseen suostutaan, ellei muista sovellettavista rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevasta vaatimuksista muuta johdu siinä tapauksessa, että pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä säädetään rangaistus sellaisesta rikoksesta, joka on tehty kyseisen valtion alueen ulkopuolella vastaavissa olosuhteissa. Jos pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä ei säädetä kyseisen valtion alueen ulkopuolella vastaavissa olosuhteissa tehdystä rikoksesta rankaisemisesta, pyynnön vastaanottaneen valtion täytäntöönpanoviranomainen voi harkintansa mukaan suostua luovuttamiseen, edellyttäen, että kaikki muut luovuttamiselle asetetut vaatimukset täyttyvät.”

2 artikla

Asiakirjojen toimittaminen ja niiden oikeaksi todistaminen

A. Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutus-sopimuksen 13 artiklan (1) kohdan sijasta:

”1. Luovutuspyynnöt ja niitä tukevat asiakirjat toimitetaan diplomaattiteitse, mukaan

commerce, such matters being merely for the purpose of establishing jurisdiction in a United States federal court; and

c. in criminal cases relating to taxes, customs duties, currency control and the import or export of commodities, regardless of whether the laws of the requesting and requested States provide for the same kinds of taxes, customs duties, or controls on currency or on the import or export of the same kinds of commodities.”

B. The following shall be applied in place of the text of Article 3(3) of the 1976 Extradition Treaty:

”3. If the offense has been committed outside the territory of the requesting State, extradition shall be granted, subject to the other applicable requirements for extradition, if the laws of the requested State provide for the punishment of an offense committed outside its territory in similar circumstances. If the laws of the requested State do not provide for the punishment of an offense committed outside its territory in similar circumstances, the executive authority of the requested State, at its discretion, may grant extradition provided that all other applicable requirements for extradition are met.”

Article 2

Transmission and authentication of documents

A. The following shall be applied in place of Article 13 (1) of the 1976 Extradition Treaty:

“1. Requests for extradition and supporting documents shall be transmitted through

lukien toimittaminen tämän artiklan 7 kohdan mukaisesti.”

B. Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutus-sopimuksen 13 artiklan (5) kohdan sijasta:

”5. Asiakirjat, joissa on pyynnön esittäneen valtion oikeusministeriön tai ulkoasi-oista vastaavan ministeriön leima tai sinetti, hyväksytään luovutuspyynnön käsittelyyn pyynnön vastaanottaneessa valtiossa ilman enempää kelpuuttamista, oikeaksi todistamista tai muuta laillistamista. ‘Oikeusministeriöksi’ katsotaan Suomen osalta Suomen oikeusministeriö ja Amerikan yhdysvaltojen osalta Yhdysvaltojen Department of Justice.”

3 artikla

Väliaikaista säilöönottamista koskevien pyyntöjen toimittaminen

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutus-sopimuksen 14 artiklan (4) kohtana:

”4. Vaihtoehtona pyynnön toimittamiselle diplomaattiteitse väliaikaista säilöönottamista koskevat pyynnöt voidaan toimittaa suoraan Suomen oikeusministeriön ja Yhdysvaltojen oikeusministeriön välillä. Pyyntö voidaan toimittaa myös kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpol) välityksellä.”

4 artikla

Asiakirjojen toimittaminen väliaikaisen säilöönoton jälkeen

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutus-sopimuksen 13 artiklan (7) kohtana:

”7. Jos pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaiset ovat ottaneet väliaikaisesti säilöön henkilön, jonka luovuttamista pyydetään, voi pyynnön esittävä valtio toimittaa luovutuspyynnön ja sitä tukevat asiakirjat diplomaattiteitse tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti toimittamalla luovutuspyynnön ja asiakirjat pyynnön vastaanottavan valtion

the diplomatic channel, which shall include transmission as provided for in paragraph 7 of this Article.”

B. The following shall be applied in place of Article 13 (5) of the 1976 Extradition Treaty:

“5. Documents that bear the certificate or seal of the Ministry of Justice, or Ministry or Department responsible for foreign affairs, of the requesting State shall be admissible in extradition proceedings in the requested State without further certification, authentication, or other legalization. ‘Ministry of Justice’ shall, for Finland, mean the Finnish Ministry of Justice, and, for the the United States of America, the United States Department of Justice.”

Article 3

Transmission of requests for provisional arrest

The following shall be applied as Article 14(4) of the 1976 Extradition Treaty:

“4. Requests for provisional arrest may be made directly between the Finnish Ministry of Justice and the United States Department of Justice, as an alternative to the diplomatic channel. The facilities of the International Criminal Police Organization (Interpol) may also be used to transmit such a request.”

Article 4

Transmission of documents following provisional arrest

The following shall be applied as Article 13(7) of the 1976 Extradition Treaty:

“7. If the person whose extradition is sought is held under provisional arrest by the requested State, the requesting State may satisfy its obligation to transmit its request for extradition and supporting documents through the diplomatic channel pursuant to paragraph 1 of this Article, by submitting the request and documents to the Embassy

suurlähetystöön pyynnön esittävässä valtiossa. Tässä tapauksessa sen varmistamiseksi, että henkilö pysyy vangittuna, sovelletaan tämän sopimuksen 14 artiklan aikarajoja siten, että pyynnön vastaanottavan valtion katsotaan ottaneen luovutuspyynnön vastaan sinä päivänä, jona suurlähetystö otti sen vastaan.”

5 artikla

Lisätiedot

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutusso-
pimuksen 15 artiklan (3) kohtana:

”3. Suomen ja Yhdysvaltojen oikeusministeriöt voivat toimittaa tällaiset lisätiedot ja niitä koskevat pyynnot suoraan toisilleen.”

6 artikla

Tilapäinen luovuttaminen

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutusso-
pimuksen 16 (bis) artiklana:

”16 bis artikla

1. Jos luovutuspyyntö koskee henkilöä, jota vastaan on vireillä oikeudenkäynti tai joka kärsii tuomiota pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, kyseinen valtio voi luovuttaa henkilön tilapäisesti pyynnön esittäneeseen valtioon syyteeseenpanoa varten.

2. Tilapäisesti luovutettu henkilö pidetään vangittuna pyynnön esittäneessä valtiossa ja palautetaan pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion yhdessä sopimien ehtojen mukaisesti pyynnön vastaanottaneeseen valtioon häntä vastaan käydyt oikeudenkäynnit päättyttyä. Aika, jonka henkilö on viettänyt vangittuna pyynnön esittäneessä valtiossa odottaessaan syyteeseenpanoa kyseisessä valtiossa, voidaan vähentää pyynnön vastaanottaneessa valtiossa jäljellä olevasta vankeustuomiosta.”

of the requested State located in the requesting State. In that case, the date of receipt of such request by the Embassy shall be considered to be the date of receipt by the requested State for purposes of applying the time limit that must be met under Article 14 of this Treaty to enable the person’s continued detention.”

Article 5

Supplemental information

The following shall be applied as Article 15(3) of the 1976 Extradition Treaty:

“3. Such additional evidence or information may be requested and furnished directly between the the Finnish Ministry of Justice and the United States Department of Justice.”

Article 6

Temporary Surrender

The following shall be applied as Article 16 bis of the 1976 Extradition Treaty:

”Article 16 bis

1. If a request for extradition is granted in the case of a person who is being proceeded against or is serving a sentence in the requested State, the requested State may temporarily surrender the person sought to the requesting State for the purpose of prosecution.

2. The person so surrendered shall be kept in custody in the requesting State and shall be returned to the requested State at the conclusion of the proceedings against that person, in accordance with the conditions to be determined by mutual agreement of the requesting and requested States. The time spent in custody in the territory of the requesting State pending prosecution in that State may be deducted from the time remaining to be served in the requested State.”

7 artikla

Useiden valtioiden tekemät luovutuspyynnöt

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutusso-
pimuksen 18 artiklan tekstin sijasta:

”1. Jos pyynnön vastaanottanut valtio vastaanottaa pyynnön esittäneen valtion lisäksi joltakin toiselta valtiolta tai valtioilta saman henkilön luovuttamista koskevia pyyntöjä, jotka koskevat joko samaa rikosta tai eri rikoksia, pyynnön vastaanottaneen valtion täytäntöönpanoviranomainen päättää, mihin valtioon se luovuttaa kyseisen henkilön tai luovutetaanko häntä mihinkään niistä.

2. Jos Suomi vastaanottaa samaa henkilöä koskevan luovutuspyynnön Amerikan yhdysvalloista ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, jotka pyynnöt koskevat joko samaa rikosta tai eri rikoksia, Suomen oikeusministeriö päättää, mihin valtioon se luovuttaa kyseisen henkilön tai luovutetaanko häntä mihinkään niistä.

3. Päätöstä tämän artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti tehdessään pyynnön vastaanottanut valtio voi ottaa huomioon kaikki merkitykselliset seikat, mukaan lukien, niihin kuitenkaan rajoittumatta, seuraavat tekijät:

- a. onko luovutuspyynnöt tehty jonkin sopimuksen nojalla;
- b. kunkin rikoksen tekopaikka;
- c. pyynnön esittäneiden valtioiden edut;
- d. tehtyjen rikosten vakavuus;
- e. rikoksen uhrin kansalaisuus;
- f. pyynnön kohteena olevan henkilön kansalaisuus;
- g. mahdollisuus, että kyseinen henkilö luovutetaan myöhemmin pyynnön esittäneestä valtiosta johonkin toiseen pyynnön esittäneeseen valtioon; ja
- h. aikajärjestys, jossa luovutuspyynnöt vastaanotettiin pyynnön esittäneiltä valtioilta.”

Article 7

Requests for extradition or surrender made by several States

The following shall be applied in place of the text of Article 18 of the 1976 Extradition Treaty:

“1. If the requested State receives requests from the requesting State and from any other State or States for the extradition of the same person, either for the same offense or for different offenses, the executive authority of the requested State shall determine to which State, if any, it will surrender the person.

2. If Finland receives an extradition request from the United States of America and a request for surrender pursuant to the European arrest warrant for the same person, either for the same offense or for different offenses, the Finnish Ministry of Justice shall determine to which State, if any, it will surrender the person.

3. In making its decision under paragraphs 1 and 2 of this Article, the requested State shall consider all of the relevant factors, including, but not limited to, the following:

- a. whether the requests were made pursuant to a treaty;
- b. the places where each of the offenses was committed;
- c. the respective interests of the requesting States;
- d. the seriousness of the offenses;
- e. the nationality of the victim;
- f. the nationality of the person sought;
- g. the possibility of any subsequent extradition between the requesting States; and
- h. the chronological order in which the requests were received from the requesting States.”

8 artikla

Yksinkertaistetut luovutusmenettelyt

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutusso-
pimuksen 15 (bis) artiklana:

”15 bis artikla

Jos henkilö, jonka luovuttamista pyydetään, suostuu siihen, että hänet luovutetaan pyynnön esittäneeseen valtioon, pyynnön vastaanottanut valtio voi, oikeusjärjestelmänsä mukaisten periaatteiden ja menettelyjen mukaisesti, luovuttaa henkilön niin pian kuin mahdollista ilman eri menettelyjä. Henkilö, jonka luovuttamista pyydetään, voi ilmoittaa suostuvansa luopumaan erityissäännön suojasta.”

9 artikla

Kauttakuljetus ja reittisuunnitelmaan kuulumaton välilasku

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutusso-
pimuksen 20 artiklan (3) kohtana:

”3. Lupaa ei vaadita, jos käytetään ilmakuljetusta eikä reittisuunnitelmaan kuulu välilaskua kauttakulkuvaltion alueella. Jos reittisuunnitelmasta poikkeava välilasku tapahtuu, voi valtio, jonka alueella reittisuunnitelmasta poikkeava välilasku tapahtuu, vaatia kauttakulkuvalvan, jonka on sisällettävä kuvaus kuljetettavasta henkilöstä, ja lyhyen kuvauksen tapauksesta. Kauttakuljetusta koskeva pyyntö tehdään diplomaattiteitse tai suoraan Suomen oikeusministeriön ja Yhdysvaltojen oikeusministeriön välillä. Pyyntö voidaan toimittaa myös kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpol) välityksellä. Henkilön pakenemisen estämiseksi toteutetaan kaikki tarvittavat toimenpiteet siihen saakka, kunnes kauttakulku on suoritettu, sillä edellytyksellä, että pyyntö vastaanotetaan 96 tunnin sisällä reittisuunnitelmasta poikkeavan välilaskun tapahtumisesta.”

Article 8

Simplified extradition procedures

The following shall be applied as Article
15 bis of the 1976 Extradition Treaty:

“Article 15 bis

If the person sought consents to be surrendered to the requesting State, the requested State may, in accordance with the principles and procedures provided for under its legal system, surrender the person as expeditiously as possible without further proceedings. The consent of the person sought may include agreement to waiver of protection of the rule of specialty.”

Article 9

Transit in case of unscheduled landing

The following shall be applied as Article
20(3) of the 1976 Extradition Treaty:

“3. Authorization is not required when air transportation is used and no landing is scheduled on the territory of the transit State. If an unscheduled landing does occur, the State in which the unscheduled landing occurs may require a request for transit that contains a description of the person being transported and a brief statement of the facts of the case. A request for transit shall be made through the diplomatic channel or directly between the Finnish Ministry of Justice and the United States Department of Justice. The facilities of the International Criminal Police Organization (Interpol) may be used to transmit such a request. All measures necessary to prevent the person from absconding shall be taken until transit is effected, as long as the request for transit is received within 96 hours of the unscheduled landing.”

10 artikla

Luovutuspyynnön sisältämät arkaluontoiset tiedot

Seuraavaa sovelletaan 1976 luovutusso-
pimuksen 20 (*bis*) artiklana:

”20 artikla *bis*

Luovutuspyynnön sisältämät arkaluon-
toiset tiedot

Jos pyynnön esittävä valtio harkitsee poikkeuksellisen arkaluontoisten tietojen toimittamista luovutuspyyntönsä tueksi, se voi pyytää pyynnön vastaanottavaa valtiota määrittelemään, missä määrin pyynnön vastaanottava valtio voi suojata luovutuspyynnön sisältämät tiedot. Jos pyynnön vastaanottava valtio ei voi suojata tietoja pyynnön esittävän valtion toivomalla tavalla, pyynnön esittävä valtio päättää siitä, onko tiedot tästä huolimatta toimitettava.”

Article 10

Sensitive information in a request

The following shall be applied as Article 20 bis of the 1976 Extradition Treaty:

”Article 20 *bis*

Sensitive information in a request

Where the requesting State contemplates the submission of particularly sensitive information in support of its request for extradition, it may consult the requested State to determine the extent to which the information can be protected by the requested State. If the requested State cannot protect the information in the manner sought by the requesting State, the requesting State shall determine whether the information shall nonetheless be submitted.”

SOPIMUS

keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä

EUROOPAN UNIONI JA AMERIKAN YHDYSVALLAT, jotka

HALUAVAT entisestään helpottaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välistä yhteistyötä,

HALUAVAT torjua rikoksia tehokkaammin demokraattisten yhteiskuntien ja yhteisten arvojen suojaamiseksi,

OTTAVAT samalla yksilöiden oikeudet ja oikeusvaltion periaatteen ASIANMUKAISILLA TAVALLA HUOMIOON,

OTTAVAT HUOMIOON oikeusjärjestelmiinsä sisältyvät takeet siitä, että syyteyllä henkilöllä on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, mukaan lukien oikeus lain mukaisesti perustetun riippumattoman tuomioistuimen antamaan lainmukaiseen tuomioon,

HALUAVAT tehdä sopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 artikla

Tavoite ja tarkoitus

Sopimuspuolet kehittävät tämän sopimuksen määräysten mukaisesti yhteistyötään ja keskinäistä oikeusapua.

2 artikla

Määritelmät

1. "Sopimuspuolilla" tarkoitetaan Euroopan unionia ja Amerikan yhdysvaltoja.

2. "Jäsenvaltiolla" tarkoitetaan Euroopan unionin jäsenvaltiota.

AGREEMENT

on mutual legal assistance between the European union and the united states of America

THE EUROPEAN UNION AND THE UNITED STATES OF AMERICA,

DESIRING further to facilitate cooperation between the European Union Member States and the United States of America,

DESIRING to combat crime in a more effective way as a means of protecting their respective democratic societies and common values,

HAVING DUE REGARD for rights of individuals and the rule of law,

MINDFUL of the guarantees under their respective legal systems which provide an accused person with the right to a fair trial, including the right to adjudication by an impartial tribunal established pursuant to law,

DESIRING to conclude an Agreement relating to mutual legal assistance in criminal matters,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

Object and Purpose

The Contracting Parties undertake, in accordance with the provisions of this Agreement, to provide for enhancements to cooperation and mutual legal assistance.

Article 2

Definitions

1. "Contracting Parties" shall mean the European Union and the United States of America.

2. "Member State" shall mean a Member State of the European Union.

3 artikla

Tämän sopimuksen soveltamisala suhteessa jäsenvaltioiden kanssa keskinäisestä oikeusavusta tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin tai niiden puuttuessa

1. Euroopan unioni Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti ja Amerikan yhdysvallat varmistavat, että tätä sopimusta sovelletaan jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä keskinäisestä oikeusavusta tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin, jotka ovat voimassa tämän sopimuksen tullessa voimaan, seuraavasti:

(a) 4 artiklaa sovelletaan pankkitilien ja pankkitapahtumien tunnistamiseen tarvittavien tietojen saamiseksi siltä osin, kuin tämä ylittää kahdenvälisen sopimuksen määräysten mukaisen valtuutuksen.

(b) 5 artiklaa sovelletaan yhteisten tutkintaryhmien perustamisen ja toiminnan sallimiseksi siltä osin, kuin tämä ylittää kahdenvälisen sopimuksen määräysten mukaisen valtuutuksen.

(c) 6 artiklaa sovelletaan, kun sallitaan todistajalausannon saaminen pyynnön vastaanottaneessa valtiossa olevalta todistajalta käyttäen videoneuvottelutekniikkaa pyynnön esittäneen ja sen vastaanottaneen valtion välillä, siltä osin, kuin tämä ylittää kahdenvälisen sopimuksen määräysten mukaisen valtuutuksen.

(d) 7 artiklaa sovelletaan nopeiden viestintävälineiden käyttämisen sallimiseksi, siltä osin, kuin tämä ylittää kahdenvälisen sopimuksen määräysten mukaisen valtuutuksen.

(e) 8 artiklaa sovelletaan asianomaisille hallintoviranomaisille annettavan keskinäisen oikeusavun sallimiseen siltä osin, kuin tämä ylittää kahdenvälisen sopimuksen määräysten mukaisen valtuutuksen.

(f) Jollei 9 artiklan 4 ja 5 kohdasta muuta johdu, 9 artiklaa sovelletaan pyynnön esittä-

Article 3

Scope of application of this Agreement in relation to bilateral mutual legal assistance treaties with Member States and in the absence thereof

1. The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, and the United States of America shall ensure that the provisions of this Agreement are applied in relation to bilateral mutual legal assistance treaties between the Member States and the United States of America, in force at the time of the entry into force of this Agreement, under the following terms:

(a) Article 4 shall be applied to provide for identification of financial accounts and transactions in addition to any authority already provided under bilateral treaty provisions;

(b) Article 5 shall be applied to authorize the formation and activities of joint investigative teams in addition to any authority already provided under bilateral treaty provisions;

(c) Article 6 shall be applied to authorize the taking of testimony of a person located in the requested State by use of video transmission technology between the requesting and requested States in addition to any authority already provided under bilateral treaty provisions;

(d) Article 7 shall be applied to provide for the use of expedited means of communication in addition to any authority already provided under bilateral treaty provisions;

(e) Article 8 shall be applied to authorize the providing of mutual legal assistance to the administrative authorities concerned, in addition to any authority already provided under bilateral treaty provisions;

(f) Subject to Article 9(4) and (5), Article 9 shall be applied in place of, or in the ab-

neelle valtiolle toimitettujen tietojen tai todistusaineiston käytön rajoittamista sekä ehtojen asettamista avulle tai siitä kieltäytymistä tietoturvaan liittyvin perustein koskevien kahdenvälisen sopimuksen määräysten sijaan tai niiden puuttuessa.

(g) 10 artiklaa sovelletaan, jos kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole määräyksiä siitä, missä olosuhteissa pyynnön esittävä valtio voi pyytää, että sen esittämä pyyntö katsotaan luottamukselliseksi.

2. (a) Euroopan unioni varmistaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti, että kukin jäsenvaltio hyväksyy Amerikan yhdysvaltojen kanssa tekemällään asiakirjalla, että sen Amerikan yhdysvaltojen kanssa tekemää, voimassa olevaa kahdenvälisestä sopimusta keskinäisestä oikeusavusta sovelletaan tämän artiklan mukaisesti.

(b) Euroopan unioni varmistaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti, että uudet jäsenvaltiot, jotka liittyvät Euroopan unioniin tämän sopimuksen voimaantumisen jälkeen, ja jotka ovat tehneet Amerikan yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisen sopimuksen keskinäisestä oikeusavusta, toteuttavat a alakohdassa tarkoitettut toimenpiteet.

(c) Sopimuspuolet pyrkivät saattamaan b alakohdassa kuvatun prosessin päätökseen ennen uuden jäsenvaltion suunniteltua liittymistä tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Euroopan unioni ilmoittaa Amerikan yhdysvalloille uusien jäsenvaltioiden liittymispäivämäärät.

3. (a) Euroopan unioni Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti ja Amerikan yhdysvallat varmistavat lisäksi, että tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan, jos jäsenvaltion ja Amerikan yhdysvaltojen välillä ei ole keskinäistä oikeusapua koskevaa, voimassa olevaa kahdenvälisestä sopimusta.

(b) Euroopan unioni varmistaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti, et-

sence of bilateral treaty provisions governing limitations on use of information or evidence provided to the requesting State, and governing the conditioning or refusal of assistance on data protection grounds;

(g) Article 10 shall be applied in the absence of bilateral treaty provisions pertaining to the circumstances under which a requesting State may seek the confidentiality of its request.

2. (a) The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, shall ensure that each Member State acknowledges, in a written instrument between such Member State and the United States of America, the application, in the manner set forth in this Article, of its bilateral mutual legal assistance treaty in force with the United States of America;

(b) The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, shall ensure that new Member States acceding to the European Union after the entry into force of this Agreement, and having bilateral mutual legal assistance treaties with the United States of America, take the measures referred to in subparagraph (a);

(c) The Contracting Parties shall endeavour to complete the process described in subparagraph (b) prior to the scheduled accession of a new Member State, or as soon as possible thereafter. The European Union shall notify the United States of America of the date of accession of new Member States.

3. (a) The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, and the United States of America shall also ensure that the provisions of this Agreement are applied in the absence of a bilateral mutual legal assistance treaty in force between a Member State and the United States of America;

(b) The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, shall ensure that

tä kyseinen jäsenvaltio hyväksyy kyseisen jäsenvaltion ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyllä asiakirjalla, että tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan.

(c) Euroopan unioni varmistaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti, että uudet jäsenvaltiot, jotka liittyvät Euroopan unioniin tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen, ja jotka eivät ole tehneet Amerikan yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisiä sopimusta keskinäisestä oikeusavusta, toteuttavat b alakohdassa tarkoitettut toimenpiteet.

4. Jos 2 kohdan b alakohdassa ja 3 kohdan c alakohdassa kuvattua prosessia ei ole saatu päätökseen liittymisajankohtaan mennessä, tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Amerikan yhdysvaltojen ja kyseisen uuden jäsenvaltion suhteisiin siitä päivästä, jolloin ne ilmoittavat toisilleen ja Euroopan unionille tätä koskevien sisäisten menettelyjensä saattamisesta päätökseen.

5. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä sopimus on tarkoitettu koskemaan ainoastaan asianosaisten valtioiden välistä keskinäistä oikeusapua. Tämän sopimuksen määräysten ei voida katsoa antavan yksityishenkilölle oikeutta saada tai poistaa todistusaineistoa tai estää sen käyttöä, tai estää pyynnön täytäntöönpanoa tai laajentaa tai rajoittaa kansallisen oikeuden mukaisia oikeuksia.

4 artikla

Pankkitietojen selvittäminen

1. (a) Pynnön esittävän valtion pyynnöstä pynnön vastaanottavan valtion on tämän artiklan mukaisesti selvitettävä viipymättä, onko sen alueella sijaitsevilla pankeilla tietoa siitä, onko nimetyllä rikoksesta epäillyllä tai syytteeseen pannulla luonnollisella tai oikeushenkilöllä pankkitili tai -tilejä. Pynnön vastaanottaneen valtion on ilmoitettava viipymättä tutkimustensa tulokset pynnön esittäneelle valtiolle.

such Member State acknowledges, in a written instrument between such Member State and the United States of America, the application of the provisions of this Agreement;

(c) The European Union, pursuant to the Treaty on European Union, shall ensure that new Member States acceding to the European Union after the entry into force of this Agreement, which do not have bilateral mutual legal assistance treaties with the United States of America, take the measures referred to in subparagraph (b).

4. If the process described in paragraph 2(b) and 3(c) is not completed by the date of accession, the provisions of this Agreement shall apply in the relations between the United States of America and that new Member State as from the date on which they have notified each other and the European Union of the completion of their internal procedures for that purpose.

5. The Contracting Parties agree that this Agreement is intended solely for mutual legal assistance between the States concerned. The provisions of this Agreement shall not give rise to a right on the part of any private person to obtain, suppress, or exclude any evidence, or to impede the execution of a request, nor expand or limit rights otherwise available under domestic law.

Article 4

Identification of bank information

1. (a) Upon request of the requesting State, the requested State shall, in accordance with the terms of this Article, promptly ascertain if the banks located in its territory possess information on whether an identified natural or legal person suspected of or charged with a criminal offence is the holder of a bank account or accounts. The requested State shall promptly communicate the results of its enquiries to the requesting State;

(b) Edellä a alakohdassa kuvattuihin toimiin voidaan ryhtyä myös:

(i) sellaisia luonnollisia tai oikeushenkilöitä koskevien tietojen selvittämiseksi, jotka on tuomittu rikoksesta tai jotka ovat muutoin sekaantuneet rikokseen;

(ii) muun rahoituslaitoksen kuin pankin hallussa olevien tietojen selvittämiseksi; tai

(iii) sellaisten pankkitapahtumien selvittämiseksi, jotka eivät liity tileihin.

2. Edellä 1 kohdassa kuvatun tiedonsaanti-pyyntöön mukana on toimitettava:

(a) kyseisen luonnollisen tai oikeushenkilön henkilöllisyyttä koskevat tiedot, joiden perusteella nämä tilit tai pankkitapahtumat voidaan jäljittää; ja

(b) riittävät tiedot, joiden perusteella pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomaisen voi

(i) kohtuudella olettaa, että kyseinen luonnollinen tai oikeushenkilö on syyllistynyt rikokseen ja että pyynnön vastaanottaneen valtion alueella olevilla pankeilla tai muilla rahoituslaitoksilla kuin pankeilla saattaa olla pyydetty tiedot; ja

(ii) todeta, että pyydetty tiedot liittyvät kyseiseen rikostutkintaan tai oikeudenkäyntiin;

(c) mahdollisuuksien mukaan tiedot siitä, mikä pankki tai muu rahoituslaitos kuin pankki saattaa olla kyseessä, sekä muita tietoja, joiden avulla tutkintaa voidaan kohdentaa.

3. Tämän artiklan nojalla esitetyt oikeuspyynnöt on toimitettava:

(a) 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti nimettyjen keskinäisestä oikeusavusta vastaavien jäsenvaltioiden keskusviranomaisten tai rikostutkinnasta ja syytteenpanosta vastaavien jäsenvaltioiden kansallisten viran-

(b) The actions described in subparagraph (a) may also be taken for the purpose of identifying:

(i) information regarding natural or legal persons convicted of or otherwise involved in a criminal offence;

(ii) information in the possession of non-bank financial institutions; or

(iii) financial transactions unrelated to accounts.

2. A request for information described in paragraph 1 shall include:

(a) the identity of the natural or legal person relevant to locating such accounts or transactions; and

(b) sufficient information to enable the competent authority of the requested State to:

(i) reasonably suspect that the natural or legal person concerned has engaged in a criminal offence and that banks or non-bank financial institutions in the territory of the requested State may have the information requested; and

(ii) conclude that the information sought relates to the criminal investigation or proceeding.

(c) to the extent possible, information concerning which bank or non-bank financial institution may be involved, and other information the availability of which may aid in reducing the breadth of the enquiry.

3. Requests for assistance under this Article shall be transmitted between:

(a) central authorities responsible for mutual legal assistance in Member States, or national authorities of Member States responsible for investigation or prosecution of criminal offences as designated pursuant to

omaisten ja

(b) 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti nimettyjen rikostutkinnasta ja syytteenpanosta vastaavien Yhdysvaltojen kansallisten viranomaisten välillä.

Sopimuspuolet voivat tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen sopia diplomaattisia nootteja vaihtamalla muuttavansa kanavia, joiden välityksellä tämän artiklan mukaiset oikeusapupyynnöt toimitetaan.

4. (a) Jollei b alakohdasta muuta johdu, valtio voi 15 artiklan mukaisesti rajata velvollisuutensa antaa oikeusapua tämän artiklan nojalla:

(i) rikoksiin, jotka ovat rangaistavia tekoja sekä pyynnön vastaanottaneen että pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön nojalla;

(ii) rikoksiin, joista pyynnön esittäneessä valtiossa voi seurata vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide, jonka enimmäispituus on vähintään neljä vuotta ja vähintään kaksi vuotta pyynnön vastaanottaneessa valtiossa; tai

(iii) nimettyihin törkeisiin rikoksiin, jotka ovat rangaistavia tekoja sekä pyynnön vastaanottaneen että pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön nojalla.

(b) Valtion, joka rajaa velvollisuutensa a alakohdan ii tai iii alakohdan mukaisesti, on sallittava vähintään sellaisten tilien selvittäminen, jotka liittyvät terroristitoimintaan ja sellaisesta erityyppisestä törkeästä rikollisesta toiminnasta saatujen varojen pesuun, joka on rangaistava teko sekä pyynnön esittäneen että pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön nojalla.

5. Oikeusapua ei tämän artiklan mukaisesti voida evätä pankkisalaisuuteen vetoamalla.

6. Pynnön vastaanottaneen valtion on vastattava pyyntöön, jossa sitä pyydetään esittämään tämän artiklan mukaisesti tunnistettuja tilejä tai pankkitapahtumia koskevat kirjalliset tiedot, kyseisten valtioiden välillä

Article 15(2), and

(b) national authorities of the United States responsible for investigation or prosecution of criminal offences, as designated pursuant to Article 15(2).

The Contracting Parties may, following the entry into force of this Agreement, agree by exchange of diplomatic note to modify the channels through which requests under this Article are made.

4. (a) Subject to subparagraph (b), a State may, pursuant to Article 15, limit its obligation to provide assistance under this Article to:

(i) offences punishable under the laws of both the requested and requesting States;

(ii) offences punishable by a penalty involving deprivation of liberty or a detention order of a maximum period of at least four years in the requesting State and at least two years in the requested State; or

(iii) designated serious offences punishable under the laws of both the requested and requesting States;

(b) A State which limits its obligation pursuant to subparagraph (a)(ii) or (iii) shall, at a minimum, enable identification of accounts associated with terrorist activity and the laundering of proceeds generated from a comprehensive range of serious criminal activities, punishable under the laws of both the requesting and requested States.

5. Assistance may not be refused under this Article on grounds of bank secrecy.

6. The requested State shall respond to a request for production of the records concerning the accounts or transactions identified pursuant to this Article, in accordance with the provisions of the applicable mutual

voimassa olevan, sovellettavan keskinäistä oikeusapua koskevan sopimuksen määräysten mukaisesti tai jos tällaista sopimusta ei ole, kansallisen lainsäädäntönsä vaatimusten mukaisesti.

7. Sopimuspuolet toteuttavat toimenpiteitä sen välttämiseksi, että tämän artiklan soveltaminen aiheuttaisi pyynnön vastaanottaneelle valtiolle ylimääräisiä rasitteita. Jos kuitenkin pyynnön vastaanottaneelle valtiolle, mukaan lukien pankkeille, aiheutuu ylimääräisiä rasitteita, tai jos tässä artiklassa tarkoitettujen tietojenvaihdon yhteydessä käytettävien kanavien toiminnasta aiheutuu ylimääräisiä rasitteita, sopimuspuolet kuulevat toisiaan välittömästi tavoitteenaan tämän artiklan soveltamisen helpottaminen, mukaan lukien tarvittaessa sellaiset toimenpiteet, joilla aiheutuneita ja mahdollisesti tulevaisuudessa aiheutuvia rasitteita vähennetään.

5 artikla

Yhteiset tutkintaryhmät

1. Sopimuspuolten on, jolleivät ne ole jo niin tehneet, toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta yhteisiä tutkintaryhmiä voidaan perustaa ja jotta niiden toiminta olisi mahdollista sekä kunkin jäsenvaltion että Amerikan yhdysvaltojen alueella sellaisen rikostutinnan tai syytteenpanon helpottamiseksi, jossa ovat osallisina yksi tai useampia jäsenvaltioita sekä Amerikan yhdysvallat, jos asianomainen jäsenvaltio ja Amerikan yhdysvallat katsovat sen tarpeelliseksi.

2. Tutkintaryhmän toimintaa koskevista periaatteista, kuten sen koostumuksesta, kestosta, sijainnista, organisaatiosta, tehtävistä, tarkoituksesta, ja jonkin jäsenvaltion lähettämien tutkintaryhmän jäsenten rikostutkintaan osallistumisen ehdoista toisen valtion alueella sovitaan asianomaisten valtioiden nimeämien rikostutkinnasta tai syytteenpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten kesken.

3. Kunkin asianomaisen valtion nimeämät

legal assistance treaty in force between the States concerned, or in the absence thereof, in accordance with the requirements of its domestic law.

7. The Contracting Parties shall take measures to avoid the imposition of extraordinary burdens on requested States through application of this Article. Where extraordinary burdens on a requested State nonetheless result, including on banks or by operation of the channels of communications foreseen in this Article, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to facilitating the application of this Article, including the taking of such measures as may be required to reduce pending and future burdens.

Article 5

Joint investigative teams

1. The Contracting Parties shall, to the extent they have not already done so, take such measures as may be necessary to enable joint investigative teams to be established and operated in the respective territories of each Member State and the United States of America for the purpose of facilitating criminal investigations or prosecutions involving one or more Member States and the United States of America where deemed appropriate by the Member State concerned and the United States of America.

2. The procedures under which the team is to operate, such as its composition, duration, location, organization, functions, purpose, and terms of participation of team members of a State in investigative activities taking place in another State's territory shall be as agreed between the competent authorities responsible for the investigation or prosecution of criminal offences, as determined by the respective States concerned.

3. The competent authorities determined

toimivaltaiset viranomaiset ovat suorassa yhteydessä keskenään tällaisen tutkintaryhmän perustamiseen ja toimintaan liittyvissä asioissa paitsi, jos katsotaan, että tehtävien poikkeuksellinen monimutkaisuus, laajuus tai muut asiaan liittyvät olosuhteet edellyttävät keskitetympää koordinaatiota joidenkin tai kaikkien näkökohtien osalta, missä tapauksessa valtiot voivat sopia muista asianmukaisista yhteydenpitokanavista.

4. Kun yhteisen tutkintaryhmän on tarpeellista suorittaa rikostutkintaa jossakin ryhmän perustamiseen osallistuneessa valtiossa, kyseisen valtion jäsen ryhmässä voi pyytää omia toimivaltaisia viranomaisia suorittamaan kyseisen tutkinnan ilman, että muiden valtioiden olisi esitettävä keskinäistä oikeusapua koskeva pyyntö. Tämä toimenpide on suoritettava noudattaen samoja tutkinnallisia standardeja kuin mitä kyseisen valtion sisäisessä tutkinnassa noudatetaan.

6 artikla

Videoneuvottelu

1. Sopimuspuolten on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta mahdollistetaan videolähetystekniikan käyttö kunkin jäsenvaltion ja Amerikan yhdysvaltojen välillä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa oleskelevan todistajan tai asiantuntijan lausunnon saamiseksi oikeudenkäynnissä, jota varten keskinäistä oikeusapua on saatavissa, jollei tällaista teknistä apua ole tällä hetkellä käytettävissä. Siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty tässä artiklassa, tällaisessa menettelyssä noudatetaan yksityiskohtaisia sääntöjä, joista määrätään asianomaisten valtioiden välillä sovellettavissa voimassa olevissa keskinäistä oikeusapua koskevilla sopimuksissa tai joista säädetään pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä.

2. Jolleivät pyynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut valtio muuta sovi, pyynnön esittänyt valtio vastaa videolähetyksen käyttöönotosta ja toteuttamisesta aiheutuvista kuluista. Avun antamisen yhteydessä aiheutuvista muista kuluista (mukaan lukien pyynnön täyttämiseen osallistuvien henki-

by the respective States concerned shall communicate directly for the purposes of the establishment and operation of such team except that where the exceptional complexity, broad scope, or other circumstances involved are deemed to require more central coordination as to some or all aspects, the States may agree upon other appropriate channels of communications to that end.

4. Where the joint investigative team needs investigative measures to be taken in one of the States setting up the team, a member of the team of that State may request its own competent authorities to take those measures without the other States having to submit a request for mutual legal assistance. The required legal standard for obtaining the measure in that State shall be the standard applicable to its domestic investigative activities.

Article 6

Video conferencing

1. The Contracting Parties shall take such measures as may be necessary to enable the use of video transmission technology between each Member State and the United States of America for taking testimony in a proceeding for which mutual legal assistance is available of a witness or expert located in a requested State, to the extent such assistance is not currently available. To the extent not specifically set forth in this Article, the modalities governing such procedure shall be as provided under the applicable mutual legal assistance treaty in force between the States concerned, or the law of the requested State, as applicable.

2. Unless otherwise agreed by the requesting and requested States, the requesting State shall bear the costs associated with establishing and servicing the video transmission. Other costs arising in the course of providing assistance (including costs associated with travel of participants in the re-

löiden matkakustannuksista pyynnön vastaanottaneessa valtiossa) vastataan asianomaisten valtioiden välillä sovellettavan, voimassa olevan keskinäistä oikeusapua koskevan sopimuksen määräysten mukaisesti tai jos tällaista sopimusta ei ole, pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion keskenään sopimalla tavalla.

3. Pynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut valtio voivat neuvotella keskenään pyynnön täyttämisen yhteydessä mahdollisesti ilmenevien oikeudellisten, teknisten tai logististen ongelmien ratkaisemiseksi.

4. Jos todistaja tai asiantuntija antaa tahallisesti vääran lausunnon tai syyllistyy muuhun väärinkäytökseen videoneuvottelun yhteydessä, aiheutuu tästä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa samanlainen seuraamus kuin jos se olisi tapahtunut kansallisen oikeudenkäynnin yhteydessä, tämän kuitenkin rajoittamatta pyynnön esittäneen valtion oman lainsäädäntönsä mukaista toimivaltaa.

5. Tämä artikla ei estä pyynnön vastaanottanutta valtiota käyttämästä muita sovellettavan sopimuksen tai lainsäädännön mukaisia keinoja todistajanlausunnon saamiseksi.

6. Tämä artikla ei rajoita jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välisten kahdensivälisen keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten niiden määräysten soveltamista, joissa edellytetään videoneuvottelutekniikan käyttöä tai joissa sen käyttö sallitaan muihin kuin 1 kohdassa kuvattuihin tarkoituksiin, mukaan lukien henkilöiden tai esineiden tunnistamiseksi tai tutkinnan yhteydessä annettavan lausunnon saamiseksi. Jollei sovellettavassa sopimuksessa tai lainsäädännössä ole siitä jo määrätty tai säädetty, valtio voi sallia videoneuvottelutekniikan käytön tällaisissa tapauksissa.

7 artikla

Pyyntöjen nopeutettu toimittaminen

Keskinäistä oikeusapua koskevat pyynnöt ja niitä koskevat viestit voidaan lähettää no-

quested State) shall be borne in accordance with the applicable provisions of the mutual legal assistance treaty in force between the States concerned, or where there is no such treaty, as agreed upon by the requesting and requested States.

3. The requesting and requested States may consult in order to facilitate resolution of legal, technical or logistical issues that may arise in the execution of the request.

4. Without prejudice to any jurisdiction under the law of the requesting State, making an intentionally false statement or other misconduct of the witness or expert during the course of the video conference shall be punishable in the requested State in the same manner as if it had been committed in the course of its domestic proceedings.

5. This Article is without prejudice to the use of other means for obtaining of testimony in the requested State available under applicable treaty or law.

6. This Article is without prejudice to application of provisions of bilateral mutual legal assistance agreements between Member States and the United States of America that require or permit the use of video conferencing technology for purposes other than those described in paragraph 1, including for purposes of identification of persons or objects, or taking of investigative statements. Where not already provided for under applicable treaty or law, a State may permit the use of video conferencing technology in such instances.

Article 7

Expedited transmission of requests

Requests for mutual legal assistance, and communications related thereto, may be

peita viestintävälineitä käyttäen, mukaan lukien telekopio tai sähköposti, ja niiden lisäksi toimitetaan virallinen vahvistus, jos pyynnön vastaanottanut valtio sitä edellyttää. Pyyntöön vastaanottanut valtio voi vastata pyyntöön vastaavia nopeita viestintävälineitä käyttäen.

8 artikla

Keskinäinen oikeusapu hallintoviranomaisille

1. Keskinäistä oikeusapua myönnetään myös kansalliselle hallintoviranomaiselle, joka tutkii tekoa tarkoituksena nostaa rikossyyte tai käynnistää rikostutkinta tai antaa asia syyttäjäviranomaisten harkittavaksi ja joilla on erityinen hallinnollinen tai lakisääteinen valtuus suorittaa tällaisia tutkimuksia. Keskinäistä oikeusapua voidaan myöntää myös muille hallintoviranomaisille tällaisissa tapauksissa. Apua ei anneta tapauksissa, joissa hallintoviranomainen olettaa, ettei asiasta tapauksesta riippuen tulla joko nostamaan syytettä tai käynnistettä tutkintaa.

2. (a) Tämän artiklan mukainen oikeusapupyynnö toimitetaan asianomaisten valtioiden välisissä voimassa olevissa kahdenvälisissä keskinäistä oikeusapua koskevilla sopimuksissa nimettyjen keskusviranomaisten välillä tai muiden viranomaisten välillä, joista kyseiset keskusviranomaiset ovat keskenään sopineet.

(b) Jos sopimusta ei ole, pyynnöt toimitetaan Yhdysvaltojen oikeusministeriön sekä asianomaisten jäsenvaltioiden oikeusministeriön tai 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti muun vastaavan ministeriön välillä, joka vastaa keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen toimittamisesta, tai muiden viranomaisten välillä, joista Yhdysvaltojen oikeusministeriö ja asianomainen ministeriö ovat keskenään sopineet.

3. Sopimuspuolet toteuttavat toimenpiteitä sen välttämiseksi, että tämän artiklan soveltaminen aiheuttaisi pyynnön vastaanottaneil-

made by expedited means of communications, including fax or e-mail, with formal confirmation to follow where required by the requested State. The requested State may respond to the request by any such expedited means of communication.

Article 8

Mutual legal assistance to administrative authorities

1. Mutual legal assistance shall also be afforded to a national administrative authority, investigating conduct with a view to a criminal prosecution of the conduct, or referral of the conduct to criminal investigation or prosecution authorities, pursuant to its specific administrative or regulatory authority to undertake such investigation. Mutual legal assistance may also be afforded to other administrative authorities under such circumstances. Assistance shall not be available for matters in which the administrative authority anticipates that no prosecution or referral, as applicable, will take place.

2. (a) Requests for assistance under this Article shall be transmitted between the central authorities designated pursuant to the bilateral mutual legal assistance treaty in force between the States concerned, or between such other authorities as may be agreed by the central authorities;

(b) In the absence of a treaty, requests shall be transmitted between the United States Department of Justice and the Ministry of Justice or, pursuant to Article 15(1), comparable Ministry of the Member State concerned responsible for transmission of mutual legal assistance requests, or between such other authorities as may be agreed by the Department of Justice and such Ministry.

3. The Contracting Parties shall take measures to avoid the imposition of extraordinary burdens on requested States through

le valtioille ylimääräisiä rasitteita. Jos pyynnön vastaanottaneelle valtiolle kuitenkin aiheutuu ylimääräisiä rasitteita, sopimuspuolet kuulevat toisiaan välittömästi tavoitteenaan tämän artiklan soveltamisen helpottaminen, mukaan lukien tarvittaessa sellaiset toimenpiteet, joilla aiheutuneita ja mahdollisesti tulevaisuudessa aiheutuvia rasitteita vähennetään.

9 artikla

Käyttörajoitukset henkilötietojen tai muiden tietojen suojaamiseksi

1. Pynnön esittänyt valtio voi käyttää kaikkia pyynnön vastaanottaneelta valtiolta saamia tietoja tai todistusaineistoa:

(a) rikostutkinnassa ja rikosasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä;

(b) yleiselle turvallisuudelle aiheutuvan välittömän ja vakavan uhan estämiseksi;

(c) sen muissa kuin rikosoikeudellisissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa menettelyissä, jotka liittyvät suoraan tutkintaan tai oikeudenkäyntiin:

(i) jota tarkoitetaan a alakohdassa; tai

(ii) jota varten on annettu 8 artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua;

(d) mihin tahansa muuhun tarkoitukseen, jos kyseiset tiedot tai todistusaineisto on julkistettu sen oikeudenkäynnin yhteydessä, jota varten ne toimitettiin, tai jossakin a, b ja c alakohdassa kuvatussa tilanteessa; ja

(e) mihin tahansa muuhun tarkoitukseen, vain jos pyynnön vastaanottanut valtio antaa ennakoita suostumuksensa.

2. (a) Tämä artikla ei estä pyynnön vastaanottanutta valtiota asettamasta yksittäistapauksessa lisäehtoja, jos kyseiseen oikeusapupyyntöön ei voida suostua ilman tällaisia ehtoja. Jos tämän alakohdan mukaisesti on asetettu lisäehtoja, pyynnön vastaanottanut

application of this Article. Where extraordinary burdens on a requested State nonetheless result, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to facilitating the application of this Article, including the taking of such measures as may be required to reduce pending and future burdens.

Article 9

Limitations on use to protect personal and other data

1. The requesting State may use any evidence or information obtained from the requested State:

(a) for the purpose of its criminal investigations and proceedings;

(b) for preventing an immediate and serious threat to its public security;

(c) in its non-criminal judicial or administrative proceedings directly related to investigations or proceedings:

(i) set forth in subparagraph (a); or

(ii) for which mutual legal assistance was rendered under Article 8;

(d) for any other purpose, if the information or evidence has been made public within the framework of proceedings for which they were transmitted, or in any of the situations described in subparagraphs (a), (b) and (c); and

(e) for any other purpose, only with the prior consent of the requested State.

2. (a) This Article shall not prejudice the ability of the requested State to impose additional conditions in a particular case where the particular request for assistance could not be complied with in the absence of such conditions. Where additional conditions

valtio voi pyytää pyynnön esittänyttä valtiota antamaan tietoja siitä, mihin todistusaineistoa tai tietoja käytetään.

(b) Pynnön vastaanottava valtio ei kuitenkaan voi asettaa a alakohdassa todistusaineiston tai tietojen toimittamiselle pynnön esittäneen valtion henkilötietojen käsittelyä koskeviin oikeudellisiin normeihin liittyviä yleisiä rajoituksia.

3. Jos pynnön vastaanottanut valtio sen jälkeen, kun se on antanut tiedot pynnön esittäneelle valtiolle, saa tietoonsa seikkoja, joiden vuoksi se saattaa haluta asettaa lisäehtoja tietyssä tapauksessa, pynnön vastaanottanut valtio voi neuvotella pynnön esittäneen valtion kanssa sen määrittämiseksi, millä tavoin todistusaineisto ja tiedot voidaan suojata.

4. Pynnön vastaanottanut valtio voi käyttää sovellettavan, keskinäisestä oikeusavusta tehdyn kahdenvälisen sopimuksen käyttörajoitusta koskevaa määräystä tämän artiklan sijaan, jos sen mukaiset rajoitukset todistusaineiston ja tietojen käytölle ovat vähäisempiä kuin tämän artiklan mukaiset rajoitukset.

5. Jos jonkin jäsenvaltion ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tämän sopimuksen allekirjoituspäivänä voimassa oleva kahdenvälinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta antaa mahdollisuuden rajoittaa velvollisuutta avunantoon tiettyjen verorikosten osalta, asianosainen jäsenvaltio voi 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun Amerikan yhdysvaltojen kanssa tehtävän asiakirjojen vaihdon yhteydessä ilmoittaa, että kyseisten rikosten osalta se jatkaa mainitun sopimuksen käyttörajoitusta koskevan määräyksen soveltamista.

10 artikla

Luottamuksellisuutta koskeva pynnön esittäneen valtion pyyntö

Pyynnön vastaanottaneen valtion on parhaansa mukaan pyrittävä säilyttämään pynnön

have been imposed in accordance with this subparagraph, the requested State may require the requesting State to give information on the use made of the evidence or information;

(b) Generic restrictions with respect to the legal standards of the requesting State for processing personal data may not be imposed by the requested State as a condition under subparagraph (a) to providing evidence or information.

3. Where, following disclosure to the requesting State, the requested State becomes aware of circumstances that may cause it to seek an additional condition in a particular case, the requested State may consult with the requesting State to determine the extent to which the evidence and information can be protected.

4. A requested State may apply the use limitation provision of the applicable bilateral mutual legal assistance treaty in lieu of this Article, where doing so will result in less restriction on the use of information and evidence than provided for in this Article.

5. Where a bilateral mutual legal assistance treaty in force between a Member State and the United States of America on the date of signature of this Agreement, permits limitation of the obligation to provide assistance with respect to certain tax offences, the Member State concerned may indicate, in its exchange of written instruments with the United States of America described in Article 3(2), that, with respect to such offences, it will continue to apply the use limitation provision of that treaty.

Article 10

Requesting State's request for confidentiality

The requested State shall use its best efforts to keep confidential a request and its

tö ja sen sisältö luottamuksellisina, jos pyynnön esittänyt valtio sitä edellyttää. Jos pyyntöä ei voida täyttää ilman pyydetyn luottamuksellisuuden loukkaamista, pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomaisen on ilmoitettava siitä pyynnön esittäneelle valtiolle, jonka on sen jälkeen päätettävä, olisiko pyyntö kuitenkin täytettävä.

11 artikla

Kuuleminen

Sopimuspuolet kuulevat tarvittaessa toisinaan mahdollistaakseen tämän sopimuksen mahdollisimman tehokkaan soveltamisen muun muassa helpottamalla tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien mahdollisten kiistojen ratkaisemista.

12 artikla

Ajallinen soveltaminen

1. Tätä sopimusta sovelletaan rikoksiin, jotka on tehty sekä ennen sen voimaantuloa että sen jälkeen.

2. Tätä sopimusta sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtäviin keskinäistä avunantoa koskeviin pyyntöihin. Edellä olevia 6 ja 7 artiklaa sovelletaan kuitenkin pyyntöihin, jotka odottavat käsittelyä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa tämän sopimuksen tullessa voimaan.

13 artikla

Poikkeamattomuus

Ellei 4 artiklan 5 kohdasta ja 9 artiklan 2 kohdan b alakohdasta muuta johdu, tämä sopimus ei vaikuta pyynnön vastaanottaneen valtion mahdollisuuteen evätä apu vedoten keskinäistä oikeusapua koskevan kahdensivälisen sopimuksen mukaisiin perusteisiin, tai jos tällaista sopimusta ei ole, kyseisessä valtiossa sovellettaviin oikeudellisiin periaatteisiin sekä siihen, että pyynnön täyttäminen vaikuttaisi haitallisesti sen yksinmääräisoikeuteen, turvallisuuteen, yleiseen järjestykseen tai muihin olennaisiin etuihin.

contents if such confidentiality is requested by the requesting State. If the request cannot be executed without breaching the requested confidentiality, the central authority of the requested State shall so inform the requesting State, which shall then determine whether the request should nevertheless be executed.

Article 11

Consultations

The Contracting Parties shall, as appropriate, consult to enable the most effective use to be made of this Agreement, including to facilitate the resolution of any dispute regarding the interpretation or application of this Agreement.

Article 12

Temporal Application

1. This Agreement shall apply to offences committed before as well as after it enters into force.

2. This Agreement shall apply to requests for mutual legal assistance made after its entry into force. Nevertheless, Articles 6 and 7 shall apply to requests pending in a requested State at the time this Agreement enters into force.

Article 13

Non-derogation

Subject to Article 4(5) and Article 9(2)(b), this Agreement is without prejudice to the invocation by the requested State of grounds for refusal of assistance available pursuant to a bilateral mutual legal assistance treaty, or, in the absence of a treaty, its applicable legal principles, including where execution of the request would prejudice its sovereignty, security, ordre public or other essential interests.

14 artikla

Jäsenvaltioiden kanssa myöhemmin tehtävät kahdenväliset sopimukset keskinäisestä oikeusavusta

Tämä sopimus ei estä jäsenvaltiota ja Amerikan yhdysvaltoja tekemästä tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen kahdenvälisiä sopimuksia, jotka ovat tämän sopimuksen mukaisia.

15 artikla

Nimeäminen ja ilmoittaminen

1. Jos 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti nimetty ministeriö on muu kuin oikeusministeriö, Euroopan unionin on ilmoitettava Amerikan yhdysvalloille tällaisesta nimeämisestä ennen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua asiakirjojen vaihtoa jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä.

2. Sopimuspuolten on, sen jälkeen kun ne ovat kuulleet toisiaan siitä, mitkä kansalliset viranomaiset ne aikovat nimetä vastaamaan rikostutkinnasta ja syytteenpanosta 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti, ilmoitettava toisilleen näin nimeämistään kansallisista viranomaisista ennen 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua asiakirjojen vaihtoa jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä. Euroopan unionin on ilmoitettava Amerikan yhdysvalloille ennen kyseistä asiakirjojen vaihtoa 4 artiklan 3 kohdan mukaiset keskusviranomaiset niiden jäsenvaltioiden osalta, joilla ei ole keskinäistä oikeusapua koskevaa sopimusta Amerikan yhdysvaltojen kanssa.

3. Sopimuspuolten on ilmoitettava toisilleen 4 artiklan 4 kohdan mukaisista rajoituksista ennen 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua asiakirjojen vaihtoa jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä.

Article 14

Future bilateral mutual legal assistance treaties with Member States

This Agreement shall not preclude the conclusion, after its entry into force, of bilateral Agreements between a Member State and the United States of America consistent with this Agreement.

Article 15

Designations and notifications

1. Where a Ministry other than the Ministry of Justice has been designated under Article 8(2)(b), the European Union shall notify the United States of America of such designation prior to the exchange of written instruments described in Article 3(3) between the Member States and the United States of America.

2. The Contracting Parties, on the basis of consultations between them on which national authorities responsible for the investigation and prosecution of offences to designate pursuant to Article 4(3), shall notify each other of the national authorities so designated prior to the exchange of written instruments described in Article 3(2) and (3) between the Member States and the United States of America. The European Union shall, for Member States having no mutual legal assistance treaty with the United States of America, notify the United States of America prior to such exchange of the identity of the central authorities under Article 4(3).

3. The Contracting Parties shall notify each other of any limitations invoked under Article 4(4) prior to the exchange of written instruments described in Article 3(2) and (3) between the Member States and the United States of America.

16 artikla

Alueellinen soveltaminen

1. Tätä sopimusta sovelletaan:
 (a) Amerikan yhdysvaltoihin;
 (b) Euroopan unionin osalta,
 – jäsenvaltioihin,
 – alueisiin, joiden ulkosuhteista vastaa jokin jäsenvaltio, tai maihin, jotka eivät ole jäsenvaltioita ja joiden suhteen jollakin jäsenvaltiolla on ulkosuhteisiin liittyviä muita velvoitteita, jos sopimuspuolet sopivat asiasta diplomaattinoottien vaihdolla, jonka asianomainen jäsenvaltio asianmukaisesti vahvistaa.

2. Kumpikin sopimuspuoli voi lakata soveltamasta tätä sopimusta alueeseen tai maahan, jotka on sisällytetty tämän sopimuksen soveltamisalaan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti, ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle diplomaattiteitse ja kun asianomainen jäsenvaltio ja Amerikan yhdysvallat ovat vahvistaneet sen asianmukaisesti.

17 artikla

Arviointi

Sopimuspuolet sopivat siitä, että tämän sopimuksen yhteinen arviointi suoritetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua sen voimaantulosta. Arvioinnissa käsitellään erityisesti sopimuksen käytännön täytäntöönpanoa, ja siinä saatetaan myös käsitellä sellaisia aiheita kuten Euroopan unionin kehitys siltä osin, kuin se liittyy tämän sopimuksen aiheeseen.

18 artikla

Voimaantulo ja päättäminen

1. Tämä sopimus tulee voimaan kolme

Article 16

Territorial application

1. This Agreement shall apply:
 (a) to the United States of America;
 (b) in relation to the European Union, to:
 – Member States;
 – such overseas territories for whose external relations a Member State has responsibility, or countries that are not Member States for whom a Member State has other duties with respect to external relations, and which are listed in the Annex to this Agreement;
 – territories or countries described in the second indent that are not listed in the Annex, where agreed upon by exchange of diplomatic note between the Contracting Parties duly confirmed by the relevant Member State.

2. The application of this Agreement to any territory or country in respect of which extension has been made in accordance with subparagraph (b) of paragraph 1 may be terminated by either Contracting Party giving six months' written notice to the other Contracting Party through the diplomatic channel, where duly confirmed between the relevant Member State and the United States of America.

Article 17

Review

The Contracting Parties agree to carry out a common review of this Agreement no later than five years after its entry into force. The review shall address in particular the practical implementation of the Agreement and may also include issues such as the consequences of further development of the European Union relating to the subject matter of this Agreement.

Article 18

Entry into force and termination

1. This Agreement shall enter into force

kuukautta ja yksi päivä sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat vaihtaneet asiakirjat, joilla ne ilmoittavat toisilleen saattaneensa voimaantumisen edellyttämät sisäiset menettelynsä päätökseen. Näissä asiakirjoissa on myös ilmoitettava, että 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on saatuttu päätökseen.

2. Kukin sopimuspuoli voi päättää tämän sopimuksen milloin tahansa ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle, ja sopimuksen voimassaolo päättyy kuuden kuukauden kuluttua kyseisen ilmoituksen tekopäivästä.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Washington D.C.:ssä kahdenkymmenentenäviidentenä päivänä kesäkuuta vuonna kaksituhattakolme kahtena kappaleena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Selitysmuistio sopimukseen keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä

Tämä muistio kuvaa keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen, jäljempänä "sopimus", tiettyjen määräysten soveltamista koskevia käsityksiä, joista on sovittu sopimuspuolten kesken.

8 artiklan osalta

8 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti pyynnön esittäneille Amerikan yhdysvaltojen liittovaltion hallintoviranomaisille on myönnettävä keskinäistä oikeusapua samoin kuin pyynnön esittäneille jäsenvaltioiden kansallisille hallintoviranomaisille. Kyseisen kohdan toisen virkkeen mukaisesti keskinäistä oikeusapua voidaan myöntää myös muille kuin liittovaltiotason hallintoviranomaisille tai paikallisille hallin-

on the first day following the third month after the date on which the Contracting Parties have exchanged instruments indicating that they have completed their internal procedures for this purpose. These instruments shall also indicate that the steps specified in Article 3(2) and (3) have been completed.

2. Either Contracting Party may terminate this Agreement at any time by giving written notice to the other Party, and such termination shall be effective six months after the date of such notice.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed this Agreement

Done at [] on [] in duplicate in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic.

Explanatory Note on the Agreement on Mutual Legal Assistance between the European Union and the United States of America

This note reflects understandings regarding the application of certain provisions of the Agreement on Mutual Legal Assistance between the European Union and the United States of America (hereinafter "the Agreement") agreed between the Contracting Parties.

On Article 8

With respect to the mutual legal assistance to administrative authorities under Article 8(1), the first sentence of Article 8(1) imposes an obligation to afford mutual legal assistance to requesting United States of America federal administrative authorities and to requesting national administrative authorities of Member States. Under the second sentence of that paragraph mutual legal assistance may also be made available to

toviranomaisille. Tämän määräyksen soveltaminen on kuitenkin pyynnön vastaanottaneen valtion harkintavallassa.

Sopimuspuolet sopivat, että 8 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti keskinäistä oikeusapua myönnetään sellaiselle pyynnön esittäneelle hallintoviranomaiselle, jolla on pyynnön esittämishetkellä käynnissä jäljempänä kuvattujen, sille kuuluvien lakisääteisten valtuuksien mukaisesti tutkinta tai menettelyt tarkoituksena nostaa rikossyyte tai saattaa tutkinnan kohteena oleva teko toimivaltaisten syyttäjäviranomaisten harkittavaksi. Se, että pyynnön esittämishetkellä suunnitellaan rikossyytteen nostamista, ei sulje pois sitä, etteikö kyseinen viranomainen voisi määrätä muita seuraamuksia. Eli 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti annettu keskinäinen oikeusapu saattaa johtaa siihen, että pyynnön esittänyt hallintoviranomainen toteaa, ettei rikossyytettä kannata nostaa tai että asiaa ei kannata antaa syyttäjäviranomaisten harkittavaksi. Nämä mahdolliset seuraukset eivät vaikuta sopimuspuolten velvollisuuteen antaa apua tämän artiklan mukaisesti.

Pyynnön esittävä hallintoviranomainen ei voi kuitenkaan käyttää 8 artiklan 1 kohtaa pyytääkseen apua asiassa, jossa rikossyytteen nostamista tai asian antamista syyttäjäviranomaisille ei suunnitella, tai asioissa, joissa tutkinnan kohteena olevasta teosta ei pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön nojalla voida määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia tai sitä ei voida antaa syyttäjäviranomaisten harkittavaksi.

Euroopan unioni muistuttaa, että sopimuksen asiasisältö kuuluu sen osalta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastossa esitettyjen, rikosasioissa tehtävää poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä koskevien määräysten piiriin ja että sopimus on tehty kyseisten määräysten soveltamisalan puitteissa.

9 artiklan osalta

9 artiklan 2 kohdan b alakohdan tarkoituksena on varmistaa, että avun antamisesta voidaan kieltäytyä tietosuojaan vetoamalla

other — that is non-federal or local — administrative authorities. This provision however, is available at the discretion of the requested State.

The Contracting Parties agree that under the first sentence of Article 8(1) mutual legal assistance will be made available to a requesting administrative authority that is, at the time of making the request, conducting investigations or proceedings in contemplation of criminal prosecution or referral of the investigated conduct to the competent prosecuting authorities, within the terms of its statutory mandate, as further described immediately below. The fact that, at the time of making the request referral for criminal prosecution is being contemplated does not exclude that, other sanctions than criminal ones may be pursued by that authority. Thus, mutual legal assistance obtained under Article 8(1) may lead the requesting administrative authority to the conclusion that pursuance of criminal proceedings or criminal referral would not be appropriate. These possible consequences do not affect the obligation upon the Contracting Parties to provide assistance under this Article.

However, the requesting administrative authority may not use Article 8(1) to request assistance where criminal prosecution or referral is not being contemplated, or for matters in which the conduct under investigation is not subject to criminal sanction or referral under the laws of the requesting State.

The European Union recalls that the subject matter of the Agreement for its part falls under the provisions on police and judicial cooperation in criminal matters set out in Title VI of the Treaty on European Union and that the Agreement has been concluded within the scope of these provisions.

On Article 9

Article 9(2)(b) is meant to ensure that refusal of assistance on data protection grounds may be invoked only in exceptional

vain poikkeustapauksissa. Tällainen tilanne voi syntyä, jos pyynnön vastaanottanut valtio katsoo, että harkittuaan johonkin tiettyyn tapaukseen liittyviä tärkeitä etukysymyksiä (toisaalta julkinen etu, mukaan lukien asianmukainen oikeudenkäyttö ja toisaalta yksityisyyteen liittyvät intressit) pyynnön esittäneen valtion pyytämien tiettyjen tietojen toimittaminen aiheuttaisi niin perustavanlaatuisia vaikeuksia, että niiden voidaan katsoa kuuluvan epäämisperusteena käytettävien olennaisten etujen piiriin. Näin ollen on poissuljettu se mahdollisuus, että pyynnön vastaanottanut valtio voisi kieltäytyä yhteistyöstä soveltamalla tietosuojan periaatteita laajasti, kategorisesti tai systemaattisesti. Sitä seikkaa, että pyynnön esittäneellä ja vastaanottaneella valtiolla on erilaiset tietosuojajärjestelmät (kuten esimerkiksi se, että pyynnön esittäneellä valtiolla ei ole erityisen tietosuojaviranomaisen vastinetta) tai että niillä on erilaiset tavat suojata henkilötietoja (kuten esimerkiksi se, että pyynnön esittänyt valtio käyttää muita keinoja kuin tietojen hävittämistä lainvalvontaviranomaisten saamien henkilötietojen yksityisyyden tai paikkansapitävyyden suojaamiseksi), ei voida sellaisenaan asettaa lisäehdoksi 9 artiklan 2 kohdan a alakohdassa.

14 artiklan osalta

14 artiklassa määrätään, että sopimus ei estä jäsenvaltiota ja Amerikan yhdysvaltoja tekemästä tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen keskinäistä oikeusapua koskevia kahdenvälisiä sopimuksia, jotka ovat sopimuksen mukaisia.

Jos jokin sopimukseen perustuva toimenpide aiheuttaa toiminnallisia vaikeuksia joko Amerikan yhdysvalloille ja yhdelle tai usealle jäsenvaltiolle, on tällainen vaikeus mahdollisuuksien mukaan ratkaistava ensisijaisesti sen jäsenvaltion tai niiden jäsenvaltioiden, jota tai joita asia koskee, ja Amerikan yhdysvaltojen välisen kuulemisen avulla, tai, jos se on tarpeellista, tässä sopimuksessa määriteltyjä kuulemismenettelyjä noudattaen. Jos tällaisia toiminnallisia vaikeuksia ei voida ratkaista yksinomaan kuulemisen avulla, olisi sopimuksen kannalta johdonmukaista, jos tulevissa jäsenvaltion ja

cases. Such a situation could arise if, upon balancing the important interests involved in the particular case (on the one hand, public interests, including the sound administration of justice and, on the other hand, privacy interests), furnishing the specific data sought by the requesting State would raise difficulties so fundamental as to be considered by the requested State to fall within the essential interests grounds for refusal. A broad, categorical, or systematic application of data protection principles by the requested State to refuse cooperation is therefore precluded. Thus, the fact the requesting and requested States have different systems of protecting the privacy of data (such as that the requesting State does not have the equivalent of a specialised data protection authority) or have different means of protecting personal data (such as that the requesting State uses means other than the process of deletion to protect the privacy or the accuracy of the personal data received by law enforcement authorities), may as such not be imposed as additional conditions under Article 9(2a).

On Article 14

Article 14 provides that the Agreement shall not preclude the conclusion, after its entry into force, of bilateral agreements on mutual legal assistance between a Member State and the United States of America consistent with the Agreement.

Should any measures set forth in the Agreement create an operational difficulty for the United States of America and one or more Member States, such difficulty should in the first place be resolved, if possible, through consultations between the Member State or Member States concerned and the United States of America, or, if appropriate, through the consultation procedures set out in the Agreement. Where it is not possible to address such operational difficulty through consultations alone, it would be consistent with the Agreement for future bilateral agreements between a Member State and the

Amerikan yhdysvaltojen välisissä kahdenvälisissä sopimuksissa määrättäisiin vaihtoehtoisesta, toiminnallisesti toteuttamiskelpoisesta järjestelmästä, joka täyttäisi sen tietyn määräyksen tavoitteet, jota toiminnalliset vaikeudet koskivat.

United States of America to provide an operationally feasible alternative mechanism that would satisfy the objectives of the specific provision with respect to which the difficulty has arisen.

SOPIMUS

Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tietyistä keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa liittyvistä näkökohdista

1. Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä 25 päivänä kesäkuuta 2003 allekirjoitetun keskinäisen oikeusapusopimuksen (jäljempänä EU-USA oikeusapusopimus) 3 artiklan 3 kohdan nojalla Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen hallitukset hyväksyvät, että EU-USA oikeusapusopimusta sovelletaan niiden välillä tämän sopimuksen määräysten mukaisesti seuraavasti:

(a) tämän sopimuksen tarkoituksena on edistää Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välistä keskinäistä oikeusapua EU-USA oikeusapusopimuksen määräysten mukaisesti;

(b) EU-USA oikeusapusopimuksen 4 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 1 artiklassa, koskee pankkitilien ja pankkitapahtumien tunnistamista;

(c) EU-USA oikeusapusopimuksen 5 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 2 artiklassa, koskee yhteisten tutkintaryhmien perustamisen ja toiminnan sallimista;

(d) EU-USA oikeusapusopimuksen 6 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 3 artiklassa, koskee lausunnon saamisen sallimista pyynnön vastaanottaneessa valtiossa olevalta todistajalta tai asiantuntijalta käyttäen videolähetystekniikkaa;

(e) EU-USA oikeusapusopimuksen 7 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 4 artiklassa, koskee nope-

AGREEMENT

Treaty on Certain Aspects of Mutual Legal Assistance in Criminal Matters between the Republic of Finland and the United States of America

1. As contemplated by Article 3(3) of the Agreement on Mutual Legal Assistance between the the European Union and the United States of America signed 25 June 2003 (hereafter "the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement"), the Governments of the Republic of Finland and the United States of America acknowledge that, in accordance with the provisions of this Treaty, the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement is applied between them under the following terms:

a) The aim of this Treaty is to facilitate mutual legal assistance between the Republic of Finland and the United States of America in accordance with the terms of the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement;

b) Article 4 of the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 1 of the Annex to this Treaty shall govern the identification of financial accounts and transactions;

c) Article 5 of the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 2 of the Annex to this Treaty shall govern the formation and activities of joint investigative teams;

d) Article 6 of the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 3 of the Annex to this Treaty shall govern the taking of testimony of a person located in the requested State by use of video transmission technology between the requesting and requested States;

e) Article 7 of the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 4 of the Annex to this Treaty shall govern

den viestintävälineiden käyttämistä;

(f) EU-USA oikeusapusopimuksen 8 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 5 artiklassa, koskee asianomaisille hallintoviranomaisille annettavaa keskinäistä oikeusapua;

(g) EU-USA oikeusapusopimuksen 9 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 6 artiklassa, koskee pyynnön esittäneelle valtiolle toimitettujen tietojen tai todistusaineiston käytön rajoittamista sekä ehtojen asettamista oikeusavulle tai siitä kieltäytymistä tietoturvaan liittyvin perustein

(h) EU-USA oikeusapusopimuksen 10 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 7 artiklassa, koskee olosuhteita, joissa pyynnön esittänyt valtio voi pyytää, että sen pyyntö katsotaan luottamukselliseksi;

(i) EU-USA oikeusapusopimuksen 13 artikla, sellaisena kuin se on tämän sopimuksen liitteen 8 artiklassa, koskee pyynnön vastaanottaneen valtion vetoamista kieltäytymis-perusteisiin.

2. Liitteestä ilmenevät tämän sopimuksen voimaan tullessa Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä sovellettavat keskinäistä oikeusapua koskevat määräykset.

3. EU-USA oikeusapusopimuksen 12 artiklan mukaisesti tätä sopimusta sovelletaan sekä ennen sen voimaantuloa että sen voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin.

4. Tätä sopimusta ei sovelleta ennen sen voimaantuloa tehtyihin pyyntöihin, kuitenkin niin, että EU-USA oikeusapusopimuksen 12 artiklan mukaisesti liitteen 3 ja 4 artiklaa sovelletaan ennen edellä mainittua voimaantuloa tehtyihin pyyntöihin.

5 (a) Tämä sopimus edellyttää, että Suo-

the use of expedited means of communication;

f) Article 8 of the EU–U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 5 of the Annex to this Treaty shall govern the providing of mutual legal assistance to the administrative authorities concerned;

g) Article 9 of the EU–U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 6 of the Annex to this Treaty shall govern the limitation on use of information or evidence provided to the requesting State, and governing the conditioning or refusal of assistance on data protection grounds;

h) Article 10 of the EU–U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 7 of the Annex to this Treaty shall govern the circumstances under which a requesting State may seek the confidentiality of its request;

i) Article 13 of the EU–U.S. Mutual Legal Assistance Agreement as set forth in Article 8 of the Annex to this Treaty shall govern the invocation by the requested State of grounds for refusal.

2. The Annex reflects the provisions on mutual legal assistance applicable between the Republic of Finland and the United States of America upon entry into force of this Treaty.

3. In accordance with Article 12 of the EU–U.S. Mutual Legal Assistance Agreement, this Treaty shall apply to offenses committed before as well as after it enters into force.

4. This Treaty shall not apply to requests made prior to its entry into force; except that, in accordance with Article 12 of the EU–U.S. Mutual Legal Assistance Agreement, Articles 3 and 4 of the Annex shall be applicable to requests made prior to such entry into force.

5 a) This Treaty shall be subject to the

men tasavalta ja Amerikan yhdysvallat saattavat päätökseen sopimuksen voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä. Sen jälkeen Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen hallitukset vaihtavat tiedonantaja, joilla ne ilmoittavat kyseisten menettelyjen saattamisesta päätökseen. Tämä sopimus tulee voimaan samana päivänä kuin EU-USA oikeusapusopimus.

(b) EU-USA oikeusapusopimuksen voima- saolon mahdollisesti päättyessä myös tämän sopimuksen voimassaolo päättyy. Siitä huolimatta Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen hallitukset voivat sopia tämän sopimuksen eräiden tai kaikkien määräysten soveltamisen jatkamisesta.

TODISTUKSENA TÄSTÄ, allekirjoittaneet, asianmukaisesti hallitustensa valtuutamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty kahtena kappaleena Brysselissä 16 joulukuuta 2004 suomen- ja englanninkielisenä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaisia.

SUOMEN TASAVALLAN PUOLESTA:

AMERIKAN YHDYSVALTOJEN PUOLESTA:

1 artikla

Pankkitietojen selvittäminen

1 (a) Pyynnön esittävän valtion pyynnöstä pyynnön vastaanottavan valtion on tämän artiklan mukaisesti selvitettävä viipymättä, onko sen alueella sijaitsevilla pankeilla tietoa siitä, onko nimetyllä rikoksesta epäillyllä tai syytteeseen pannulla luonnollisella tai oikeushenkilöllä pankkitili tai -tilejä. Pynnön vastaanottaneen valtion on ilmoitettava viipymättä tutkimustensa tulokset pyynnön esittäneelle valtiolle.

completion by the Republic of Finland and the United States of America of their respective applicable internal procedures for entry into force. The Governments of the Republic of Finland and the United States of America shall thereupon exchange notifications indicating that such measures have been completed. This Treaty shall enter into force on the date of entry into force of the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement.

b) In the event of termination of the EU-U.S. Mutual Legal Assistance Agreement, this Treaty shall be terminated. The Governments of the Republic of Finland and the United States of America nevertheless may agree to continue to apply some or all of the provisions of this Treaty.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Treaty.

DONE at Brussels in duplicate, this 16th day of December 2004 in the Finnish and English languages, both texts being equally authentic.

FOR THE REPUBLIC OF FINLAND:

FOR THE UNITED STATES OF AMERICA:

Article 1

Identification of bank information

1 (a) Upon request of the requesting State, the requested State shall, in accordance with the terms of this Article, promptly ascertain if the banks located in its territory possess information on whether an identified natural or legal person suspected of or charged with a criminal offense is the holder of a bank account or accounts. The requested State shall promptly communicate the results of its enquiries to the requesting State.

(b) Edellä 1 (a)-alakohdassa kuvattuihin toimiin voidaan ryhtyä myös:

(i) sellaisia luonnollisia tai oikeushenkilöitä koskevien tietojen selvittämiseksi, jotka on tuomittu rikoksesta tai jotka on muutoin sekaantuneet rikokseen;

(ii) muiden rahoituslaitosten kuin pankin hallussa olevien tietojen selvittämiseksi; tai

(iii) sellaisten pankkitapahtumien selvittämiseksi, jotka eivät liity tileihin.

2. Edellä tämän artiklan 1 -alakohdassa kuvatun tiedonsaantipyynnön mukana on toimitettava:

(a) kyseisen luonnollisen tai oikeushenkilön henkilöllisyyttä koskevat tiedot, joiden perusteella nämä tilit tai maksutapahtumat voidaan jäljittää;

(b) riittävät tiedot, joiden perusteella pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomais voi:

i) kohtuudella olettaa, että kyseinen luonnollinen tai oikeushenkilö on syyllistynyt rikokseen ja että pyynnön vastaanottaneen valtion alueella olevilla pankeilla tai muilla rahoituslaitoksilla kuin pankeilla saattaa olla pyydyt tiedot; ja

ii) todeta, että pyydyt tiedot liittyvät kyseiseen rikostutkintaan tai oikeudenkäyntiin; ja

(c) mahdollisuuksien mukaan tiedot siitä, mikä pankki tai muu rahoituslaitos kuin pankki saattaa olla kyseessä sekä muita tietoja, joiden avulla tutkintaa voidaan kohdentaa.

3. Ellei Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä myöhemmin diplomaattisia nootteja vaihtamalla toisin sovita, tämän artiklan mukaiset pyynnöt on toimitettava seuraavien viranomaisten välityksellä:

(a) Suomen oikeusministeriö; ja

(b) The actions described in subparagraph (a) may also be taken for the purpose of identifying:

(i) information regarding natural or legal persons convicted of or otherwise involved in a criminal offense;

(ii) information in the possession of non-bank financial institutions; or

(iii) financial transactions unrelated to accounts.

2. A request for information described in paragraph 1 of this Article shall include:

(a) the identity of the natural or legal person relevant to locating such accounts or transactions;

(b) sufficient information to enable the competent authority of the requested State to:

i) reasonably suspect that the natural or legal person concerned has engaged in a criminal offense and that banks or non-bank financial institutions in the territory of the requested State may have the information requested; and

ii) conclude that the information sought relates to the criminal investigation or proceeding; and

(c) to the extent possible, information concerning which bank or non-bank financial institution may be involved, and other information the availability of which may aid in reducing the breadth of the enquiry.

3. Unless subsequently modified by exchange of diplomatic notes between the European Union and the United States of America, requests for assistance under this Article shall be transmitted between:

(a) the Ministry of Justice of Finland; and

(b) Amerikan yhdysvaltojen puolesta se attasea, jonka vastuualueeseen Suomi kuuluu:

(i) Yhdysvaltojen oikeusministeriön huumausainevirastossa viraston toimivaltaan kuuluvissa asioissa;

(ii) Yhdysvaltojen kotimaan turvallisuuden ministeriön siirtolais- ja tulliasioiden virastossa viraston toimivaltaan kuuluvissa asioissa;

(iii) Yhdysvaltojen oikeusministeriön liittovaltion poliisivirastossa, kaikissa muissa asioissa.

4. Oikeusapua myönnetään tämän artiklan mukaisesti rahanpesuun ja terroristiseen toimintaan liittyen, jos ne ovat rangaistavia sekä pyynnön esittäneen että pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti. Oikeusapua myönnetään myös muuhun sellaiseen rikolliseen toimintaan liittyen, josta Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen hallitukset ovat ilmoittaneet toisilleen.

5. Oikeusapua ei tämän artiklan mukaisesti voida evätä pankkisalaisuuteen vetoamalla.

6. Pynnön vastaanottaneen valtion on vastattava pyyntöön, jossa sitä pyydetään esittämään tämän artiklan mukaisesti tunnistettuja tilejä tai pankkitapahtumia koskevat kirjalliset tiedot kansallisen lainsäädäntönsä vaatimusten mukaisesti.

2 artikla

Yhteiset tutkintaryhmät

1. Jos Suomen tasavalta ja Amerikan yhdysvallat katsovat sen tarpeelliseksi, yhteisiä tutkintaryhmiä, joissa ovat osallisina yksi tai useampia Euroopan unionin jäsenvaltioita ja Amerikan yhdysvallat, voidaan perustaa ja niiden sallitaan toimia sekä Suomen tasavallan että Amerikan yhdysvaltojen alueella rikostutkinnan ja syytteenpanon helpotta-

(b) for the United States of America, the attaché responsible for Finland of the:

(i) U.S. Department of Justice, Drug Enforcement Administration, with respect to matters within its jurisdiction;

(ii) U.S. Department of Homeland Security, Bureau of Immigration and Customs Enforcement, with respect to matters within its jurisdiction;

(iii) U.S. Department of Justice, Federal Bureau of Investigation, with respect to all other matters.

4. Assistance shall be provided under this Article with respect to money laundering and terrorist activity punishable under the laws of both the requested and requesting States. Assistance also shall be provided with respect to such other criminal activity as the Government of the Republic of Finland and the Government of the United States of America may notify each other.

5. Assistance may not be refused under this Article on grounds of bank secrecy.

6. The requested State shall respond to a request for production of the records concerning the accounts or transactions identified pursuant to this Article in accordance with the requirements of its domestic law.

Article 2

Joint investigative teams

1. Joint investigative teams may be established and operated in the respective territories of the Republic of Finland and the United States of America, for the purpose of facilitating criminal investigations or prosecutions involving one or more Member States of the European Union and the United States of America where deemed appropri-

miseksi.

2. Tutkintaryhmän toimintaa koskevista periaatteista, kuten sen koostumuksesta, kestosta, sijainnista, organisaatiosta, tehtävistä, tarkoituksesta ja jonkin jäsenvaltion lähettämien tutkintaryhmän jäsenten rikostutkintaan osallistumisen ehdoista toisen valtion alueella sovitaan asianomaisten valtioiden nimeämien rikostutkinnasta ja syytteenpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten kesken.

3. Kunkin asianomaisten valtioiden nimeämät toimivaltaiset viranomaiset ovat suorassa yhteydessä keskenään tällaisen tutkintaryhmän perustamiseen ja toimintaan liittyvissä asioissa paitsi, jos katsotaan, että tehtävien poikkeuksellinen monimutkaisuus, laajuus tai muut asiaan liittyvät olosuhteet edellyttävät keskitetympää koordinaatiota joidenkin tai kaikkien näkökohtien osalta, missä tapauksessa valtiot voivat sopia muista asianmukaisista yhteydenpitokanavista.

4. Kun yhteisen tutkintaryhmän on tarpeellista suorittaa rikostutkinta jossakin ryhmän perustamiseen osallistuneessa valtiossa, kyseisen valtion jäsen ryhmässä voi pyytää omia toimivaltaisia viranomaisia suorittamaan kyseisen tutkinnan ilman, että toisen valtion tai valtioiden olisi esitettävä keskinäistä oikeusapua koskeva pyyntö. Tämä toimenpide on suoritettava noudattaen samoja tutkinnallisia standardeja kuin mitä kyseisen valtion sisäisessä tutkinnassa noudatetaan.

3 artikla

Videokonferenssi

1. Videolähetysteknologian käyttö tulee olla mahdollista Suomen tasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa oleskelevan todistajan tai asiantuntijan lausunnon saamiseksi oikeudenkäynnissä, jota varten keskinäistä oikeusapua on saatavissa. Siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty tässä artiklassa, tällaisessa menettelyssä noudatetaan yksi-

ate by the Republic of Finland and the United States of America.

2. The procedures under which the team is to operate, such as its composition, duration, location, organization, functions, purpose, and terms of participation of team members of a State in investigative activities taking place in another State's territory shall be as agreed between the competent authorities responsible for the investigation or prosecution of criminal offenses, as determined by the respective States concerned.

3. The competent authorities determined by the respective States concerned shall communicate directly for the purposes of the establishment and operation of such team except that where the exceptional complexity, broad scope, or other circumstances involved are deemed to require more central coordination as to some or all aspects, the States may agree upon other appropriate channels of communications to that end.

4. Where the joint investigative team needs investigative measures to be taken in one of the States setting up the team, a member of the team of that State may request its own competent authorities to take those measures without the other State(s) having to submit a request for mutual legal assistance. The required legal standard for obtaining the measure in that State shall be the standard applicable to its domestic investigative activities.

Article 3

Video conferencing

1. The use of video transmission technology shall be available between the Republic of Finland and the United States of America for taking testimony in a proceeding for which mutual legal assistance is available of a witness or expert located in the requested State. To the extent not specifically set forth in this Article, the modalities governing such procedure shall be as otherwise pro-

tyiskohtaisia sääntöjä, joista muutoin säädetään pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä.

2. Jolleivät pyynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut valtio muuta sovi, pyynnön esittänyt valtio vastaa videolähetysten käyttöönotosta ja toteuttamisesta aiheutuvista kuluista. Avun antamisen yhteydessä aiheutuvista muista kuluista (mukaan lukien pyynnön täyttämiseen osallistuvien henkilöiden matkakustannuksista pyynnön vastaanottaneessa valtiossa) vastataan pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen valtion keskenään sopimalla tavalla.

3. Pynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut valtiot voivat neuvotella keskenään pyynnön täyttämisen yhteydessä mahdollisesti ilmenevien oikeudellisten, teknisten tai logististen ongelmien ratkaisemiseksi.

4. Jos todistaja tai asiantuntija antaa tahallisesti väärän lausunnon tai syyllistyy muihin väärinkäytökseen videoneuvottelun yhteydessä, aiheutuu tästä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa samanlainen seuraamus kuin jos se olisi tapahtunut kansallisen oikeudenkäynnin yhteydessä, tämän kuitenkin rajoittamatta pyynnön esittäneen valtion oman lainsäädäntönsä mukaista toimivaltaa.

5. Tämä artikla ei estä pyynnön vastaanottanutta valtiota käyttämästä muita sovellettavan sopimuksen tai lainsäädännön mukaisia keinoja todistajanlausunnon saamiseksi.

6. Pynnön vastaanottanut valtio voi sallia videoneuvottelutekniikan käytön muihin kuin tämän artiklan 1 kohdassa kuvattuihin tarkoituksiin, mukaan lukien henkilöiden tai esineiden tunnistamiseksi tai tutkinnan yhteydessä annettavan lausunnon saamiseksi.

4 artikla

Pyyntöjen nopeutettu toimittaminen

Keskinäistä oikeusapua koskevat pyynnöt ja niitä koskevat viestit voidaan lähettää nopeita viestintävälineitä käyttäen, mukaan lu-

vided under the law of the requested State.

2. Unless otherwise agreed by the requesting and requested States, the requesting State shall bear the costs associated with establishing and servicing the video transmission. Other costs arising in the course of providing assistance (including costs associated with travel of participants in the requested State) shall be borne as agreed upon by the requesting and requested States.

3. The requesting and requested States may consult in order to facilitate resolution of legal, technical or logistical issues that may arise in the execution of the request.

4. Without prejudice to any jurisdiction under the law of the requesting State, making an intentionally false statement or other misconduct of the witness or expert during the course of the video conference shall be punishable in the requested State in the same manner as if it had been committed in the course of its domestic proceedings.

5. This Article is without prejudice to the use of other means for obtaining of testimony in the requested State available under applicable treaty or law.

6. The requested State may permit the use of video conferencing technology for purposes other than those described in paragraph 1 of this Article, including for purposes of identification of persons or objects, or taking of investigative statements.

Article 4

Expedited transmission of requests

Requests for mutual legal assistance, and communications related thereto, may be made by expedited means of communica-

kien telekopio tai sähköposti, ja niiden lisäksi toimitetaan virallinen vahvistus, jos pyynnön vastaanottanut valtio sitä edellyttää. Pyyntöön vastaanottanut valtio voi vastata pyyntöön vastaavia nopeita viestintävälineitä käyttäen.

5 artikla

Keskinäinen oikeusapu hallintoviranomaisille

1. Keskinäistä oikeusapua myönnetään myös valtion hallintoviranomaiselle, joka tutkii tekoa tarkoituksena nostaa rikossyyte tai käynnistää rikostutkinta tai antaa asia syyttäjäviranomaisen harkittavaksi ja joilla on erityinen hallinnollinen tai lakisääteinen valtuus suorittaa tällaisia tutkimuksia. Keskinäistä oikeusapua voidaan myöntää myös muille hallintoviranomaisille tällaisissa tapauksissa. Apua ei anneta tapauksissa, joissa hallintoviranomainen olettaa, ettei asiasta tapauksesta riippuen tulla joko nostamaan syytettä tai käynnistettä tutkintaa.

2. Tämän artiklan mukainen oikeusapupyynnö toimitetaan Suomen oikeusministeriön ja Yhdysvaltojen oikeusministeriön välillä tai muiden viranomaisten välillä, joista kummankin valtion oikeusministeriöt ovat keskenään sopineet.

6 artikla

Käyttörajoitukset henkilötietojen tai muiden tietojen suojaamiseksi

1. Pyyntöön esittänyt valtio voi käyttää kaikkia pyynnön vastaanottaneelta valtiolta saamia tietoja tai todistusaineistoa:

(a) rikostutkinnassa ja rikosasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä;

(b) yleiselle turvallisuudelle aiheutuvan välittömän ja vakavan uhan estämiseksi;

(c) sen muissa kuin rikosoikeudellisissa

tions, including fax or e-mail, with formal confirmation to follow where required by the requested State. The requested State may respond to the request by any such expedited means of communication.

Article 5

Mutual legal assistance to administrative authorities

1. Mutual legal assistance shall also be afforded to a national administrative authority, investigating conduct with a view to a criminal prosecution of the conduct, or referral of the conduct to criminal investigation or prosecution authorities, pursuant to its specific administrative or regulatory authority to undertake such investigation. Mutual legal assistance may also be afforded to other administrative authorities under such circumstances. Assistance shall not be available for matters in which the administrative authority anticipates that no prosecution or referral, as applicable, will take place.

2. Requests for assistance under this article shall be transmitted between the Finnish Ministry of Justice and the United States Department of Justice, or between such other authorities as may be agreed by the Ministry of Justice and the Department of Justice.

Article 6

Limitations on use to protect personal and other data

1. The requesting State may use any evidence or information obtained from the requested State:

(a) for the purpose of its criminal investigations and proceedings;

(b) for preventing an immediate and serious threat to its public security;

(c) in its non-criminal judicial or adminis-

oikeudellisissa ja hallinnollisissa menettelyissä, jotka liittyvät suoraan tutkintaan tai oikeudenkäyntiin:

(i) joita tarkoitetaan edellä (a) –alakohdassa; tai

(ii) joita varten on annettu tämän liitteen 5 artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua;

(d) mihin tahansa muuhun tarkoitukseen, jos kyseiset tiedot tai todistusaineisto on julkistettu sen oikeudenkäynnin yhteydessä, jota varten ne toimitettiin, tai edellä jossakin (a), (b) ja (c) -alakohdassa kuvatussa tilanteessa; ja

(e) mihin tahansa muuhun tarkoitukseen, vain jos pyynnön vastaanottanut valtio antaa ennakkolta suostumuksensa.

2 (a) Tämä artikla ei rajoita pyynnön vastaanottanutta valtiota asettamasta yksittäistapauksessa lisäehtoja, jos kyseiseen oikeusapupyynnöön ei voida suostua ilman tällaisia ehtoja. Jos tämän alakohdan mukaisesti on asetettu lisäehtoja, pyynnön vastaanottanut valtio voi pyytää pyynnön esittänyttä valtiota antamaan tietoja siitä, mihin todistusaineistoa tai tietoja käytetään.

(b) Pynnön vastaanottava valtio ei kuitenkaan voi asettaa a alakohdassa todistusaineiston tai tietojen toimittamiselle pyynnön esittäneen valtion henkilötietojen käsittelyä koskeviin oikeudellisiin normeihin liittyviä yleisiä rajoituksia.

(3) Jos pyynnön vastaanottanut valtio sen jälkeen, kun se on antanut tiedot pyynnön esittäneelle valtiolle, saa tietoonsa seikkoja, joiden vuoksi se saattaa haluta asettaa lisäehtoja tietyssä tapauksessa, pyynnön vastaanottanut valtio voi neuvotella pyynnön esittäneen valtion kanssa sen määrittämiseksi, millä tavoin todistusaineisto ja tiedot voidaan suojata.

trative proceedings directly related to investigations or proceedings:

(i) set forth in subparagraph (a); or

(ii) for which mutual legal assistance was rendered under Article 5 of this Annex;

(d) for any other purpose, if the information or evidence has been made public within the framework of proceedings for which they were transmitted, or in any of the situations described in subparagraphs (a), (b) and (c); and

(e) for any other purpose, only with the prior consent of the requested State.

2 (a) This Article shall not prejudice the ability of the requested State to impose additional conditions in a particular case where the particular request for assistance could not be complied with in the absence of such conditions. Where additional conditions have been imposed in accordance with this subparagraph, the requested State may require the requesting State to give information on the use made of the evidence or information.

(b) Generic restrictions with respect to the legal standards of the requesting State for processing personal data may not be imposed by the requested State as a condition under subparagraph (a) to providing evidence or information.

3. Where, following disclosure to the requesting State, the requested State becomes aware of circumstances that may cause it to seek an additional condition in a particular case, the requested State may consult with the requesting State to determine the extent to which the evidence and information can be protected.

7 artikla

Luottamuksellisuutta koskeva pyynnön esittäneen valtion pyyntö

Pyynnön vastaanottaneen valtion on parhaansa mukaan pyrittävä säilyttämään pyyntö ja sen sisältö luottamuksellisena, jos pyynnön esittänyt valtio sitä edellyttää. Jos pyyntöä ei voida täyttää ilman pyydetyn luottamuksellisuuden loukkaamista, pyynnön vastaanottaneen valtion oikeusministeriön on ilmoitettava siitä pyynnön esittäneelle valtiolle, jonka on sen jälkeen päätettävä, olisiko pyyntö kuitenkin täytettävä.

8 artikla

Avun epääminen

Ellei tämän liitteen 1 artiklan 5 kohdasta ja 6 artiklan 2 kohdan b alakohdasta muuta johdu, tämän liitteen määräykset eivät vaikuta pyynnön vastaanottaneen valtion mahdollisuuteen evätä apu vedoten kyseisessä valtiossa sovellettaviin oikeudellisiin periaatteisiin sekä siihen, että pyynnön täyttäminen vaikuttaisi haitallisesti sen yksinmääräämisoikeuteen, turvallisuuteen, yleiseen järjestykseen tai muihin olennaisiin etuihin.

Article 7

Requesting State's request for confidentiality

The requested State shall use its best efforts to keep confidential a request and its contents if such confidentiality is requested by the requesting State. If the request cannot be executed without breaching the requested confidentiality, the Ministry or Department of Justice of the requested State shall so inform the requesting State, which shall then determine whether the request should nevertheless be executed.

Article 8

Refusal of assistance

Subject to Article 1(5) and 6(2)(b) of this Annex, the provisions of this Annex are without prejudice to the invocation by the requested State of grounds for refusal of assistance available pursuant to its applicable legal principles, including where execution of the request would prejudice its sovereignty, security, ordre public or other essential interests.